

Ukuli 2/1998

29. vuosikerta

Julkaisija/utgivare: Turun lintutieteellinen yhdistys r.y./Åbo ornitologiska förening r.f. Postilokero 67, 20101 Turku.

Toimitus/redaktion: *Päätoimittaja, taitto/huvudredaktör, ombrytning:* William Velmala, YO-kylä 4 C 17, 20540 Turku, puh. 050 590 8777, sähköposti: wvelmala@hotmail.com. *Raporttitoimittaja/rapportsredaktör:* Sampo Kunttu, Yo-kylä 26 A 21, 20540 Turku, puh. (02) 237 1435, 040 564 9008, sähköposti: samiku@utu.fi.

Painotiedot/tryckeriuppgifter: Painopaikka/tryckeri: Newprint oy, Raisio. ISSN 0782-8195. Painettu/tryckt 1998.

Ilmoitushinnat/annonspriser: Värimainokset: 1/1 takakansi 2200mk, sisäsivu 2000mk. Mustavalkomainokset: 1/1 sisäsivu 800mk, 1/2 sivu 600mk, 1/3 sivu 500mk, 1/4 sivu 400mk (tai sopimuksen mukaan, ota yhteys päätoimittajaan).

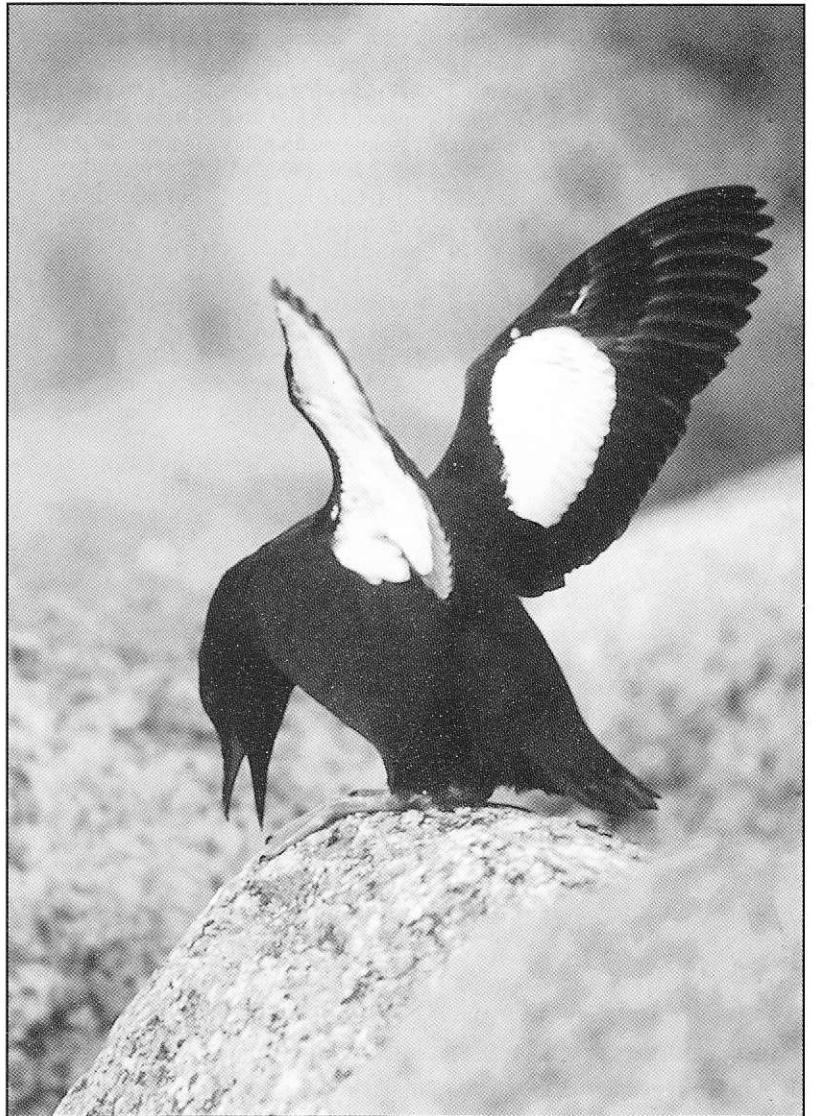
Sisällys

<i>William Velmala</i> Pääkirjoitus	sivu 3
<i>Lennart Saari</i> Käenpiian syysmuutosta Rymättylän Aaslalla 1966-1996	sivu 4
<i>Jouni Tittonen & Kari Ruuskanen</i> Lehtokurpat valosokissa Korppoossa syksyllä 1997	sivu 5
<i>Sampo Kunttu</i> Ari Karhilahti - konservaattori, lintutaitelija ja maasto-orni	sivu 6
<i>Sampo Kunttu, Kalle Rainio & William Velmala</i> Lintusyksy 1997 Varsinais-Suomessa	sivu 9
<i>Mikael Nordström & William Velmala</i> Jurmon lintuaseman toimintakertomus 1997	sivu 22
<i>Rasmus Mäki</i> Ruokosirkkalintujen voimakas ensiesiintyminen Varsinais-Suomessa 1997	sivu 24
<i>Jyrki Normaja</i> Ukulin määrittelykuvat 2/1998	sivu 26
<i>Sampo Kunttu</i> Korjauksia Ukulin katsauksiin kevät 1990-kesä 1993	sivu 28
<i>Seppo Pekkala</i> Petolintujen pesinnästä Varsinais-Suomessa vuosina 1993-1995	sivu 29
<i>Rauno Laine</i> Hyyppiä	sivu 39
<i>Mikael Nordström</i> Amerikan vieraita keväällä ja kesällä! - Jurmon lintuaseman viimeaikaisia havaintoja 19.2.-15.8.1998	sivu 40
<i>Rami Lindroos, Sampo Kunttu & Mikael Nordström</i> Lintutalvi 1997/1998 Varsinais-Suomessa	sivu 41
<i>Jarmo Komi</i> Tuokiokuvia Neotropiikista - Peru	sivu 47
Turun lintutieteellinen yhdistys r.y. 1998 - Osoitemuistio	sivu 51

Mitä tiedämme tavallisista linnuista?

Kulunut kesä toi allekirjoittaneelle uusia ulottuvuuksia lintuharrastukseen. Kesätyö pesimälinnuston laskijana Saaristomeren kansallispuiston alueella tarjosi hyvän mahdollisuuden tutustua lintukantoihin kohtalaisen laajalti Turunmaan saariston lounais- ja eteläosissa. Oli hyvin mielenkiintoista todeta, että käsitykseni monen lajin runsaudesta ja elintavoista muuttuivat paljonkin. Uusia asioita tuli vastaan tuikitavallisistakin pesimälinnuista. Puhumattakaan muusta luonnosta ja eläimistä. En aio nyt miettiä sitä paljon puitua asiaa, että bongaus ja määrittäminen tuntuvat nykyään vievän lintuhenkilöitä yhä enemmän maailmaansa, koska olen itsekin kiinnostunut molemmista aloista. Harvoin vain tulee itsekin ajatelleeksi kuinka paljon syvyyttä lintuharrastuksestamme löytyy. Kun keskustelee ihmisten kanssa linturetkistä, tuntuu siltä, että hyvä retki vaatii harvinaisia lintuja. Makuasioista ei sovi kiistellä, mutta miksi pitää jättää ns. tavalliset linnut retkillä lähes huomiotta? Harvinaisilla havainnoilla kilpaillaan niin, että vaikuttaa kuin retkeily sinänsä ei olisikaan tärkeää. Luulemme ilmeisesti, että tiedämme jo kaiken tavallisista linnuista, koska niitä kerran näkeekin niin paljon. Mielestäni yksi parhaista puolista lintuharrastuksessa on se, että oppii uutta koko ajan. Sitä voi oppia hyvin monessa suhteessa.

WV

Kansi: Keräkurmitsa, 1kv.
Jukka Grönlund.

Viereinen kuva: Riskilä.
Jukka Grönlund.

Käenpiian syysmuutosta Rymättylän Aaslalla 1966- 1996

Lennart Saari

Käenpiian *Jynx torquilla* muutto on huonosti tunnettu. Laji on yömuuttaja, joka muuttanee yksin. Se on muuttoaikoina hyvin vähän huomiota herättävä ja ulkosaariston luodoilla erittäin harvinainen (von Haartman ym. 1963-72). Keväällä käenpiian soidinkimitys paljastaa lajin saapuneeksi mutta syksyllä laji on hyvin huomaamaton. Lajin havaitsee yleensä sen räpsähtäessä maasta ja lentäessä läheisen puun oksalle. Tilanne on yleensä niin nopea, ettei lennossa olevaa lintua saa kiikariin, eikä sitä välttämättä löydy lähipuiden oksiltakaan. Siksi on todennäköistä, että osa linnuista jää määrittämättä, ellei "pokka" kestä määrittystä yleishabituksen ja lentotavan perusteella. Luultavasti tästä syystä lajin syysmuutosta on niukasti julkaistua tietoa. Paikallisten lintuyhdistysten syysmuutokatsauksissa käenpiikaa ei yleensä mainita ja paikallisfaunoissakin syysmuutto kuitataan hyvin ylimalkaisesti (esim. Rauhala 1980, Soikkeli 1984, Degerstedt ym. 1986, Virtanen ym. 1992).

Koska tilanne on tämä, katson aiheelliseksi julkaista Rymättylän

Aaslalla vuosina 1966-96 keräämäni syysmuuttoaineiston. Vuodesta 1975 lähtien retkeily on ollut järjestelmällistä, tätä ennen havainnointi oli satunnaisempaa. Havainnointi on ollut kutakuinkin tasaista elokuusta syyskuun puoliväliin (käenpiian oletettuun syysmuuttoaikaan), joten havainnot voidaan luotettavasti esittää kutakin päivämäärää kohti.

Päivittäisten havaintomäärien summat nähdään kuvassa 1. Elokuun viimeiselle kolmannekselle saakka lukumäärät ovat kutakuinkin vakaat, viimeinen suuri yksilömäärä sattuu päivämäärälle 26.8. Tämän jälkeen elokuussa on nähty vain viisi lintua koko kuukauden 150:stä, kun määrän tulisi olla 24 yksilöä, mikäli havainnot olisivat jakautuneet tasanaisesti koko kuukaudelle. Syyskuussa käenpiikoja on tavattu 11 syyskuun 12.päivään mennessä, eli keskimääräinen tahti on ollut lintu per päivämäärä. Ottaen huomioon suuren havaintovuosien määrän, linnut olivat todella vähissä tuolloin, tai äärimmäisen vaikeasti havaittavissa. Karkeasti arvioiden käenpiian tapaa syyskuun alussa tietyllä päivämäärällä noin joka 20. vuosi.

Käenpiian syysmuutosta tiedetään kirjallisuudessa varsin vähän. Sampo Kunttu, 8.5.1996, Korppoo Jurmo.

Suurin osa linnuista syksyllä on ollut havainnoitsijan jaloista lentoon räpsähtäneitä yksilöitä mutta myös muutama poikuehavainto on joukossa mukana. Poikasten ääntelyä olen kuullut 2.-4.8.1978, 6.8.1980 ja 5.8.1981, jolloin olen tulkinnut lintujen määräksi yhden. Soidinääntä olen kuullut 3.8.1978, 14.8.1980 ja 5.8.1987. Havainnot ovat vuosilta, joilta löytyi myöhäisiä poikueita.

Viimeiset syysmuuttajat olen vuosina 1966-96 havainnut keskimäärin 24.8. (SD 10 vrk, n=24). Tällöin olen jättänyt pois neljä heinäkuun päivämäärää, jotka eivät kuvastane lajin todellista lähtöä. Kyseiset vuodet olivat lajin pohjavuosia. Mediaani kuvastanee ehkä luotettavammin käenpiian lähtöä, se osui päivämäärien 25. ja 26.8. väliin. Syyskuussa käenpiika tavattiin viitenä vuotena: viimeiset linnut 9.9.1974, 5.9.1977, 12.9.1979, 1.9.1981 ja 5.9.1982, yleensä kylminä ja/tai saateisina kesinä.

Mitä käenpiian syysmuuttoaineistosta voidaan päätellä? Ilmeisesti ainakin se, että laji häviää hyvin huomaamattomasti. Mitä ilmeisimmin käenpiika lähtee yötä myöten lennolle eikä juurikaan pysähtele matkan varrella, ainakaan Suomen rajojen sisäpuolella. Sääolosuhteitaan epäedullisina (sateisina) kesinä käenpiiat mahdollisesti joutuvat odottamaan riittävän kunnan saavuttamista ja syyskuiset tapaamiset ovat todennäköisempiä. Nuori käenpiika ei maasto-olosuhteissa ole iältään määritettävissä (Cramp 1985) eikä siten pysty sanoamaan, ovatko viimeiset viivytelijät nuoria vai vanhoja lintuja. Ennen muutolle lähtöä nuorten lintujen on saavutettava riittävä fyysinen kunto, mikäli ne aikovat selviytyä muuttomatkan rasituksista. Vanhojen lintujen on puolestaan ennätettävä sulkia ennen matkalle lähtöään (sulkasato päättyy elokuun puolivälin ja syyskuun puolivälin välisenä aikana, Cramp 1985). Käenpiika talvehtii etupäässä Afrikassa Saharan eteläpuolella ja laji lienee luokiteltavissa ns. vaistomuuttajaksi. Vähäiset tiedot lajin syysmuutosta maassamme viittaavat siihen, että käenpiika häviää samoihin aikoihin koko Suomesta (von Haartman ym. 1963-72, Rauhala 1980, Soikkeli 1984, Degerstedt ym. 1986, Virtanen ym. 1992). Myöhäisiä viivytelijoita tavataan erittäin harvoin.

Kiitos

Erja Vaaralalle tekstinkäsittelystä ja Paavo S.Tunkkarille kuvan piirtämisestä.

Kirjallisuus

Cramp, S. (toim.) 1985: The birds of the Western Palearctic. Vol.4.-Oxford.

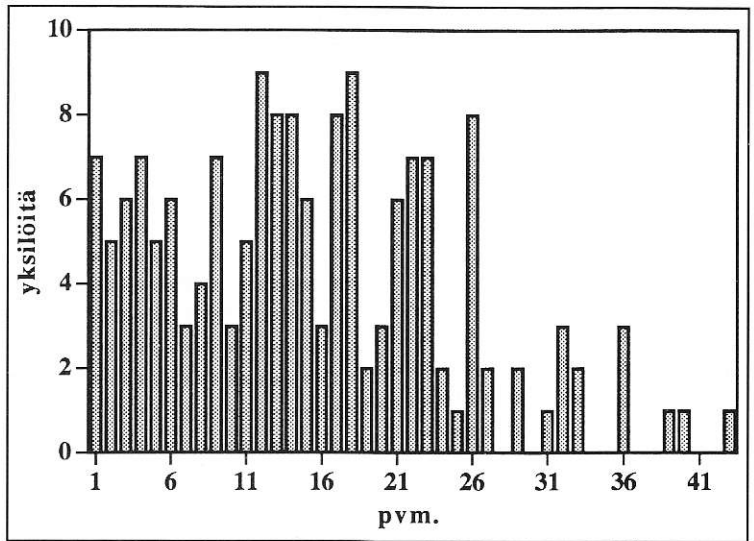
Degerstedt, K., Friman, H. & Virta, K. 1986: Länsi-Uudenmaan linnusto. - Karkkila.

von Haartman, L., Hildén, O., Linkola, P., Suomalainen, P. & Tenovuo, R. 1963-72: Pohjolan linnut värikuvin. - Helsinki.

Rauhala, P. 1980: Kemin-Tornion seudun linnusto. - Kemi.

Soikkeli, M. (toim.) 1984: Satunkunnan linnusto. -Pori

Virtanen, J., Högmänder, H. & Tuikka, K. 1992: Keski-Suomen linnusto. - Jyväskylä.

Kuva 1. Kämpenpipin päivittäiset havaintomäärät Rymättylän Aasalla elosyyskuussa 1966-96 (n=161). Päivämäärä 1 = 1.8.

Lehtokurpat valosokissa Korppoossa syksyllä 1997

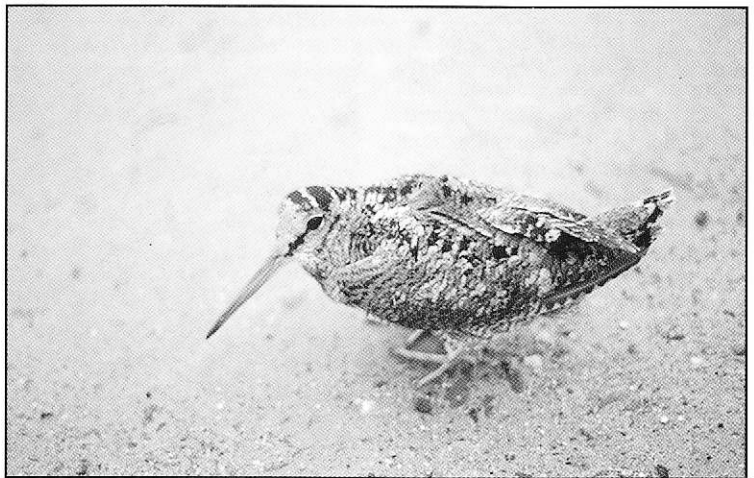
Jouni Tittonen & Kari Ruskonen

Lounaissaaristossa koettiin perjantain ja lauantain vastaisena yönä 24.-25.10.1997 melkoinen lumimyräkkä. Pohjoistuulen piiskaama sakea lumipyry huononsi ajoittain näkyvyyden lähes nolnaan pilkkopimeässä säässä. Jopa yhteysalus Aspöllä oli vaikeuksia päästä tuona iltana Jurmon satamaan. YK:n päivän juhlahallisuudet siivuttaen kyseinen ajankohta jäi mieliin erikoislaatuisena lehtokurppien massasiintymisenä ja törmäilynä.

Korppoon Gyltön ja Utön linnakkeilla koettiin varsinainen kurpparyntäys. Äkisti sisämaassa yötä vasten alkanut lumipyry ajoi lehtokurpat vauhdilla lounaisrannikkoa kohti. Vitivalkeaa lunta tiputteli tivaalta yön mittaan noin 15-20 cm.

Kurpat etsiytyivät säkkipimeydessä valoa pilkkottaviin paikkoihin. Kirkkaasti loistavat valomastot, katuvalot ja majakan valo paitsi houkuttelivat ja auttoivat lehtokurppia löytämään sokkeloisen Saaristomeren keskeltä suojaa myös niittivät kuolemaa kurppien törmäilyä valolähteisiin ilmeisesti täysin soikaistuneina.

Eniten kurppia oli kasaantunut Gyltön asfalttikentälle, arviolta noin 200-300 yksilöä, jotka kyyhöyttivät lumessa apaattisen näköisinä vierä vieressä sokeina kuin kanat, sillä kirkkaat valot olivat vaikuttaneet petollisesti kurppien näön erotuskykyyn. Kapteeni Jussi Hietaniemen

Lehtokurpilla käynnistyi sään takia paniikkimuutto. Teemu Lehtiniemi.

mukaan Gyltössä kurpat lentelivät patteriston esikunnan ikkunoita ja valomastoja päin sillä seurauksella, että vainajia kirjattiin noin parikymmentä ja pataankin näistä kurnuttajista päätyi ainakin muutama.

Vaikka Utössä lehtokurppien esiintyminen jäikin Gyltön lukemia vaatimattomammaksi, oli niitä sielläkin kymmenittäin, jopa saarelaiset hämmästelivät valaistulla laiturilla ja mökkien lumisilla katoilla kökötteleviä pitkänokkaisia ruskeita kahlaajia, jotka paukahtelivat tuon tuostakin ikkunoita ja lampuja päin tuupertuen puolittain pökerryksissä lumiseen maahan. JT seurasi varta vasten erästäkin kurppaa, joka ponnisti maasta useita kertoja suoraan

katulamppua päin niin että kolina kävi. Kovapäinen kurppa säilyi kuitenkin hengissä ja lampukin pysyi ehjänä aamuun asti.

Seuraavana aamuna lehtokurppia ryhähteli Utön pensakoista lentoon runsaat kolmisenkymmentä yksilöä. Osa kurpista lähti jopa keskellä kirkasta päivää muuttolle Ruotsin itärannikkoa kohti. Lehtokurppahan on tunnetusti yömuuttaja, joka suuntaa meiltä lounaaseen lähinnä Brittein saarten ja Ranskan talvehtimisalueille. Koko episodi oli kummassakin paikassa ohi yhdessä yössä. Kurpat tulivat ja menivät, osa jäi ja osa jatkoi matkaansa muille maille.

Konservaattori **Ari Karhilahten** työkenttä on Turun yliopiston eläinmuseo ja sen valtavat lintu-, nisäkäsjä hyönteiskokoelmat. Vaikka Ari tekee työnsä tuhansien nahkojen keskellä, on hän silti vapaa-aikanaan tekemisissä lintujen parissa. Hän onkin tunnettu sekä maastoharrastajana että lintumaalarina.

-Oma lintuharrastukseni alkoi nuorena, oikeastaan olen katsonut lintuja koko ikäni. Ihan naperona veljeni Esan kanssa aloitettiin, minä kai meistä ensin aloitin. Aika pitkän aikaa harrastus oli kuitenkin melko mitätöntä, broidi oli silloin paljon innostuneempi. Välillä meni pitkään aikaa, ettei lintuja juuri tullut katsottua. Nykyäänkin retkeily jää töitten takia aika vähille, mutta bongamaan kuitenkin pyrin. Reissuilla käyn useimmiten Esan ja Virtasen Iston kanssa. Lähinnä harrastukseni on sellaista elämysretkeilyä, pinnojakaan en ole laskenut kahteenkymmeneen vuoteen. Bongauksessa kohokohtia ovatkin uudet paikat, on mukava nähdä Suomea. Ei pelkkä lajin näkeminen ole koko bongauksen ydin.

-Retkille ei tarvitse lähteä kauas, mutta se minkä näen, haluaisin nähdä läheltä ja hyvin. Niin että siitä painuisi jotain mieleen. Jos linnun olemuksen saa jäämään mieleen, se on helpompi myöhemmin piirtää.

-Akvaarellini ovat enimmäkseen "muotokuvia" linnuista. Muutamissa paikoissa on töitänä ollut esillä, mutta varsinaista omaa näyttelyä en ole pitänyt. Monenlaisia tilaushommaa olen tehnyt, luontopolkuja mm. Ruissaloon, Dragsfjärdin Yxskäriin, Raisioon... ja kuvituksia museoihin. Olen minä maastossakin koittanut maalata, mutta akvaarellien teko maastossa valmiiksi asti on kovin hankalaa. Mieluummin luonnostelen jonkun osan kuvasta suoraan luonnossa ja yhdistän sen kotona kokonaisuudeksi.

Spontaani myrskylintu

Arin mieleenpainuvimmat kokemukset sijoittuvatkin juuri hienoisiin erämaiseisiin.

-Yksi hienoimmista tapahtumista oli kun näin tunturihaukan Lapissa, siellä kun maisematkin ovat upeita, muistelee Ari. Vaikka piti kävellä parikymmentä kilometriä, se oli todellakin vaivan väärti. Kovin löy-

tämäni lintu kuitenkin on myrskylintu Utsjoella heinäkuussa 1984. Siitä oli vähän huhua, että semmoinen siellä on liikkunut, mutta varmaa havaintoa ei ollut. Kun sitten olin Kevon laiturilla venettä ottamassa, niin siinä se myrskylintu sitten istui. Se oli sen verran heikossa kunnossa, että nappasin sen kainaloon ja vein Kevon asemalle. Iso-livarin Lasse sen syötti näytesioilla kuntoon, rengasti ja myöhemmin vapautti Norjan rajalla. Sitten on spondeissa vielä

sitruunavästäräkki Paimionlahdella, se oli silloin 80-luvulla vielä kova laji. Mutta kyllä tuo myrskylintu on kaikkein kovin sponde.

Harrastuksesta työksi

Harrastuksesta kehittyi Arille kuitenkin työ, kun yliopistolla aukeni konservaattorin paikka.

-Ihan ylioppilaspuhujalta olen tähän hommaan tullut. Kouluaikoina har-

Linnut pääosassa työssä ja vapaa-aikana

Ari Karhilahti - konservaattori, lintutaiteilija ja maasto-orni

Sampo Kunttu

Näyte Arin maalaustaidosta. Hänen kuvitustaan on nähty aiemminkin Ukulin sivuilla. Tässä muotokuva TLY:n alueen viidennestä sinipyrstöstä, joka löytyi kuolleena Laitilan soukaisista 29.5. 1998 ja toimitettiin Eläinmuseoon.

rastin paljon lintujen täyttämistä ja kun täyttäjän paikka yliopistolla oli avoinna, ilmoittaudivin työhönotokokeisiin. Olen itse oppinut täyttämään yksityisen täyttäjän apulaisena. Iltaisin kävin treenaamassa ja sitten olen vain harjoitellut pirusti. Museolla on tällä hetkellä seitsemän vakituista virkaa ja lisäksi 4-5 lyhyttä työsuhdetta. Satunnaisia harjoittelijoita lukuun ottamatta olen ainoa täyttäjä. Täyttäminen on vuosien varrella muuttunut paljonkin, ja materiaaleja on tullut lisää. Oppimista riittää edelleen. Amerikassa täytetään lintuja jo niinkin, että pelkkä nahka irroitetaan ja liimataan valmiin muotin päälle.

Lintujen nahkoja on museolle vuosien varrella kertynyt noin 3000 kappaletta. Kokoelmat karttavat lähinnä yksityisten ihmisten tuomista kuolleista linnuista ja Ari vetoaakin kaikkiin lintuharrastajiin, että nämä toisivat maastosta löytämänsä kuolleet linnut yliopistolle.

-Hyväkuntoiset tehdään aina nahkoiksi ja huonommistakin saadaan sulkanäyte. Hukkaprocentti on pieni. Osa on kuitenkin pakko kompostoida, kyllä tänne tulee semmosia auton alle jääneitä, joista ei saa mi-

tään. Yksittäisiä sulkia jostain peiposesta ei kannata ruveta tallentamaan. Huuhkajiakin on tällä hetkellä varmaan kymmeneltä vuodelta pakkasessa odottamassa, jotta saadaan museo korjattua ja nahat mahtumaan. Tilat tulevat pysymään samoina, mutta nykyisistä tutkijoiden huoneista saadaan runsaasti lisää varastotilaa.

Varpushaukkoja, tilhiä, punatulkkuja...

-Eniten täällä on sellaisia lajeja, jotka lentävät ikkunaan, kuten tilhi, punatulku ja talitiainen. Mutta ylivoimaisesti eniten on varpushaukkoja, sitten harmaalokkeja, koska niistä on tehty tutkimusta. Petolinnut otetaan hyvin talteen ja niitä onkin paljon suhteessa siihen kuinka yleisiä ne luonnossa ovat. Kahlaajia sen sijaan on toivottoman vähän, samoin hyönteissyöjistä on pulaa.

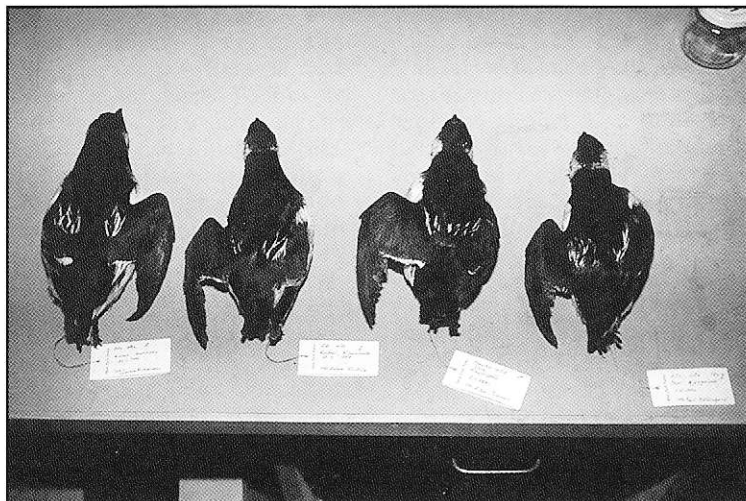
Puolet raadoista tulee maallikoilta ja puolet harrastajilta. Tämän takia lajijakauma onkin hieman vääristynyt. Maallikot tuovat Arille lähinnä isoja ja helposti löydettäviä lintuja,

kuten petoja ja tilhiä.

-Maallikot tuovat myös silloin kun luulevat lintua rariiksi tai eivät tunne; lintuharrastajat silloin kun muistavat. Jotkut harrastajat tuovat hyvinkin paljon. Vaikeasti löydettävät lajit puuttuvat kokoelmista lähes tyystin. Kuitenkin kaikki käy kyhmyjoutsenta lukuun ottamatta!

-Vähän on nahkoja myös ulkomailta. Jonkin verran on Amerikasta ja Afrikasta. Kotimaisista ei kokoelmassa aivan kaikkia pesiviä lajeja ole, toisaalta joitain rareja löytyy. Muun muassa aavikkojuoksija ja mongoliankirvinen ovat tänne päätyneet. Museon suurin kummajainen lienee kuitenkin haahkan ja isokoskelon risteymä, niitä tunnetaan vain kaksi koko maailmassa. Lintu viihtyi Kustavissa aikoinaan pidemmän aikaa, ja sorsastuskauden alettua se pistettiin lihoiksi ja museoon.

-Tarpeen vaatiessa kuolleista linnuista voidaan tutkia kuolinsyys. Kotikista lähetän kaikki ruhot Valtion eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokseen tutkittavaksi. Jos on kyseessä poliisijuttu, niin silloin pitää selvittää onko lintu ammuttu. Ilmakiväärin luoteja tai hauleja käytetään sitten todistusaineistona, jos tekijät ovat

Eläinmuseon kokoelmista löytyy mitä moninaisin valikoima lintujen nahkoja. Tässä pikkuruokkeja. *Sampo Kunttu.*

tiedossa. Rikosilmoituksia en silti lähde tekemään, se on löytäjän asia. Ja välillä poliisit tietävät jo tuodesaan, että lintua on ammuttu.

Rengastajat kokoelmien käyttäjinä

Muscolla on erinomainen tilaisuus tutkia määrittämiseksi lintuja ja verrata eri yksilöitä. Kokoelman käyttöä on kuitenkin rajoitettu.

-Kuka vain ei kokoelmia saa käyt-

tää, korostaa Ari. Nahat eivät kestäisi sitä, että kaikki halukkaat saisivat niitä käpälöidä. Määrittystaidon parantamista varten saavat ensi alkuun riittää yleisökokoelmat, niihin yritetään saada vähän erilaisia pukuja sitä mukaa kun lintuja tulee. Mutta jos on rengastustentti tulossa, tai joku keskittyy tiettyihin lajeihin, niin sitten olen päästänyt nahkoja tutkimaan. Eniten kokoelmia käyttävätkin juuri rengastajat, mutta myös määrittysongelmissa kokoelmista on hyötyä. Mitään yliopiston omaa tutkimusta, jossa tarvittaisiin

nahkoja, ei tällä hetkellä ole käynnissä.

Muutakin kuin lintuja

Lintujen lisäksi museossa ovat pesä- ja munakokoelmat, tosin melko suppeat ja vanhat. Pesiä ei aktiivisesti kerätä, mutta jos Arille tuodaan ehjä pesä, se kyllä museoidaan. Kokoelmien kuitenkin ehkä merkittävin osa ovat hyönteiset ja hämähäkit. Museoon on varastoitu miljoonia hyönteisiä, ja hämähäkkejä vieläkin enemmän. Nisäkäsnaahkojakin on lähemmäs 15000 ja kalanäytteitä on muutamia satoja purkkeja.

-Hyönteiskokoelmia on nestenäytteinä 50000 purkkia ja kuivänäytteitä on useampia kymmeniä tuhansia. Yhdessä purkissa voi olla satoja tai tuhansia hyönteisiä, joten kokonaismäärä liikkuu miljoonissa.

Turun yliopiston eläinmuseo on yhtä vanha kuin itse yliopistokin. Eläinmuseo sijaitsee biologian laitoksen tiloissa, Luonnontieteiden talo I:ssä. Tilat ovat alkuperäisessä asussaan, mutta nyt käynnissä olevan remontin seurauksena museo uusiin täysin. Remontin ajaksi museo on pistetty pakettiin ja lappu luukulle. Ensi vuonna museo on taas yleisölekin auki ja uusittuja kokoelmia voi käydä kuka vaan katsomassa.

ALULA

Lintuharrastajan ykköslehti
nyt kokonaan suomenkielisenä!

Alulan toimitus
Dick Forsman
Hannu Jännes
Matti Kapanen
Pekka Keskinen
Pekka J. Nikander
Antero Topp

Toimitusavustajat
Per Alström
Mark Brazil
Martti Hario
Lars Jonsson
Paul Lehman
Dave McAdams
Killian Mullarney
Hadoram Shirihai

Haluan tilata Alulan vuosikerran 1998

Vuosittilaus 160,-

Jatkuva tilaus 150,-

Vanhat irtonumerot (1-2/95, 2-4/96, 1-4/97) 30,- + postituskulut
Tilaan seuraavat irtonumerot:

Erikoistarjous! Kun tilaat Alulan vuosikerran 1998, saat vanhat irtonumerot hintaan 20,- + postituskulut.
Tilaan Alulan vuosikerran 1998 ja seuraavat irtonumerot:

Täytä oheinen tilauslomake ja lähetä se Alulan osoitteeseen:
Alula, PL 85, 02271 Espoo

Nimi: _____

Osoite: _____

Maksan pankkisiirrolla

Maksan luottokortilla (VISA/MASTERCARD/EUROCARD)

Kortin nro. _____

Voimassa _____

Allekirjoitus _____

Isosirrejä havaittiin Varsinais-Suomessa yli 200 yksilöä syksyllä 1997. Jukka Grönlund.

Lintusyksy 1997 Varsinais-Suomessa

Sampo Kunttu, Kalle Rainio & William Velmala

Käytössä olivat havaintovihkoista Paimion, Rauvolan, Hali-konlahden, Rihtniemen, Mietoistenlahden ja Ruissalon vihkot. SK, KR, WV tallensivat havainnot tietokoneelle, KR kirjoitti kaakkurista nuolihaukkaan, WV teerestä taivaanvuohien ja SK heinäkurpasta pajusirkkuun. KR ja SK lisäsivät Jurmon osuuden. Jurmon havainnoissa havainnoitsijoiksi on laitettu kaikki miehittäjät, jollei havainnoitsijaa ole erikseen kirjattu asemakaa-vakkeelle. Visa Rauste toimitti listaukset Bongariliiton Lintu-tiedotuksen tekstihakuviesteistä (THAK).

Sää: Vesi pysytteli koko syksyn korkealla, joten kahlaajia oli niukasti. Alkusyksy oli huomattavan lämmin, elo-syyskuun vaihteessakin oli vielä hellepäiviä. Lokakuun loppupuolelle osui äkillinen kylmä jakso lumipyryineen, joka sai mm. lehtokurpat sekaisin.

Lyhenteet ja merkinnät noudattavat entistä linjaa, ks. esim Ukuli 1/1998 ss. 16-17. Nimilyhenteet: Tapio Aalto (TA), Severi Aaltonen (SA), Markus Ahola (MA), Pekka Alho (PA), Hannu Allonen (HA), Pertti Andelmin (PAN), Asko Aurela (AA), Rurik Baarman (RB), Bertil Blomqvist (BB), Marcus Duncker (MD), Antero Eloranta (AE), Timo Elovaara (TE), Jyrki Erikäinen (JE), Petri Erikäinen (PE), Annika Forstén (AF), Birger Grönholm (BG), Rainer Grönholm (RG), Jukka Grönlund (JG), Esko Gustafsson (EG), Kalle Haapala (KH),

Jouko Hakala (JHa), Matti Halttunen (MH), Markku Harmanen (MHR), Mervi Haukila (MeH), Heikki Heikkilä (HHe), Raimo Heinonen (RHe), Martin Helin (MaH), Jorma Hellsten (JoH), Jari Helstola (JHe), Mika Hemmilä (MiH), Hannu Hilke (HH), Risto Hovirinta (RHo), Juhani Hoviseppä (JHo), Hannu Huhtinen (HHu), Elina Ilvonen (EI), Jussi Jauhiainen (JJ), Hanna Järvinen (HJ), Tomi Kaijanen (TK), Seppo Kallio (SeK), Esa Karhilahti (EK), Kari Karhu (KKa), Rolf Karlson (RK), Antti Kause (AKa), Kari Ketola (KKe), Ville Kirstilä (VK), Jukka Kivelä (JKi), Osmo Kivivuori (OK), Hannu Klemola (HKl), Matti Koivula (MKo), Jarmo Komi (JKo), Hannu Kormano (HKo), Jyrki Kujanpää (JKu), Panu Kunttu (PK), Sampo Kunttu (SKu), Niko Kurki (NK), Ari Kuusela (AKu), Kimmo Kuusisto (KKu), Juha Kylänpää (JKy), Jani Laaksonen (JnL), Pasi Laaksonen (PaL), Ismo Lahtonen (IL), Jarmo Laine (JrL), Petri Laine (PeL), Rauno Laine (RLa), Kalle Larsson (KL), Markku Laurén (MLa), Esa Lehikoinen (EL), Teemu Lehtiniemi (TLe), Jouko L. Lehtonen (JLL), Ari Lehtinen (AiL), Arto Lehtinen (AoL), Matti Lempäinen (MLe), Soili Levelehti (SL), Tom Lindbom (TLb), Henrik Lindholm (HL), Rami Lindroos (RLi), Tom Lindroos (TLr), Pekka Loivaranta (PLo), Tuomas Lukkari (TLu), Rauli Lumio (RLu), Jouko Lundén (JLu), Jyrki Matikainen (JM), Tapani Missonen (TM), Vesa Multala (VMI), Vesa Muurinen

(VMr), Rasmus Mäki (RM), Rudin Nordling (RN), Sven Nordqvist (SNo), Mikael Nordström (MN), Jyrki Normaja (JNo), Samu Numminen (SNU), Tapani Numminen (TN), Jukka J. Nurmi (JN), Jukka K. Nurmi (JKN), Tarmo Nurmi (TaN), Timo Nurmi (TiN), Petri Parvinen (PP), Seppo Pekkala (SP), Kaj-Ove Pettersson (KOP), Matti Piironen (MP), Harri Päiväranta (HP), Raino Pönni (RP), Kalle Rainio (KR), Mauri Rautkari (MR), Janne Riihimäki (JR), Ville Riihinen (VR), Lennart Saari (LS), Jarmo Saarnio (JSa), Paavo Sallinen (PaS), Pekka Salmi (PeS), Kari Salo (KSI), Kari Salonen (KSn), Ville-Veikko Salonen (VVS), Markku Santamaa (MSa), Tapani Santamaa (TS), Jukka Sillanpää (JSi), Mika Sjöblom (MSj), Raino Suni (RS), Asko Suoranta (AS), Seppo Sällylä (SS), Jukka Tammi (JTa), Mikko Tamminen (MT), Jorma Tenovuo (JTe), Olli Tenovuo (OT), Jouni Tittonen (JTi), Totti Toiskallio (TT), Pekka Toola (PT), Heikki Tuominen (HT), Jari Valkama (JV), Matti Valta (MV), Rauno Varjonen (RVA), William Velmala (WV), Reijo Vikman (RVk), Hannu Virtanen (HV), Juhani Virtanen (JV), Raimo Virtanen (RVr), Vesa Virtanen (VVi), Jaakko Wessman (JW), Mikko Ylitalo (MY).

KAARKURI *Gavia stellata* Suurin päiväsumma 18.9. KOR Jurmossa 13m (KOP, PeL). Marraskuussa havaittiin 5 yksilöä, myöhäisimpänä YLÄ Pyhäjärvellä 17.11. nähty kaakkuri (RM, RL, JTa).

KUIKKA *Gavia arctica* ja **KUIKKALAJI** *Gavia sp.* Suurimmat kuikkamäärät: 5.10. KUS Isokari 12m + 93 sp m (KR, AKa, Kapari L, TA ym), 6.10. KUS Isokari 52m + 139 sp m (KR, JHe, AKa, TA ym) ja 14.10. KOR Utö 98 sp m (THAK, SS).

SILKKIUIKKU *Podiceps cristatus* Suurimpi määrä: 16.8. PYH Rihtniemi 20m S (TS, MSa, TLb), 19.9. KEM Sjöläx 24p (HL), 20.9. KOR Jurmo 21p (SKU, WV, RM, MN), 6.10. KAA Littoistenjärvi 24p (AS) ja 19.10. PAR Attu Boda 42p (BB). Sisämaan viimeinen: 17.11. YLÄ Pyhäjärvi 1 (JTa). Merialueella havaittiin silkkiuikkuja marraskuun loppuun saakka osan jäätyä talvehtimaan.

HÄRKÄLINTU *Podiceps griseigena* Ensimmäinen 4.8. KOR Jurmo 1ad p (KR, WV), 3.10. UUS Vekarassa 28p (MLe, RHe, HP, RVr). Marraskuussa havaittiin vielä 6 yksilöä, viimeiset 15.11. KOR Jurmo 2p (JHe), UUS Vasikkari 1S + 1 Pullonkarilla (OT) ja UUS Vekara 1 (MLe, RHe, RVr).

MUSTAKURKKU-UIKKU *Podiceps auritus* Myöhäisimmät: 15.9. TUR Karhula 1 juv (JTa), 27.9. UUS Vasikkari 1 yks Pullonkarilla (OT) ja 27.9. UUS Lautvesi 2 juv p (PA, HKL, TLb, JSi).

MERIMETSO *Phalacrocorax carbo* Ensimmäinen selvä muuttopäivä 16.8.: PYH Rihtniemi 81S + 53N (HKO, JSi, TLb, TS, MSa). Rihtniemen muuttosummat kuukausittain: elokuu 419, syyskuu 940, lokakuu 289 ja marraskuu 82 suurimman päiväsumman oltua 20.9. 341 S (TS, MSa). Toiseksi paras muutto havaittiin 7.10. UUS Vasikkarissa: yht. 237m (OT). Merkittinen sisämaa-havainto: 23.9. PÖY Riihikoski 1ad p yöpyi männyssä omakotialueella (MTa, Wahlroos K)!

KAULUSHAIKARA *Botaurus stellaris* Syksyn ainoa: 4.9. PAI Paimionlahti Meltola 1p (PLVihko, TN)

HARMAAHAIKARA *Ardea cinerea* SAL Halikonlahdella tavattiin suurimmat määrät: 19.7. 23 (HLVihko, Karpinen J) ja

3.8. 25p (HKO, RLU). RYM Aasla vielä 18.9. 18 (LS). Viimeinen 2.11. NAA Luolalanjärvi 1p (HKO, RLU).

KATTOHAIKARA *Ciconia ciconia* 2.9. TUR Ävik 1m E tippui p lähti lopuksi E (THAK, Harri P, VVi, JK, JTa).

KYHMYJOUTSEN *Cygnus olor* Suurimmat määrät: 30.9. RYM Aasla 90 (LS), 11.10. KOR Jurmo 65p (HKO, TLR, TM, JLu), 15.11. KOR Jurmo 72p 3m (JHe).

JOUTSEN *Cygnus cygnus* Ensimmäinen 7.9. MIE Mynälahti pellost 1ad p (HKO, JSi). Suuria muuttoja ei havaittu, parhaana 25.10. KUS Laupunen 29 m/5a (AS). Suurin kertymä 20.11. UUS Lautvesi 19ad8juv p (PA).

METSÄHANHI *Anser fabalis* Ensimmäiset 2.9. MIE Mynälahti pellost 2ad3 1kv p (HKO, TE). Paras muutto 20.9. PYH Rihtniemi 84m S (TS, MSa, JSi). Viimeiset: 22.11. KAA Littoistenjärvi 1 (JNo) ja 27.-29.11. SAL Halikonlahti 1 (SS, Sirva P).

TUNDRAHANHI *Anser albifrons* Päämuutto tapahtui 11.-12.10, jolloin havaittiin noin 1200 tundranhaa. Kaikki havainnot: 21.9. PAR Attu 1ad p (KOP), 11.10. KOR Jurmo 92m/2a (HKO, TLR, RLU, JLu, TM), 11.10. KOR Utö 60m W (JTi), 11.10. KUS Isokari 158 m/3a (JHe, JrL), 11.10. MIE Kuusto 2 parven ääntä pimeässä klo 20:30 (JSi), 11.10. UUS Hanko a400 SW (JSi), 11.10. VÄS Galtarbyviken 4ad5juv p 2:n Afab:n kanssa (HL), 12.10. KUS Isokari 76m (JrL, JHe), 12.10. PAI Hevonpää a40m N klo 9:50 (MLe), 12.10. PAI Veikkari a140m SW klo 10:30 (MLe), 12.10. RYM Aasla 1 (LS), 12.10. VEH 200m SW klo 16:20. Braber kanssa (RHe), 15.10. SAL Halikonlahti a95m (JR), 19.10. DRA Björkboda 4ad6juv p (HL, TN), 20.10.-21.10. RAI Aurinko- ja Maskuntien risteys 1p (Rahunen Jukka, Stenholm Tom, JTa).

MERIHANHI *Anser anser* Tärkeimpien merihanhienvähdysalueiden maksimit: 8.8. KEM Sjöläx 3420p (HL) ja 9.8. MIE Mynälahti Silakkari 1030p (JSi). Viimeiset 16.11. SAL Halikonlahdella 3p (JR) ja 23.11. TUR Friskalassa 1 (HHu).

HARMAAHANHILAJI *Anser sp.* Parhaat muutot osuivat tundranhanhienvähdysalueeseen: 11.10. PAI Paimionlahti Meltola yht. 149m SW (PLVihko, TN, RVk, PT), 11.10. PAR Bålberget 215 SW/4a (MLa) ja 11.10. TAI Kaitainen 150m SW (AS).

KANADANHANHI *Branta canadensis* SAL Halikonlahden huippumäärä: 11.9. 621p (HLVihko, Anttila R), 25.10. n.750 (HLVihko, Sn, Sm, Rt), 16.11. 600p (JR). Turun seudun parhaat: 11.9. TUR Ruissalo 193 (JTa), 30.10. KAA Littoistenjärvi 105p (AS). KAA Littoistenjärvellä vielä 30.11. n.60p (RLi, HHu). KOR Jurmossa 20.8. 1p (PaS), 29.8. 1p (JHe, RN, JVi) ja 25.9. 1p (Virtanen P, JVi, Stenroos A, Roering K ym)

VALKOPOSKIHANHI *Branta leucopsis* TUR Ruissalon syysparven maksimi 11.9. 112p (JTa). 14.10. parvessa vielä 106 lintua (JTa). Arktikaosaston parhaat määrät: 2.10. PII Makarla 180m SW klo 19.15. (PT), 11.10. KOR Jurmo 753m/9a (HKO, TLR, JLu, RLU ym), 11.10. KUS Isokari 1364 m/14a (JHe, JrL). Viimeinen 2.11. SAL Halikonlahti 1p (MLe).

SEPELHANHI *Branta bernicla* Kaikki havainnot: 19.9. TUR Ruissalo Kolkka 1ad p (JrL), 29.9. TUR Ruissalo Kolkka 30+70 SW (JrL), 11.10. KOR Jurmo 105m 8p (HKO, TLR, JLu, RLU ym), KOR Utö 150m W (JTi), KUS Isokari a190m (JHe,

JrL), PAI Paimionlahti Meltola 34m S klo 9:50 (/PLvihko, TN), KEM Skeppsholmen a100m (HL, Oetken C), 12.10. VEH 8m SW klo 16:20 Ansab kanssa (RHe), 15.10. KOR Jurmo a100m (OK, RN), LOI9-tie 100m S klo 9:40 (MLe), SAL Halikonlahti 140m S klo 12:05. (RHe), 16.10. KOR Jurmo a60m (OK, RN, Pirkkalainen Ari, Hyvönen Pasi), 17.10. KOR Jurmo 1p (OK, RN, Pirkkalainen Ari, Hyvönen Pasi), 19.10. KEM Sjöfax 1p (HL), 20.10. YLÄ Valasranta 1p (HL, JNo), 1.11. KOR Utö 1m SW (MN, JHe, HHu, RM). Viimeinen 18.11. PYH Rihtniemi 1p (/RNvihko, KH)

HANHILAJI *Anser sp./Branta sp.* 11.10. KOR Jurmo 890m/8a (HKo, TLR, JLu, RLU ym), 11.10. KUS Isokari 310 m/7a (JHe), 11.10. PAR Bälberget 40 SW (MLa), 11.10. SAL Sokeritehdas 180m SW (PT), 12.10. KUS Isokari 116m (JrL), 12.10. KUS Isokari 125m (JHe), 15.10. SAL Halikonlahti 100m SW (TN).

RISTISORSA *Tadorna tadorna* Jurmon maksimi 4.8. 7ad 42juv p (WV, KR). Viimeiset havainnot: 26.8. MIE Mietoistenlahti 1 (/MLvihko, VVS), 29.8. KOR Jurmo 1ad 2juv p (JHe, RN, JVi) ja 11.9. PAI Paimionlahti 2 1kv m S klo 9:40 (TN, RS).

HAAPANNA *Anas penelope* Syysmuuton alkua: 16.6. UUS Vasikkari 6k SW + 5k 1nSW (OT). Yli sadan linnun kerääntymä SAL Halikonlahdelta, maksimi 14.9. 316p (/HLvihko, JHe, TaN), KAA Littoistenjärveltä, maksimi 26.9. 120p (AS) ja KOR Jurmo, maksimi 11.10. 200 (HKo, TLR, JLu, RLU ym). Paras muutto UUS Vasikkarissa 21.9.: 151/7a (OT). Viimeiset 3.11.: KAA Rauvola 1 np (KR), KAA Littoistenjärvi 4p (AS, KR) ja KOR Utö 7m SE (JHe).

HARMAASORSA *Anas strepera* Syys-marraskuun kaikki havainnot: 2.-3.9. PAI Paimionlahti Meltola 3 n-puk p (RM, TN),

11.9. SAL Halikonlahti 1p (/HLvihko, Anttila R), 14.9. KAA Kuusistonlahti lintutorni 1 (HKL, AKu), 14.-15.9. PAI Paimionlahti Meltola 1p (/PLvihko, Keskinen Arje, Lehto Henry, PeL, MLe), 14.9. SAL Halikonlahti 4p (JHe, TaN), 20.9. SAL Halikonlahti 3p (HKo, TM, RLU), 25.9. KAA Kuusisto 1 (/Kuusisto vihko, JN) ja 15.11. KOR Jurmo 1k p (JHe).

TAVI *Anas crecca* Muuton alku 26.6. UUS Vasikkari 1SW telkkäparvessa (OT). Suurimmat määrät: 16.8. MIE Mietoistenlahti 415 (/MLvihko, JSi, BG), 21.8. SAL Halikonlahti 387p (JE) ja 31.8. TAI Rantalanlahti 650p (HKo, TLR, Kormanen A). Viimeiset 25.10. PAI Paimionlahti Meltola 1 (HJ), 5.11. PYH Rihtniemi 1 N (RLi, RM, KH).

SINISORSA *Anas platyrhynchos* Paikkakohtaisia maksimimääriä: KEM Sjöfax 13.8. 254p (HL), MIE Mietoistenlahti 10.8. 270p (/MLvihko, SeK, JSi, Sillanpää Kalevi), SAL Halikonlahti 14.9. 500p (JHe, TaN), KAA Littoistenjärvi 30.10. 155p (AS) ja KOR Jurmo 15.11. 900p (JHe).

JOUHISORSA *Anas acuta* Paikkakohtaisia maksimimääriä: 29.8. KOR Jurmo 65p (JHe, RN, JVi) ja 7.9. MIE Mynälahti 171p (HKo, JSi). Viimeiset 2.-3.11. KOR Utö 1k p (JHe, SS) ja 21.11. PAR Mattholm 5p (JHe).

HEINÄTAVI *Anas querquedula* Suurin kertymä 3.8. MIE Mynälahti Silakkari 8np p (JSi). Syyskuussa havaittiin enää 3 lintua: 2.9. PAI Paimionlahti Meltola 1p (/PLvihko, TN), 5.9. KAA Kuusisto 1p (RM) ja viimeisenä 6.9. PYH Rihtniemi 1p (TS, MSA, Puputti Veli).

LAPASORSA *Anas clypeata* Suurin määrä: 21.8. SAL Halikonlahti 63p (JE). Viimeiset 24.10. TUR Rauvola 1p (RP) ja

Suurin harmaahaikarakerääntymä, 23 lintua, syksyllä 1997 laskettiin Salon Halikonlahdella. Tom Lindroos, lokakuu 1995, Israel, Eilat.

30.10. KOR Jurmo 2p (PeL, MN).

PUNASOTKA *Aythya ferina* Muuton alkua: 15.6. UUS Vasikkari 4SW (OT). Suurimpia määriä: KEM Sjöläxin maksimi 27.6. 250k 2n p (HL) ja 16.10. UUS Pitkäläluoto 100p (PA). Viimeiset 19.10. KEM Sjöläx 1k p (HL) ja 20.11. UUS Pitkäläluoto 1k p (PA). KOR Jurmon vuoden ainoa 14.10. 1p (OK).

TUKKASOTKA *Aythya fuligula* Massat: 14.7. KEM Sjöläx 396p (TLu), 13.9. KEM Sjöläx 407p (HL), 15.11. PAR Attu lossi 430p (BB) ja 16.11. UUS Hiu 320p (PA).

LAPASOTKA *Aythya marila* Ensimmäinen muuttohavais 5.8. KOR Jurmo 1n m (KR, WV). Määrät vaatimattomia, suurimpina lukemina 12.10. PYH Rihtniemi a17 S (JSi, TLb, MSa) ja 18.10. PYH Rihtniemi a7 S (JSi, TS, MSa, TLb). Muut havainnot koskivat yhtä - neljää lintua.

HAAHKA *Somateria mollissima* Koiraiden sulkasatomuuton alkua 16.5. KOR Jurmo 300k m (JHe, PA, PaL, KR). Kerääntymiä: 15.6. DRA Örö 15000k p, sulkimispurukoita (WV), 22.7. DRA Hiittisten S-puoli 20000 n+juv (SS), Syksyn suurin muuttomäärä 6.10. KUS Isokariassa 400m 150p (JHe, KR, TA, AKa ym).

ALLIHAHKA *Polysticta stelleri* Kaksi havaintoa: 12.11. PAR Mustfinn 1 kv k (MLa) ja 29.11. 1np p (BB).

ALLI *Clangula hyemalis* MIE Mynälähdellä 2 yksilöä 20.-28.6. ja 1 yksilö 29.6.-9.7. 12.7. UUS Vasikkari 1n p+2SW (OT), Seuraava 13.9. PYH Rihtniemi 1 (/RNvihko, Helminen Petri, TLb, MSa). Päämuutto 11.10.: KUS Isokari 6154m (JHe, JrL) ja PYH Rihtniemi 2980 S (JSi, Helminen Petri, TLb). Muutto jatkui vilkkaana seuraavanakin päivänä 12.10.: KUS Isokari 1440m (JHe) ja PYH Rihtniemi 1930 S (JSi, TLb, MSa).

MUSTALINTU *Melanitta nigra* Muuton alkua: 12.7. UUS Vasikkari 1SW+1SW (OT). Suurimmat muuttajamäärät havaittiin jo elokuun loppupäivinä: 30.8. PYH Rihtniemi 80m S (TS, MSa, JSi), 31.8. PYH Rihtniemi 160m S (TS, MSa) ja 31.8. UUS Vasikkari 82m/4a (OT). Loppusyksyn parhaat päiväsumat pieniä: 11.10. KUS Isokari 46m2p (JHe), 19.10. PYH Rihtniemi 40 (/RNvihko, TS, RK, RB), YLÄ Pyhäjärvellä 17.11. 6p (RLi, RM, JTa, ym.).

PILKKASIIPI *Melanitta fusca* Ensimmäiset muuttajat n.4.7. PYH Virpkarta 9m (JHe). Paras muutto 11.10. KUS Isokariassa 122m (JHe).

TELKKÄ *Bucephala clangula* 1.6. VEL Velkuanmaa 2000p koiraiden sulkimisparvi (WV, Högmander J, JLL). Kesäkuun muuttonhuippu 8.6. UUS Vasikkari yht. 284 S (OT). KEM Sjöläxin maksimi 31.7. 287p (HL). Varsinaisen syyskauden paras muutto 29.9. KOR Jurmo 96m 510p (Lehti Pekka, Roering Kim).

UIVELO *Mergus albells* Ensimmäiset 2p 26.9. KAA Littoistenjärvellä (AS). 27.9. havaintoja jo useita: KUS Pohjolanniemi 1p (AS), KUS Laupusensalmi 2 n-puk p (AS), SAL Halikonlahti 5 np p (HKo, TLr, Lindroos Leo, JLu) ja UUS Lamminjärvi 3n (OT). Suurimmat kerääntymät: 23.10. PAR Petteby 53p (BB) ja 16.11. UUS Lautvesi 93p (AKu, HKI).

TUKKAKOSKELO *Mergus serrator* Muutto alkua jo kesäkuussa: 28.6. UUS Vasikkari yht. n 50 SW (OT). Parhaat muutot niinikään UUS Vasikkariassa: 12.7. UUS Vasikkari yht. 181 SW (OT) ja

6.10. UUS Vasikkari yht. 125 S (OT). KOR Jurmon paras päivä 25.9. 530p (Virtanen P, JVi, Stenroos A, Roering K ym).

ISOKOSKELO *Mergus merganser* Suurimmat kerääntymät: 25.10. UUS Lautvesi 350p (JSi) ja 17.11. YLÄ Pyhäjärvi Vaskiranta 1000p (RM, RLi).

MEHILÄISHAUKKA *Pernis apivorus* Ainoa huippu 31.8.: DRA Björkboda 9m (AKu), 31.8. KEM Sjöläx 8m (AKu), PAI Paimionlahti Meltola 3m (/PLvihko, PeL, HJ, RVk), päivän yhteissumma 26 muuttavaa. Viimeiset 20.9. PÖY Auvainen 1m S klo 1100 (MTa), 28.9. KOR Jurmo 1m (Virtanen Pekka, JVi, Stenroos Arto, Roering Kim ym) ja 27.-28.9. KOR Utö 1 (/THAK, JTi).

MERIKOTKA *Haliaetus albicilla* Havaintoja tehtiin runsaasti. Suurimmat päiväsumat: 27.9. DRA Lövä 8 p+m (WV, EG, HHu, MN) ja 29.9. KOR Jurmo 7 (Lehti Pekka, Roering Kim).

RUSKOSUOHAUKKA *Circus aeruginosus* Ensimmäinen 3.8. KOR Jurmo 1 SW (MN). Suurin ruskismäärä 7.9. PAI Paimionlahti Meltola 9 p/m (/PLvihko, PeL, HJ, RVk). Viimeiset havainnot PAI Paimionlahdelta: 4.10. 1p (/PLvihko, PeS, Salmi Juhani, Salmi Hannu) ja 5.10. 1 kv p 2 kv m (/PLvihko, PeL).

SINISUOHAUKKA *Circus cyaneus* Ensimmäinen selkeä muuttaja 3.8. KEM Sjöläx 1n m (HL). Neljää suurempia kerääntymiä tai muuttoja ei havaittu. PAI Paimionlahti: 9.9. 3k1n p/m (/PLvihko, KSn, PT), 11.9. 4p/m (/PLvihko, TN, RS), 24.9. 2k2n-puk p (/PLvihko, TN, VR, Virta Jussi) ja 5.10. MIE Sydänperä 1k3n-puk p (AS). Viimeiset 25.-26.10. VÄS Galtarbyviken 1n p (HL) ja 5.11. KOR Bonäs 1n-puk m (JHe).

KANAHAUKKA *Accipiter gentilis* KOR Jurmon ensimmäinen 15.9. 1p (KOP).

VARPUSHAUKKA *Accipiter nisus* Suurimmat muuttosumat: 20.9. KOR Jurmo 192m 20p (SKu, WV, RM, MN), 26.9. KOR Jurmo 63m 2p, 27.9. 78m 2p (Virtanen Pekka, JVi, Stenroos Arto, Roering Kim ym), 27.9. DRA Lövä 71m (WV, EG, HHu, MN), 7.10. KUS Isokari 41m (JHe, KR, AKa, TA ym) ja 16.10. UUS Vekara 45m klo 9-16 (/THAK, RVr).

HIIRIHAUKKA *Buteo buteo* Muuton alkua: 30.8. AUR Kuuskoski 1 S (JTa), 31.8. PAI Paimionlahti Meltola 6m (/PLvihko, PeL, HJ, RVk). Päämuutto 27.9.: DRA Lövä 12m + But sp 2m (WV, EG, HHu, MN) ja DRA Kaatopaikka 10m/3a (SKu, KR, AKa). Viimeisiä viivyteltäjiä: 5.11. KOR Bonäs 1 p/m (JHe), 16.11. KUS Elmnäinen 1p (AS) ja KOR Jurmo 1m (JHe, Mikkola Martti, Vatanen Ilkka, Mikkola Raine).

PIEKANA *Buteo lagopus* Ensimmäiset 20.9. KEM Sjöläx 1m (HL, JNn) ja 21.9. UUS Vasikkari 1E (OT). Heikko piekanasyksy, suurimmat määrät 4.10 KOR Jurmo 2m 1p (TLe, Viherluoto Maiju) ja 7.10. KUS Isokari 1p 2m (JHe)! Kaikki muut ilmoitetut havainnot koskivat yksittäisiä lintuja.

MAAKOTKA *Aquila chrysaetos* Ilahduttavat 24 havaintoa noin 32 yksilöstä. 26.9. DRA Kasnäs 1 I-kv kiert. klo 11:20-12:20 (KR, AKa, SKu), TUR Ruissalo Rantatie 1 2-4kv N klo 11.00 (JrL), 29.9. PAR Bålberget 2-3kv N matalalla (KOP, MLa), VEH Rahkmala 1 juv/subad kiert. (RVa), 30.9. UUS Hanko 1 kv m S klo 12.15. (PA), 5.10. KUS Laupunen 1 kv m NE klo 14:40 (AS), TAI Mussalon itäreuna 1 juv/subad m NNE

(HHe), 7.10. PAR Bålberget 1 n.3kv kiert (MLa), 8.10. PYH Kaukka 1N (HV, Elonsalo Marja), 9.10. PAR Bålberget 1kv SW ja 1kv SE (MLa), 12.10. DRA Björkboda 2 1kv kiert. (HL), KOR Aspö 1 ilm.2kv p (HKo, TLR, RLU, TM), 16.10. UUS Vekara 3 1kv m klo 9-16 (/THAK, RVr), UUS Hanko 1 subad S 13.10.+a2juv S 14.30. (PA), 24.10. PAR Attu 1 juv/subad p (KOP), KOR Jurmo 1 1kv N klo 14.15 (WV), 25.-26.10. DRA Björkboda 1 1kv p (HL), 25.10. UUS Hanko 1 1-4kv p (HKo, JLu, RLU, TLR, JSi), VÄS Galtarbyviken 1 2kv m Ne (HL), 26.10. UUS Kemira 1p (TLr), 27.10. KOR Jurmo 1 (Hyvönen Raimo) ja 31.10. PAI Paimionlahti Meltola 1m NW klo 11.20. (HKo, TLR) sekä PRN Pohjanjärvi 1kv SW (MA).

KALASÄÄSKI *Pandion haliaetus* Viimeiset 19.9. PAR Petteby 1p (KOP) ja 21.9. KOR Jurmo 1m (SKu, WV, RM, MN).

TUULIHAUKKA *Falco tinnunculus* Kerääntymiä: 28.8. LAI Untamala 7p (HKo, TLR, TM, JLu), 30.8. DRA Björkboda 8p (HL), 31.8. KOR Rumar 9 (JHe), 7.9. DRA Björkboda 9p osaksi eri kuin 30.8. (HL) ja 20.9. KOR Jurmo 4m 5p (SKu, WV, MN, RM), Viimeiset 12.10. VÄS Galtarbyviken 1k m (HL) ja 27.10. PAI vanha tie HAL raja 1 n-puk (RVk, HJ).

AMPUHAUKKA *Falco columbarius* Ensimmäisiä etelään pyrkiviä: 3.8. TUR Topinoja 1 1kv p (JrL) ja 7.8. KOR Jurmo 1p (KR, WV). Suurimmat määrät: 21.9. KOR Jurmo 2p 2m (WV, SKu, MN, RM) ja 7.10. KUS Isokari 1p 4m (KR, JHe, AKa, TA ym).

NUOLIHAUKKA *Falco subbuteo* Suurimmat määrät: 31.8. PYH Rihtniemi 5 S (TS, MSa) ja 3.9. PAI Paimionlahti 6p (RM). Viimeiset 26.9. KOR Jurmo 1m (Virtanen Pekka, JVi, Stenroos Arto, Roering Kim ym) ja myöhäinen 5.10. KUS Isokari 1 S (TA, SL, Kapari L).

TEERI *Tetrao tetrix* Suurimmat syysparvet talven kynnyksellä. 1.11. PAR Attu 12p (KOP), 22.11. PÖY Auvainen 15p (MT). Ei vaellushavaintoja.

LUHTAKANA *Rallus aquaticus* Syysääntelijöitä tutuilla paikoilla. Kaikki havainnot 1.8. alkaen, yhteensä n. 12 lintua: KAA Rauvolanlahti 1.-2.8. 1Ä (PK, MN, TA ym.), 15.9. 1ä (EL, Saario J) ja 2.10. 1ä (TLe, Jaale M, Viherluoto M), PAR Petteby 3.9. 1ä, 9.9. 1ä, 21.9. 1p, 24.-25.9. ja 2.10. 1p (KOP, MD, MLa), RYM Aasla 1.8. 2ä, 16.8. 1ä ja 9.9. 2 (LS).

LIEJUKANA *Gallinula chloropus* SAL Halikonlahdella pesineet säännöllisesti 24.8. asti (JTa, TLR ym.). Viimeinen samalla paikalla 14.9. 1p (JHe, TaN).

NOKIKANA *Fulica atra* Suurimmat kerääntymät KAA Littoistenjärvellä: 26.9. 100p, 6.10. 110p, 19.10. 85p (JTa, KR, AS). Muualta vaatimatonta, mm.: 20.10. PAR Mattholm 35p (KOP), 29.11. UUS Kemirantie 30p (PA).

KURKI *Grus grus* Lintuja alkoi kerääntyä elokuussa mm. 22.8. KEM Sjöläx 61p (JTa) ja 28.8. LAI Untamala 100p (HKo, TLR, JLu). Orastavaa muuttoa: 31.8. PAI Paimionlahti 105m (HJ, HKI, PeL, RVk), 8.9. MIE Mietoistenlahti 58 S (/MLvihko, TE) ja VEH Tuomoinen 56 SSE (RVa). Ensimmäinen huippu meni 11.9., jolloin mm.: Kaa Rauvola 192 S (TA, SL), PAI Paimionlahti 3p 1007m/24a (TN, RS), PAR Bålberget 360 S/15a (KOP), TUR Luolavuori 234 S (RP). Tämän jälkeen ei selvää uutta huippua. Yli sadan yksilön muutot: 19.9. KEM Sjöläx 143m/4a

(TA, HKI), TUR Friskala 122 S/2a (JrL), 20.9. KEM Pederså 293m/7a (TLu), 27.9. MIE Mietoistenlahti 124m/3a (PA, HKI, TLb, JSi), VEH Tuomoinen-Lahdinko 265 S/SSW (RVa) ja 6.10. SAL Halikonlahti 126m/2a (/HLvihko, Kaukinen M). Viimeiset havainnot: 15.10. RYM Röölä 50 (Karpainen S) ja 31.10. MYN Virmo Munkkionlevo 3p (KKe).

MERIHARAKKA *Haematopus ostralegus* Niukasti havaintoja. 19.7. KOR Jurmo 59p6m (JHe) ja 1.8. 50p (Kokkala Lauri, Kosonen Reijo, SNU, Pakkala Marjo). Viimeiset 18.9. KOR Jurmo 2p (KOP, PeL), 21.9. UUS Vasikkari 2 SE (OT) ja 27.9. DRA Kuggskär 1p (MA).

PIKKUTYLLI *Charadrius dubius* Kerääntymiä: SAL Halikonlahti 9.7. 8p, 22.7. 10p (RL, JN) ja 27.7. 8p (/HLvihko, VVi, Vihinen A). Kolme syyskuussa: 5.-6.9. KOR Jurmo 1 11v p (JNo), 8.9. PAI Paimionlahti 1ä (HJ, RVk) ja 14.9. UUS Vasikkari 1 1kv S (OT).

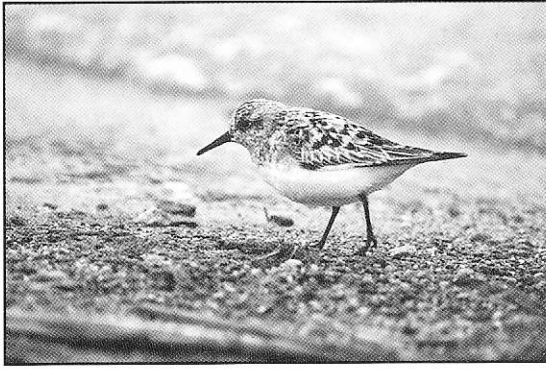
TYLLI *Charadrius hiaticula* 16.6. KOR Jurmo 40p, mukana varmasti jos syysmuuttajakin (Kokkala L, Kosonen R). Parhaimmat kerääntymät luonnollisesti KOR Jurmosta: 19.7. 70p (JHe), 31.7. 70p (Kokkala L, Kosonen R, SNU, Pakkala M), 6.8. 64p (KR, WV), 29.8. 96p2m ja 30.8. 122p12m (JHe, RN, JVi). Muualta parhaita: 26.7. UUS Vasikkari 20p2S (OT), 31.8. PYH Rihtniemi 29 S (MSa, TS), 1.10. KUS Isokari 18 (KR, AKa, TA, Kapari L ym). Viimeiset 12.10. PAI Paimionlahti 1p (PT) ja 18.10. KOR Jurmo 2p (Hyvönen Pasi, Pirkkalainen Ari).

KAPUSTARINTA *Pluvialis apricaria* Ensimmäiset muuttajiksi tulkittavat 5.7. NOU Kesoil 3p (RLi, SKu, PK, Ahti P). Parhaat määrät 29.8. KOR Jurmo 50p 10m (JHe, RN, JVi), 1.9. VEH Tuomoinen 97m (RVa) ja 13.9. KOR Jurmo 40p (RN). Viimeiset KOR Jurmossa 14.10. 5p ja 15.10. 1p (OK, RN).

TUNDRAKURMITS *Pluvialis squatarola* KOR Jurmon ulkopuolelta havaintoja 44 linnusta, joista PYH Rihtniemessä yht. 12m. Yli kuuden yksilön havainnot: 24.8. UUS Vasikkari 8ad S (OT), KOR Jurmossa 16.9. 7p (PeL, KOP), 28.9. 7p (Virtanen Pekka, JVi, Stenroos Arto, Roering Kim ym) ja 9.10. 8p (HKo, TM). Viimeiset KOR Jurmossa 31.10. 3p (MN) ja 1.11. 2p (Lindström Jussi, Toukola Juhani, Vuokko Jouko).

TÖYHTÖHYYPÄ *Vanellus vanellus* Suurimmat kerääntymät: 8.6. MIE Mietoistenlahti 45 (JSi), 5.7. NOU Kesoil 90p (RLi, SKu, PK, Ahti P), 19.7. MIE Mietoistenlahti 66 (/MLvihko, RHe), 31.7. MIE Mietoistenlahti 100p (HKo), 21.8. MIE Mietoistenlahti 130p (HKo, JSi), 27.8. TUR Ävik 70 (JTa), 9.9. MIE Silakkari 53p (BG) ja 27.9. TUR Artukainen a58p (PA, HKI, TLb, JSi). Vielä 3.10. DRA Sunnanä 6p (TLu), mutta selvästi myöhäisin 24.10. SAU Vallerinta 1p (TN, RS).

ISOSIRRI *Calidris canutus* KOR Jurmossa ensimmäiset 12.7. 2p (RLi, JNo, El) ja maksimi 28.8. 28m 42p (JHe, RN, JVi). Viimeiset 18.9. 1p (KOP, PeL) ja 20.9. 2p (SKu, RM, WV, MN). Jurmon syksyn summa 181 yksilöä 15 päiväältä. Jurmon ulkopuolelta kaikki havainnot, yhteensä 44 lintua: 26.7. UUS Vasikkari Santakari 1ad p (RLi, JN, OT), 27.7. KEM Sjöläx 1ad p (HL, Oetken C), TAI Rantalalanlahti 4p (BG), 28.7. SAL Halikonlahti 10 S (JE), 29.8. TAI Rantalalanlahti 2p (BG), 30.8. PYH Rihtniemi 10 S (TS, MSa, JSi), 31.8. PYH Rihtniemi 2 S (TS, MSa), 6.9. PYH Rihtniemi 10m (MSa, TS, Puputti V), 13.9. PYH Rihtniemi 1 S (JSi, Helminen P, TLb, MSa), 14.9. UUS Vasikkari 1 1kv S (OT) ja 16.9. PYH Rihtniemi 1m (KH).

Pulmussirrejä nähdään hyvin vähän KOR Jurmon ulkopuolella. Jukka Grönlund.

PULMUSSIRRI *Calidris alba* KOR Jurmon ulkopuolelta kolme lintua: 26.6. PYH Krookarranriisa 1p (HV, Elonsalo M), 14.9. PYH Rihtniemi 1 S (MSa, TS, Puputti V) ja 2.10. KUS Isokari 1 (KR, AKa, Kapari L). KOR Jurmossa 31.7. 5p, 1.8. 3p (SNU, Pakkala M, Kakkala L, Kosonen R), 6.8. 1ad p (KR, WV), 19.8. 3p (PaS), 29.8. 1p (JHe, RN, JVi), 13.10. 1juv p (OK), 14.10. 1p (OK, RN) ja 18.10. 1p (Hyvönen P, Pirkkalainen A).

PIKKUSIRRI *Calidris minuta* 18.6. SAL Sokeritehdas 1ad p (JR), lienee jo syysmuuttaja. Seuraava 10.7. SAL Halikonlahti 1p (JR, JTa). Parhaat määrät KOR Jurmossa: 12.7. 5p 10m (RLi, JNo, EI), 16.7. 17p (RN) ja 20.8. 15p (PaS). Viimeiset 22.9. KOR Jurmo 1p (RM, MN) ja 28.9. UUS Vekara 1p (MLe, RVi, HP, RHe).

LAPINSIRRI *Calidris temminckii* Ensimmäiset 10.7. MIE Mietoistenlahti 2 (/MLvihko, RHe). Parhaat KOR Jurmossa 12.7. 6m 17p (RLi, JNo, ED) ja 31.7. 18p (SNU, Pakkala Marjo, Kakkala Lauri, Kosonen Reijo). Mantereelta paras MIE Mietoistenlahti 15.8. 13p (JSi). Viimeiset 21.9. UUS Vasikkari 3 SW (OT) ja 28.9. UUS Vekara 1 (MLe, RHe, HP, RVr).

KUOVISIRRI *Calidris ferruginea* Ensimmäiset 12.7. UUS Vasikkari 1ad (OT) ja KOR Jurmo 1p reng. (RLi, JNo, EI). Parhaat keräntymät: 19.8. KOR Jurmo 20p, 20.8. 20p (PaS). Viimeiset KOR Jurmossa 21.9. 2p (SKu, RM, WV, MN) ja 22.9. 1p (RM, MN).

MERISIRRI *Calidris maritima* Kaikki havainnot: 27.-28.9. UUS Vekara 1p (JN, OT, MLe, RHe ym.), KUS Isokari 2.10. 1p (KR, AKa, Kapari L), 7.10. 1p (TA, SL, JHe, Kapari L) ja 9.10. 1p 1m (JrL, JHe, JG). KOR Jurmossa 16.9. 1p (KOP, PeL), 1.11. 26p (Lindström Jussi, Toukola Juhani, Vuokko Jouko), 15.11. 77p, 16.11. 64p (JHe, Mikkola Martti, Vatanen Ilkka, Mikkola Raine), 17.11. n.50p (Mikkola Martti, Vatanen Ilkka, Mikkola Raine) ja 19.11. 1m 14p (RLi).

SUOSIRRI *Calidris alpina* Ensimmäiset syksyiset 24.6. RYM Aasla 1 (LS) ja 25.6. RYM Korsholm 1ad p (VMI). Vanhojen lintujen huippuja: 26.7. UUS Pyhämaa Santakari 220p (RLi, JN, OT), 31.7. KOR Jurmo 200p ja 1.8. 300p (SNU, Pakkala M, Kakkala L, Kosonen R). Elokuun huippu aivan kuun lopussa: 29.8. KOR Jurmo 52p ja 30.8. 72p (JVi, RN, JHe). Viimeiset 11.10. KUS Isokari 1ad p (JHe), KOR Jurmo 4p (HKO, TLR, RLU, TM ym) ja 18.10. 1p (Hyvönen P, Pirkkalainen A).

JÄNKÄSIRRIÄINEN *Limicola falcinellus* Kaikki havainnot:

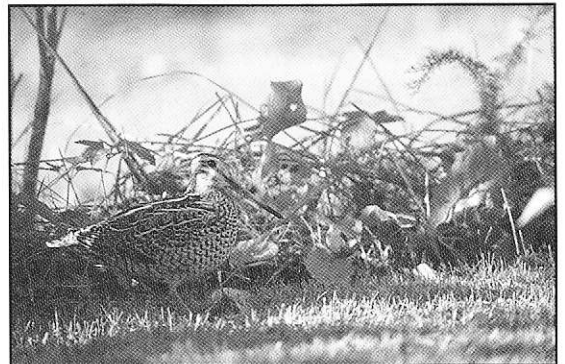
MIE Mietoistenlahdella 21.-22.6. 1p (JSi), 19.7. 1p (JSi), 24.7. 1p (BG), 16.8. 1 (JSi), 17.8. 2 (JSi, Tuomola P) ja 18.8. 3p (JSi, TLb). Muualta 24.7. TAI Rantalalanlahti 1ad p (HKO, RM), 25.7. SAL Halikonlahti 1 (JrL, JTa), 26.7. UUS Vasikkari Santakari 3p (RLi, JN, OT) ja 19.8. RAI Raisionlahti 2p (HA). KOR Jurmossa 12.7. 7m 6p, 13.7. 9m 5p (RLi, JNo, EI), 16.7. 1p, 17.7. 5p (RN), 19.7. 1p, 20.7. 1p (JHe), 4.8. 1ad p (KR, WV) ja 23.8. 1p (PaS).

SUOKUKKO *Philomachus pugnax* Keräntymisiä alkoi ilmaantua jo kesäkuun puolenvälin jälkeen. mm. 18.6. SAL Halikonlahti 20p (JR), 25.6. SAL Halikonlahti 45 (/HLvihko, SS) ja 26.6. Pai Puhdistamot 50p (RM). MIE Mietoistenlahdella suurimmat summat: mm. 15.8. 100p, 21.8. 200p (HKO, JSi), 23.8. 350p (/MLvihko, JLu), 28.8. 320p (JSi), 3.9. 340 (/MLvihko, TE) ja 9.9. 100p (/MLvihko, TE, BG, RG). Parhaita summia muualta: 28.8. KOR Jurmo 70p, 30.8. 162m 90p (JHe, RN, JVi) ja 12.9. TUR Ävik 90p (JTa). Viimeisiä SAL Sokeritehtaalta 23.9. 5p (JR) ja KOR Jurmo 4.10. 1p (TLe, Viherluoto Maiju).

JÄNKÄKURPPA *Lymnocyrtus minimus* Ensimmäiset: 10.9. PAR Petteby 2 SW (KOP, Öhman A) ja 13.9. PAR Attu Östervik 1p (BB). Kaikki väh. kahden linnun summat: 21.9. VÄS Galtarbyviken 2p (HL), 2.10. MIE Mietoistenlahti Aarlahti 2p (PA, AKu) ja 4.10. 4p (SKu, RM), 5.10. TUR Ävik 2p (JTa) sekä 25.10. KOR Utö 2p (JTi). Marraskuiset: 2.-3.11. KOR Utö 1p ja 3p (JHe, MN, HH, RM), 3.-5.11. TUR Ävik 1p (JTa) sekä talvehtimistä yrittämään jäänyt 30.11. KOR Utö 1p (JTi).

TAIVAANVUOHI *Gallinago gallinago* Havaintosarja erinomaiselta kurppapaikalta, MIE Mietoistenlahdelta: 4.8. 40p/m (AKu), 7.8. 10p44m (HKL, JSi, VVi), 26.8. 61p (/MLvihko, VVS), 11.9. 100p (RM), 3.10. 95p (JSi) ja 6.10. 15p (TLr). Marraskuussa neljä yksilöä: 1.11. TUR Pansion lumenkaatoaikka 4p (HKL), 1.-3.11. KOR Utö 2p (JHe) ja 8.11. HOU Björkö 1p (JHe).

HEINÄKURPPA *Gallinago media* Hyvä esiintyminen, yhteensä 24 yksilöä havaittiin. Parhaaksi paikaksi osoittautui MIE Mynälahti, jossa nähtiin 10 lintua. Kaikki havainnot: 16.8. TUR Ruissalo Rantatie 1p (JTa), 17.-18.8. TUR Ruissalo Rantatie 2p (TLr, HKo, JrL, JTe ym), 22.8. HAL Halikonlahti 1p (TN), 26.8. MIE Mietoistenlahti 2p (/MLvihko, VVS), 28.8. TUR Rauvola niitty 1p lähti Friskalaan päin (/SKu, Hurmerinta Matti), 2.9. TUR Ävik 2p (HA), 3.-5.9. TUR Ävik 1p (RG, JTa, BG, Harri P ym), 4.9. TUR Ruissalo Rantatie 2p samalla paikalla kuin 18.8. (JrL), 6.-7.9. KOR Utö 1p (Tji), 7.9. TUR

Heinäkurppia löytyi mukavasti, yhteensä 24 yksilöä. Jyrki Normaja.

Ävik 1 (TT), 7.9. VÄS Galtarbyviken 1p (AKu), 8.9. HOU Berghamn 1p (/THAK, AiL), 9.9. MIE Silakkari 1p (BG, TE, RG), 9.9. TUR Friskala 1p (/THAK, Ruuskanen Kari, Valtonen Pekka), 10.9. TUR Ruissalo Rantatie 1p (/THAK, Ruuskanen Kari, Valtonen Pekka), 11.9. MIE Aarlahdi 4p (RM), 13.-14.9. MIE Mynälahti Silakkarin niitty 1 1kv p (JSi, TA, HKo, WV ym), 13.9. VÄS Galtarbyviken 1p (HKI, TLR, HKo, TM), 14.9. KOR Utö 1p (RM, HHu), 14.9. MIE Mynäjoen suisto Pohjapään niitty 1p (WV, EI, JNo, JSi), 15.9. TUR Ävik 1 (JTa) ja 28.9. MIE Mynälahti Aarlahden niitty 1p (JSi).

LEHTOKURPPA *Scolopax rusticola* Ensimmäinen syysmuuttaja oli normaalisti 28.9. TUR Vuoksenniska 1p (WV, HHu, MN). Sen sijaan lokakuun lopulla koettiin massiivinen esiintyminen: 24.10. KOR Gyltö 200-300p valaistulla n.lha sulkeiskentällä klo22.00. rankan lumisateen aikana. Aamulla 25.10. löytyi kuolleita yksilöitä 15kpl alueen ympäristöstä. (/THAK, /Ruuskanen Kari, havaitsi linnakkeen henkilöstö). Vastaava ilmiö koettiin samana yönä KOR Utössä, jossa sakeassa lumipyryssä lenteli 23 skoloa päin seinää ja lampuja (JTi, Kari Marita). Katso myös tiedonanto (Tittonen & Ruuskanen 1998) tässä lehdessä. Viimeinen jo 28.10. RYM Aasla 1 (LS).

PUNAKUIRI *Limosa lapponica* Syksyn ensimmäiset vanhat linnut tavattiin 26.7. SAL Halikonlahti a90 S klo9.45 (JE) ja ensimmäinen nuori 31.8. UUS Vasikkari Santakari 1juv 1 (OT). Viimeiset 26.9. KOR Jurmo 1p, 28.9. 1p (Virtanen Pekka, JVi, Stenroos Arto, Roering Kim ym) ja 28.9. KOR Utö 1p (JTi).

PIKKUKUOVI *Numenius phaeopus* Ensimmäiset syysmuuttajat ilmaantuvat etelään kesäkuun lopulla. 27.6. DRA Öre 1p (WV) ja KOR Jurmo 7p (Multala P, VMI). Parhaat määrät KOR Jurmossa 15.7. 50p (RN), 19.7. 50p (JHe) ja 1.8. 90p (Kokkala L, Kosonen R, SNu, Pakkala M). Kaikki syyskuiset: 14.9. PYH Rihtniemi 1m (TS, MSa, Puputti Veli) ja UUS Vasikkari 1 S (OT), havainnot koskenevat samaa lintua. Viimeinen myöhään 28.9. KOR Jurmo 1 NW (Virtanen Pekka, JVi, Stenroos Arto, Roering Kim ym).

ISOKUOVI *Numenius arquata* Ensimmäiset muuttoa 26.6. KOR Jurmo 2p (VMI, Multala Paavo). Suurin ilmoitettu summa 5.7. NAA Luolajanjärvi 26 SW (AS, JSa, MiH). Viimeiset 28.9. KOR Utö 1p (JTi), PAI Kravinkuja 1 (RVk, HJ) ja 4.10. KOR Jurmo 1p (TLe, Viherruoto Maiju).

MUSTAVIKLO *Tringa erythropus* Syyskauden avasivat 13.-15.6. KAA Kuusistonlahti 6p (RM, RLi, JJJ, KR ym). Parhaat kertymät 21.7. KAA Kuusistonlahti 20p (/Lintuverkko, Linna Ari) ja 29.8. KOR Jurmo 19p (JHe, RN, JVi). Ensimmäinen nuori oli 12.7. KEM Sjöfax 1juv (JTa). Viimeiset 21.9. PAI Paimionlahti Meltola 1m (/PLvihko, TN) ja KOR Jurmo 3 1kv p (SKu, MN, RM, WV).

PUNAJALKAVIKLO *Tringa totanus* Ensimmäinen muuttaja 21.6. KEM Sjöfax 1m 2:n Vvan:n kanssa (HL). Viimeiset KOR Jurmossa 17.9. 2p (KOP, PeL) ja 27.9. 1p (Virtanen Pekka, JVi, Stenroos Arto, Roering Kim ym).

VALKOVIKLO *Tringa nebularia* Alkukesän havaintoja mm. 1.6. MIE Mietoistenlahti 1p (/MLvihko, JSi), 8.6. MIE Mietoistenlahti 1 (/MLvihko, JSi), 13.6. KAA Kuusisto 1p (RM) ja 19.6. SAL Sokeritehdas 1p (JR). Mainittavimmat kertymät 22.7. MIE Mietoistenlahti 32 (/MLvihko, BG, TE), 24.7. TAI Rantalanlahti 40p (RM) ja 19.8. KOR Jurmo 35p (PaS). Viimeiset

28.9. UUS Vekara 1p (MLe, RHe, HP, RVr) ja 29.9. KOR Jurmo 1p (Lehti Pekka, Roering Kim).

METSÄVIKLO *Tringa ochropus* Syksyn paras 25.7. KAA Kuusistonlahti 11p (RLi, JJJ). Syyskuun ainoat 4.9. PAR Petteby 1SE (KOP) ja 6.9. VÄS Galtarbyviken 1p (HL).

LIRO *Tringa glareola* Muuton alkua 8.6. UUS Vasikkari 1 ylilentävän ääntä (OT), 18.6. NAU Berghamn 1 S (WV) ja SAL Halikonlahti 5p (JR). Kertymät hyviä, 20.9. MIE Mynälahti Silakkari 220p (JSi), KOR Jurmossa 31.7. 250p ja 1.8. 300p (Kokkala L, Kosonen R, SNu, Pakkala M). Syyskuussa jo hyvin harvalukuinen, viimeiset 7.9. PAI Paimionlahti Meltola 3m (/PLvihko, PeL, HJ, RVk) ja 13.9. KOR Jurmo 5p (RN).

RANTASIPI *Actitis hypoleucos* Paras ilmoitettu 27.7. RAI Raisionlahti 10 (JTa). Kaksi viimeisintä 15.9. PAI Paimionlahti Meltola 1p (/PLvihko, PeL, MLe) ja todella myöhäinen 29.-31.10. TUR Ävik 1p (JTa, KKa, PA, JTi)

KARIKUKKO *Arenaria interpres* Sisämaahavis 27.7. MIE Mietoistenlahti 1 S tuli sisämaasta (/MLvihko, JSi). Paras määrä 26.7. UUS Pookisaari 20p (RLi, JJJ, OT). Viimeiset 13.9. PYH Rihtniemi 1 S (/RNvihko, Helminen Petri, TLb, MSa) ja 20.9. KOR Jurmo 1 1kv p (SKu, WV, RM, MN).

VESIPÄÄSKY *Phalaropus lobatus* Kohtalainen esiintyminen, havaintoja ilmoitettiin n.60 yksilöstä. Ensimmäinen vesipää nähtiin 21.6. ja viimeinen 30.8. Kaikki havainnot: KOR Jurmossa 12.7.-30.8. havaintoja 16:lta päivältä n.39 linnusta, maksimi 12.7. 7p 14m (EI, RLi, JNo) ja viimeiset 29.8. 1p ja 30.8. 1m ä (JHe, RN, JVi). SAL Halikonlahdella 21.-22.6. 1p, 25.-29.6. 2p, 1.8. 1 (RLi, JTa, JR, JJJ ym). Havainnot muualta: 7.7. UUS Ulko-Kiverä 4 (HV, Elonsalo Marja), 12.7. UUS Pyhämaa Santakari 6p (RM, HKo, OT, JTe), 26.7. UUS 4 Santakarilla+1 Hylkikarilla (OT, RLi, OT), 16.8. PYH Rihtniemi 1 N (HKO, JSi, TLb) ja 17.8. UUS Pyhämaa Santakari 1juv p (OT, JTe).

MERIKIHU *Stercorarius parasiticus* Mainittakoon 21.7. TUR Itäinen Pitkäkatu 2 tummaa SE (RLi). Päämuuttoa 24.8. UUS Vasikkari 16 S (OT) sekä viimeiset 20.9. PYH Rihtniemi 1 (/RNvihko, MSa, TS, JSi) ja 5.10. PYH Rihtniemi 1 (/RNvihko, JSi, TS, MSa).

KIHULAJI *Stercorarius sp* Viimeiset 5.10. KUS Isokari 1m (TA, SL, JHe) ja 6.10. KUS Isokari 1p (KR, JHe, AKa, TA ym).

PIKKULOKKI *Larus minutus* Muuton alkua 27.6. UUS Vasikkari 1ad S (OT). Vuoden viimeiset pikkulokit muuttivat todella näytävästi: 1.11. KOR Utö 227m joista 89ad 15juv (JHe, MN, RM, HHu), 2.11. 313m (JHe, MN, RM, HHu), 2.11. KOR Jurmo 205m (/THAK, Lindström J, Vuokko J, Toukola J), 4.11. KOR Utö 120 W (JHe), 4.11. KOR Utö-Aspö 53m/5a joista 24ad 2juv (JHe), 15.11. KOR Utö 80 (/THAK, JLL), KOR Jurmo 139m 31p lähes kaikki vanhoja lintuja (JHe) ja 16.11. 60 (JHe, Mikkola Martti, Vatanen Ilkka, Mikkola Raine).

NAURULOKKI *Larus ridibundus* Ensimmäiset muuttajat 12.7. UUS Vasikkari 19 SW (OT). Summat vaatimattomia, 1.8. KOR Jurmo 300p (Kokkala L, Kosonen R, SNu, Pakkala M) ja 28.8. 270p 30m (JHe, RN, JVi).

KALALOKKI *Larus canus* Yksi suuri summa ilmoitettiin, 30.7. DRA Bengtskär 1300p (/THAK, SS). Lisäksi mm. 8.11.

DRA Örö 469 SE (MKo ym.).

SELKÄLOKKI *Larus fuscus* Paras 23.8. DRA Bengtskär 50ad (SS). Vuoden viimeiset, mitä alalajia sitten lienevätkään, 1.-2.11. SAL Halikonlahti 1 lkv p (JR, Sirva P) ja 21.11. TUR Topinoja 1 lkv p (Lintuverkko, Lehto Harry).

HARMAALOKKI *Larus argentatus* Paras 23.10. TUR Ävik nn.1500 (JTa).

ISOLOKKI *Larus hyperboreus* Kaikki havainnot: 8.11. TUR Ävik 1juv p (TN, JK), 18. ja 21.11. 1 lkv (JTa). Lisäksi 21.11. TUR Topinojalla havaittiin lkv lintu, joka mahdollisesti oli risteymä (Lintuverkko, Lehto Harry).

RÄYSKÄ *Sterna caspia* Suurimmat summat totutusti KEM Sjöfaxissa: 26.7. 20ad 11juv p ja 8.8. 24ad 12juv p (HL). Viimeiset myöhään, 5.10. PYH Rihtniemi 1 S (TS, MSa) ja 6.10. KUS Isokari 1 S klo8.15 (TA, SL).

KALATIIRA *Sterna hirundo* Syyskuulta enää kolme havista: 14.9. KEM Skeppsholmen 1ad 1juv m (HL), PYH Rihtniemi 4 S (TS, MSa, Puputti Veli) ja UUS Vasikkari 1juv S (OT).

LAPINTIIRA *Sterna paradisaea* Viimeiset 19.8. KOR Jurmo 1p (PaS) ja 7.9. KOR Utö 1ad 1juv p (JTi).

KALA-/LAPINTIIRA *Sterna hirundo/paradisaea* Parhaat muuttot 10.8. PYH Rihtniemi 50p 150 S (JSi) ja 23.8. 260 S 30p (TS, MSa, JSi). Syyskuulta vielä neljä havaintoa/12exx PYH Rihtniemestä, viimeinen 3.10. KUS Isokari 1 (/THAK, SL ym).

RUOKKI *Alca torda* Marraskuulta yksi havis, 1.11. KOR Utö 6 W (JHe).

RISKILÄ *Cephus grylle* Paras summa 9.10. KUS Isokari 70p (JHe).

KESYKYYHKY *Columba livia domesticus* Mainittakoon 23.8. HOU Kittuinen 1 S lähti avomerelle (JTe).

UUTTUKYYHKY *Columba oenas* Suurin parvi 3.9. VEH Tuomarla 243p (RVa). Marraskuulta vain kolme havista: 16.11. PAI Kravinkuja 1p (TN) sekä 16. ja 30.11. SAL Rautatiepuisto 1p (JR). Viimeiset talvikatsauksessa.

SEPELKYYHKY *Columba palumbus* Ensimmäiset muuttajat 7.6. UUS Vasikkari 7 SW (OT). Kaksi parasta muutttoa: 24.9. PAR Bålberg 1976m/45a (KOP) ja 27.9. DRA Lövä 3958m (WV, EG, HHu, MN). Marraskuulta kolme havaintoa: 16.11. UUS Kaatopaikka 1 lkv p (PA), 23.11. PAI 1p (AKu) ja TUR Uittamo 1p (HL). Laji jäi talvehtimaan.

TURKINKYYHKY *Streptopelia decaocto* Syyshavainnot Turun pesimäpaikkoja lukuunottamatta: 6.9. RUS 1p (MLe), 19.9 LOI tori 1p (HL), 26.9. TUR Ruissalo Kartanon pellot 1 (JrL), 4.10. PAI Paimionlahti Meltola 1p (PLvihko, PeS, Salmi Juhani, Salmi Hannu), 5.10. PRN Kk. 6p (MA) ja 30.11. SAL Malturinkatu 5p (JR).

KÄKI *Cuculus canorus* Syksyn ensimmäinen ehti KOR Jurmoon 17.7. 1p (RN). Paras määrä myös Jurmosta, 28.8. 3p 2m (JHe, RN, JVi). Viimeiset 20.9. UUS Hanko 1p (PA) ja 13.10. KUS Iso-Rahi 1 hetken aamulla p, lähti S (/THAK, Vuokko J).

HUUHKAJA *Bubo bubo* Kaksi urbaania buboa nähtiin: 9.11. TUR Länsisatama 1p (VMI) ja 29.11. RAI Keskusta 1 klo7:10 (AS). KOR Jurmossa 24.10, 25.10. ja 16.11. 1p (WV, PT, Vatanen Ilkka, Mikkola Raine).

HIIPÖLLÖ *Surnia ulula* Kaikki havainnot: 21.10.-9.11. PAI Tuuvallantie 172 1p (TN, MLe, RVk, HJ ym), 23.10. KOR Jurmo 1p (WV), 29.10. AUR 9-tien ja Riihikosken risteys 1p (JTa, Karhilahti E), 4.-7.11. LIE Tuulissuo 1p (JKu, RVk, HJ, JTa) ja 19.11. TUR Ravattula Ohikulkutie 1p (Vuorinen Juha).

VARPUSPÖLLÖ *Glaucidium passerinum* Syyskuulta ilmoitettiin yksi lintu, lokakuulta 6 ja marraskuulta 10.

SARVIPÖLLÖ *Asio otus* Havaintoja ilmoitettiin ulkosaaristosta vain seitsemästä linnusta.

SUOPÖLLÖ *Asio flammeus* Ensimmäinen 19.8. TUR Ävik 1p (JTi), tosin paikalla nähtiin suopöllö myös heinäkuussa. Ainoat muut ilmoitetut: 18.9. KOR Jurmo 1p (KOP, PeL), 2.10. KUS Isokari 1p (KR, AKa, Kapari L, TA ym.), 4.10. UUS Vekara 1p (HKo, TLr, JLu, TM) ja 6.10. KUS Isokari 1 SW (KR, JHe, AKa, TA, ym), 15. ja 16.10. KOR Jurmo 1p (OK, RN).

HELMIPÖLLÖ *Aegolius funereus* Ainoat ilmoitetut 28.9. KOR Jurmo Ireng. (Virtanen Pekka, JVi, Stenroos Arto, Roering Kim ym) ja 10.10. PYH Rihtniemi 1p (PA).

KEHRÄÄJÄ *Caprimulgus europaeus* Ainoat 22.8. KAA Rauvola 1p (/Rauvola, JVN, MeH) ja 3.9. RYM Aasla 1 (/LS).

TERVAPÄÄSKY *Apus apus* Viimeiset 7.9. PAI Paimionlahti Meltola 1m (RVk, HJ, PeL) ja 21.9. KEM Sjöfax 1p (HL).

HARJALINTU *Upupa epops* Kaksi havaintoa: Noin 19.10. VÄS 1p (/THAK, /Mhr, Sjöblom Regina) ja 23.10. PAI Kurki 1p maallikkohavainto (/THAK, /TN).

KÄENPIIKKA *Jynx torquilla* Ei yli kahden linnun summia, viimeiset 29.8. KOR Jurmo 1p (JHe, RN, JVi) ja 1.9. VEH Lahdinko 1p (RVa).

PALOKÄRKKI *Dryocopus martius* Kaikki selvät vaeltajat: 15.9. PÖY Auvainen 1 SE korkealla (MTa), 22.9. TUR Sirkkalankatu 1 SW (KR) ja 24.11. TUR Hämeenkatu Kaivokadun kulma 1 lensi (KR, Kapari L).

KÄPYTIKKA *Dendrocopos major* Näyttävää vaellusta käppärillä, yhteensä n.380 vaeltajaa ilmoitettiin aikaväliltä 16.7.-19.11. Ensimmäinen 16.7. DRA Bengtskär 1n (SS), 19.7. jo kolmella ulkosaarella. Parhaat summat: 6.8. KOR Jurmo 7p 68m joista 7 reng. ja 7.8. 5p 40m (KR, WV).

PIKKUTIKKA *Dendrocopos minor* Ainoa ulkosaaristohavis 2.11. KOR Utö 1p (RM, HHu, MN, JHe).

POHJANTIKKA *Picoides tridactylus* Ainoa havainto 28.9. UUS Vekara 2 SW (MLe, RHe, HP, RVr).

KANGASKIURU *Lullula arborea* Havaintoja ilahduttavan paljon. Kaikki yli kymmenen summat: 18.9. KOR Wattkast 1m (RN), 3.10. RYM Aasla 17 (LS) ja 4.10. RYM Aasla 11 (LS). Viimeiset lullulat ja samalla marraskuun ainoat, 7.-9.11 DRA Örö 2p (/THAK, MKo ym).

KIURU *Alauda arvensis* Paras kertymä vaatimaton, 18.9. TUR Ävik 300 p (SKU). Marraskuussakin havaittiin vielä neljällä paikalla, myöhäisimmät 23.11. UUS Hanko Kemiran tehtaat 1p (OT, PA) ja 30.11. alkaen KOR Utö 1p (JTi). Viimeiset linnut talvikatsauksessa.

TUNTURIKIURU *Eremophila alpestris* Totutusti niukka esiintyminen, kaikki havainnot: 22.10. NAU Borgen 1 SW (JrL), 2.11. KOR Jurmo 1p (/THAK, Lindström J, Vuokko J, Toukola J) sekä 16.11. UUS Hanko 5p ja 29.11. 3p (PA).

TÖRMÄPÄÄSKY *Riparia riparia* Muuton alkua edustavat 19.7. PÖY Auvainen 2 S (MT) ja 20.7. KOR Jurmo 1p (JHe). Mainittavia huippuja ei ilmoitettu. Viimeiset 19.9. KAA Rauvola rengastusasema 1p (/Rauvola, KR, Saario J) ja 21.9. KAA Rauvolanlahti. 1p (PLo).

HAARAPÄÄSKY *Hirundo rustica* Syksyn ensimmäiset muuttajat 2.8. PYH Rihtniemi 20 S (/RNviihko, JSi). Suuria kertymä ei tavattu, huippu vaatimaton 14.9. PAI Paimionlahti 200p (JHe). Lisäksi 6.9. PAI Paimionlahdella H/D/R 400 (/PLviihko, Virta Jussi, VR). Lokakuulta vielä runsaasti havaintoja, joista viimeiset 22.-23.10 TUR Ävik 1 kv (JTa) ja 26.10. SAL Halikonlahti 1p (JR ym).

RÄYSTÄSPÄÄSKY *Delichon urbica* Muuton alkua ja samalla syksyn paras summa 1.8. KOR Jurmo 200p (Kokkala Lauri, Kosonen Reijo, SNU, Pakkala Marjo). Viimeiset 25.9. RYM Aasla 1 (LS) ja 27.9. MIE Mynäjoen suu 1 (HKI).

METSÄKIRVINEN *Anthus trivialis* Ensimmäiset muuttolennossa tavatut 6.8. KOR Jurmo 2m (KR, WV). Kaksi muuttoa ylitse muiden: 29.8. KOR Jurmo 5p 220m (JHe, RN, JVi) ja 7.9. DRA Lööv 282m klo 6:30-9:00 (HL). Vuoden viimeiset metsäkirviset olivat 7.10. UUS Pyhämaa Vasikkari 1 SW (OT) ja 23.10. UUS Hanko 1p reng. (PA, JSi).

NIITTYKIRVINEN *Anthus pratensis* Suurin ilmoitettu määrä 13.10. KOR Jurmo 145p (OK). Marraskuun alussa laji hävisi nopeasti: 1.11. tehtiin vielä kuusi havaintoa mantereella, jonka jälkeen lajia tavattiin enää ulkosaaristossa. Marraskuun paras summa 1.11. KOR Utö 25p (MN, JHe, HHu, RM). Syyskauden viimeinen 30.11. KOR Utö 2p (JTi). Utössä lajia tavattiin vielä joulukuussakin.

LAPINKIRVINEN *Anthus cervinus* Lapinkirvinen saapui myöhään, elokuussa tehtiin vain kolme havaintoa: 30.8. KEM Sjöfax 1p (HL), 30.8. PÖY Auvainen 1p (MT) ja 30.8. VEH Tuomoinen 1 SE (RVa). Vaatimaton huippu 13.9. KOR Utö 6 (RM, HHu). Lokakuulta kaksi havaintoa: 3.10. KEM Pedersä 1 N (TLu) ja 7.10. SAL Halikonlahti 1ä (JR, JnL, TN).

LUOTOKIRVINEN *Anthus petrosus* Suurin päiväsumma KOR Jurmossa 21.9. 5p (SKU, WV, RM, MN). Marraskuussa luotsia tavattiin KOR Utössä 1.11. 1p (HHu, RM, MN, JHe), 3.-4.11. välisenä aikana 1p (/THAK, SS, JHe) ja 29.11. 1p (JHe). Lisäksi 8.-9.11. DRA Örö 1 tuli mereltä p (/THAK, MKo ym) ja 16.11. KOR Jurmo 1p (JHe, Mikkola Martti, Mikkola Raine, Vatanen Ilkka). Viimeiset talvikatsauksessa.

KELTAVÄSTÄRÄKKI *Motacilla flava* Ensimmäinen muuttaja 1.8. PÖY Auvainen 3m (MTa). Parhaat muutot 27.8. PÖY Auvainen 730m (MTa), 30.8. KOR Jurmo 200p 1200m (JHe, RN, JVi) ja 4.9. 700m (JNo). Lokakuulta vielä kaksi havaintoa:

2.10. RYM Aasla 1 (LS) ja 7.10. TUR Ruissalo Kolkka 1ad n p (JrL).

Muuttavat keltavästäräkit PÖY Auvainen/M. Tamminen

8.8. 1	24.8. 334	2.9. 234
16.8. 6	25.8. 154	3.9. 291
17.8. 47	26.8. 383	4.9. 62
18.8. 59	27.8. 730	7.9. 158
19.8. 117	28.8. 427	8.9. 18
20.8. 186	29.8. 108	9.9. 2
21.8. 448	30.8. 385	15.9. 1
22.8. 403	31.8. 644	20.9. 1
23.8. 369	1.9. 238	22.9. 1

VÄSTÄRÄKKI *Motacilla alba* Huippu 9.9. KAA Kuusisto 300p (RM). Marraskuulta havaintoja vielä poikkeuksellisen runsaasti: TUR Ävik 1. ja 7.11. 1, 10.11. 5 (JTa), 17.11. KUS Isokari 1p (PA, AoL), KOR Jurmo 1p (Mikkola Martti, Mikkola Raine, Vatanen Ilkka), 19.11. TUR Urusuuri 2 (JNo), 29.11. alkaen pitkälle talveen UUS Kaatopaikka 1 (PA) ja 30.11. TUR Topinoja 2 (JNo, Ali-Eskola H). Myöhäisimmät talvikatsauksessa.

TILHI *Bombycilla garrulus* Syksyn ensimmäiset tilhet ilmaantuivat TLY:n alueelle lokakuun puolivälissä: 14.10. KOR Jurmo 1p (OK, RN). 15.10. jo kolmessa paikassa yhteensä 29 yksilöä. Esiintyminen jäi heikoksi vaatimattoman huipun ajoituksessa loka- marraskuun vaihteeseen. Suurimmat parvet 26.10. UUS Kemira 100p (TLr) ja 29.10. TUR YO-kylä a180p (SKU).

KOSKIKARA *Cinclus cinclus* Lokakuun puolelle ehti kuusi karaa, joista ensimmäiset 20.10. KOR Watkast 1p (RN) ja YLÄ Valasaranta 1p otti korkeutta ja lähti SSE (HL, JNo). Marraskuulta havaintoja seitsemästä linnusta.

PEUKALOINEN *Troglodytes troglodytes* Ensimmäinen 21.9. KOR Jurmo 1p (SKU, WV, RM, MN). Päämuutto lokakuun alussa, jolloin KUS Isokarissa 1.10. 50, 2.10. 40, 3.10. 30 (KR, AKa, Kapari L, TA ym), 9.10. 30p (JHe) ja UUS Vekarassa 3.10. 40p (MLE, RHe, HP, RVr). Marraskuussa saaristossa vielä usealla paikalla, mantereelta mainittakoon 5.11. TUR Pääkirjasto 1p (PK).

RAUTIAINEN *Prunella modularis* Ilmoitettujen havaintojen perusteella ei muutosta voi kummempaa sanoa. Suurin määrä 20.9. KOR Jurmo 200m 200p (SKU, WV, RM, MN). Marraskuulta vain kaksi havaintoa: 1.11. KOR Utö 5p (JHe) ja 3.-4.11. aikavälillä tavattiin 1p (/THAK, SS, JHe).

PUNARINTA *Erithacus rubecula* Parhaat päivät lokakuun alussa: 1.10. KUS Isokari 200 ja 2.10. 150 (KR, AKa, Kapari L, TA ym). Neljä marraskuusta havaintoa joista viimeinen 15.11. UUS Vekara 1 (MLE, RHe, RVr). Laji jättäytyi talveksi.

SATAKIELI *Luscinia luscinia* Viimeiset satkut olivat 16.8. KAA Rauvolan rengastusasema 1 kontr. (/Rauvola, SKU, KR,

PaS) ja 17.8. UUS Hanko 1p (PA).

SINIRINTA *Luscinia svecica* Ensimmäiset aikaisin, 19.8. KOR Wattkast 2p (RN). Seuraavat 24.8. KAA Rauvolan rengastusasema 1 reng. (/Rauvola, JNo, EL, IL) ja KOR Jurmo 1 p (PaS). Viimeiset 21.9. SAL Halikonlahti 1p (/HLvihko, Partanen M, Partanen A) ja huomattavan myöhäinen 7.10. HAL Viurila kn p (TN, JR, JnL).

MUSTALEPPÄLINTU *Phoenicurus ochruros* 3.8. KOR Utö 1 1kv (JHe) oli ainoa mahdollisesti muutoaikainen havis.

LEPPÄLINTU *Phoenicurus phoenicurus* Parhaat päivät KOR Jurmossa 29.8. 20p (JHe, RN, JVi), 5.9. 20p (JNo) ja 6.9. 20p (JNo). Lokakuussa hämmästyttävän runsas esiintyminen, yhteensä 16 yksilöä! Viimeiset 19.10. UUS Vekara 1 (MLe, RHe, HP, RVr) ja 26.10. NAA Mullan ottamo 1n p (HKO).

PENSASTASKU *Saxicola rubetra* Suurimmat pensastaskukertymät olivat 23.8. KEM Sjöfax 65p (HKO, TM, JN) ja 28.8. KOR Jurmo 50p (JHe, RN, JVi). Myöhäisimmät 27.9. PAI Paimionlahti Meltola 1p (/PLvihko) ja 28.9. TUR Pansion lumenkaatopaikka 1p (WV, HHu, MN).

KIVITASKU *Oenanthe oenanthe* Parhaat summat laskettiin 24.8. KOR Jurmo 25p (PaS) ja 3.9. KEM Mjösund Böle 17p yhdellä pellolla (HKO, TLR, JLu). Vuoden viimeiset 15.-16.10. SAL Halikonlahti 1p (MN, HKO, JR, TN ym) ja 3.11. TUR Ruissalo Kansanpuisto 1 (HKI, Lehtinen Jukka).

MUSTARASTAS *Turdus merula* Paras ilmoitettu 25.10. KOR Utö 70p/m (JTi, Kari M).

RÄKÄTTIRASTAS *Turdus pilaris* Kaksi havaintoa ylitse muiden: 7.10. UUS Hanko 3660m/p (PA, HKI) ja 16.10. UUS Vekara 8000m klo9-16 (/THAK, RVr). Lisäksi 6.1.0. UUS Pyhämaa Vasikkari 2150m *Turdus* sp, ilm. Tpil (OT).

LAULURASTAS *Turdus philomelos* Huippuina erottuivat 23.9.

Pensastaskun on puhuttu vähenevän, mutta tänä syksynä summattiin pari ihan mukavaa kertymää. Jouko Lundén, toukokuu 1997, Mietoinen.

KOR Jurmo 200p (MN, RM) ja 1.10. KUS Isokari 150 (KR, AKa, Kapari L, TA ym). Viimeiset 28.10. KOR Jurmo 1p (Hyvönen Raimo, PeL, MN) ja 9.11. aikavälillä havaittiin DRA Örö 1 (/THAK, MKO ym)

PUNAKYLKIRASTAS *Turdus iliacus* Parhaat 1.10. KUS Isokari 300 (KR, AKa, Kapari L, TA ym) ja 7.10. 80p 23m (KR, JHe, AKa, TA). Ainoat(!) marraskuiset 1.11. KOR Jurmo 1 (Lindström Jussi, Vuokko Jouko, Toukola Juhani), 4.11. TUR Muhkuri 1 (EL) ja 20.11. KOR Jurmo 1p (RLi).

KULORASTAS *Turdus viscivorus* Suurimmat summat syyslokakuun vaihteessa, parhaat: 4.10. PAR Attu Västervik 22p (BB, KOP), 11.10. KOR Jurmo 40p (HKO, TLR, JLu, RLu ym) ja 16.10. 4m 26p (OK, RN, Hyvönen Pasi ym). Viimeiset 25.10. KOR Utö 1p (JTi, Kari M), KUS Laupunen 1p (AS) ja 29.10. KOR Jurmo 1p (PeL, MN).

PENSASSIRKKALINTU *Locustella naevia* Kaikki syyshavainnot: 2.8. HAL Halikonlahti 1 1kv reng. (TN), 17.8. KAA Rauvola 1 1kv reng. (TA, IL, TLR, SL) ja 31.8.-1.9. TUR Ävik 1p (HKO, JKi, JTi).

SIRKKALINTULAJI *Locustella sp* 28.9. TUR Rauvolanlahti 1p pieni, tumma, ääni "pitt" (JrL).

RUOKOKERTTUNEN *Acrocephalus schoenobaenus* Viimeiset 15.9. KAA Rauvola 11 reng. 2kontr. (EL, Saario J), PAI Paimionlahti Meltola 2p (/PLvihko, PeL, MLe) ja 19.9. KAA Rauvola 5 reng. (Saario J).

VIITAKERTTUNEN *Acrocephalus dumetorum* Ainoa havainto 2.8. HAL Halikonlahti 2 1kv reng. (TN).

LUHTAKERTTUNEN *Acrocephalus palustris* Ruovikkopyynnissä lajia rengastettiin 19.7.-13.8. KAA Rauvolassa 10 yksilöä ja 2.8.-7.10. HAL Halikonlahdella 9 yksilöä (TN). Syyskuulta kaksi havaintoa: 3.9. HAL Halikonlahti 1p reng. (TN) ja 16.9. KOR Wattkast 1p (RN). Viimeiset erittäin myöhään 7.10. HAL Halikonlahti 2p reng. (TN).

RYTIKERTTUNEN *Acrocephalus scirpaceus* Viimeiset 2.10. KAA Rauvola 3 reng. (TL, Viherluoto M) ja 19.10. PAR Petteby 1p (BB).

RASTASKERTTUNEN *Acrocephalus arundinaceus* Yksi havis: 30.8. KAA Rauvola 1 1kv reng. (SKu). Syksyisin arua ei tavata edes vuosittain alueellamme.

KULTARINTA *Hippolais icterina* Viimeiset kultarinnat 6.-25.8. PAR Trollö 2p (KOP) ja 17.8. UUS Pyhämaa Hylkikari 1p (JTe, OT).

KIRJOKERTTU *Sylvia nisoria* Pesintöjen jäljiltä viimeiset 3.8. KAA Kuusiston kartano kn+2-3 1kv (/Kuusisto vihko, Boman J) sekä KOR Utössä 3.8. 5juv (JHe) ja 9.8. 1juv p (JTi).

HERNEKERTTU *Sylvia curruca* Myöhäisiä nähtiin mukavasti, kaikki lokakuulta alkaen: 3.10. UUS Vekara 1p (MLe, RHe, HP, RVr), 7.10. VEH Ukkila 1p (RVa), 16.10. UUS Vekara 1p (/THAK, RVr), 31.10.-1.11. KOR Jurmo 1p (MN, Lindström J, Vuokko J, Toukola J) ja 3.11. KOR Utö 1p (JHe, SS).

PENSASKERTTU *Sylvia communis* Viimeiset 20.9. RYM

Lokakuinen luhtakerttunen on hyvin myöhäinen. Henry Lehto, 8.7.1996, Turku.

Aasla 1 (LS) ja KOR Jurmo 1p (SKu, WV, MN, RM).

LEHTOKERTTU *Sylvia borin* Viimeiset 19.9. KAA Rauvola 1 reng (Saario J) ja 20.9. KOR Jurmo 1p (SKu, WV, MN, RM).

MUSTAPÄÄKERTTU *Sylvia atricapilla* Lokakuulta ilmoitettiin kuusi yksilöä (KUS, KOR, PAR). Marraskuussa vielä 22.11. PYH Kirkko 1k (JSi) ja 30.11. KOR Utö Inp p (JTi).

IDÄNUUNILINTU *Phylloscopus trochiloides* Todella hyvä havainto 4.9. KAA Rauvola 1p reng. (Rauvola, EL, Saario J). Sama lintu kontrolloitiin myös 7.9. Idulista on alueeltamme vain muutama syysshavis.

SIRITTÄJÄ *Phylloscopus sibilatrix* Viimeiset 6.9. KOR Utö 1p (JTi) ja KOR Jurmo 1 reng. (JNo).

TILTALTTI *Phylloscopus collybita* Lokakuulta vielä paljon havaintoja saaristosta. Viimeiset 29.10. TUR Ävik 1 (JTa) ja 8.11. KOR Wattkast 1p (RN).

PAJULINTU *Phylloscopus trochilus* Ehodoton huippu 6.9., jolloin KOR Utö 1000p/m (JTi) ja KOR Jurmo 900m 100p joista 158reng. (JNo). Viimeiset 11.10. PAI Tikantie 1p (MLE) ja huomattavan myöhäinen 4.11. TUR Ruissalo Santala 1 kv p sinitinttiparvessa lähti W (JrL).

HIPPIÄINEN *Regulus regulus* Saariston parhaat summat KUS Isokarissa 1.10. 1000, 2.10. 800, 4.10. 700 (KR, AKa, Kapari L, TA ym) ja 7.10. 150m 400p (KR, JHe, AKa, TA ym).

HARMAASIEPPO *Muscicapa striata* Parhaana KOR Jurmossa 6.9. 100joista 19reng. (JNo). Lokakuulta vielä 1.10. KUS Isokari 1 (AKa), 3.10. UUS Vekara 1p (ML, RHe, HP, RVr) ja 11.10. KOR Jurmo 1p (HKo, Tlr, RLu, JLu ym).

PIKKUSIEPPO *Ficedula parva* Yhteensä 14 yksilöä tavattiin. Kaikki havainnot: 4.9. KOR Jurmo 1 kv reng., 5.9. 1 kv p eri kuin 4.9., 6.9. 1p ilm. sama kuin 5.9. (JNo), 6.9. KOR Utö Inp p (JTi), 7.9. PÖY Auvainen 1 np p lähti Aurajokea pitkin N (MTa), 22.9. TUR Yliopistonmäki 1ä (WV), 23.9. KOR Wattkast 1 1-kv p (RN), 26.9. DRA Vänö 1 kv klo13:20- (SKu, KR, AKa), KOR Jurmo 1p (JVi, Roering Kim, Stenroos Arto, Virtanen Pym), 28.9. KOR Utö 1 np p (JTi), 2.10. KUS Isokari 1 kv (KR, Kapari L), 3.10. UUS Vekara 2 (MLE, RHe, HP, RVr) ja 13.-14.10. aikavälillä KOR Utö 1p (THAK, SS).

KIRJOSIEPPO *Ficedula hypoleuca* Viimeiset 16.9. KOR Jurmo 2p (KOP, PeL) ja 27.9. PYH Rihtniemi 1p (HKl).

VIIKSITIMALI *Panurus biarmicus* KAA Kuusisto 5.9.-15.11. havaintoja seitsemältä päivältä, maksimi 15.11. 14 (/Kuusisto viikko, Öhman K). PAI Paimionlahti Meltola 29.9.-15.11. havaintoja kolmelta päivästä, joista parhaat 4.10. 18p (/PLvihko, PeS, Salmi Juhani, Salmi Hannu) ja 19.10. 23p (/PLvihko, PT, Ali-Eskola Hannu). PAR Petteby 21.9.-10.10. havaintoja kolmelta päivästä, maksimi 10.10. 24p (KOP). RYM Aasla 4.-19.10. havaintoja kolmelta päivästä, paras 4.10. 8 (LS). Havainnot muualta: 7.9. TUR Katariina 3p (PLo), 2.10. TAI Lemmetyinen Kolkanaukko 3p (RVa), 2.10. VÄS Galtarbyviken 5 p (TLu), 3.10. KEM Strömman a6 (JTa), 9.10. TAI Rantalanki ää (HHu, MN, RM), 9.10. TUR Ruissalo Marjaniemi ä (HKl), 16.10. UUS Pitkäluoto 1n p+ää (PA), 17.10. KAA Rauvola 1k 1n reng (KR, Kapari L), 20.10. SAL Halikonlahti 15p (/HLvihko, Lindstedt T) ja 2.11. a6 (/HLvihko, SeK).

PYRSTÖTIAINEN *Aegithalos caudatus* Hyvin vaatimaton esiintyminen. Ensimmäiset 20.9. PAR Granvik 7S (KOP), 20.9. TUR Moisio Karhula 10p (MTa) ja 28.9. KOR Utö 4p (JTi). Ainoa yli kymmenen linnun summa 18.11. YLÄ Pyhäjärvi. 24p/2a (JTi).

KUUSITIAINEN *Parus ater* Ensimmäiset vaellukseen viittaavat 13.9. MIEMynälähti 20 (BG). Pari suurempaa muuttoa ilmoitettiin: 21.9. KOR Jurmo 210m 100p (SKu, WV, MN, RM) ja 28.9. 540m (HKo, Lönnroth K).

SINITIAINEN *Parus caeruleus* Parhaat määrät KUS Isokari 3.10. 260m 150p (KR, AKa, Kapari L, TA ym), 7.10. 300m 150p (KR, JHe, AKa, TA ym), 10.10. 150p 200m (JHe) ja 17.10. UUS Vekara 350p (RHe, HP).

TALITIAINEN *Parus major* Suurimmat summat niin ikään KUS Isokarissa: 7.10. 100p 7m (KR, JHe, AKa, TA ym), 9.10. 150p ja 10.10. 70p 30m (JHe).

PÄHKINÄNAKKELI *Sitta europaea* Vain yksi syysshavis: 4.10. PYH Rihtniemi 1 (/RNVihko, TS, MSa, Puputti Veli).

PUUKIIPIJÄ *Certhia familiaris* Saariston parhaat summat KOR Jurmossa 13.10. 40p joista 28reng 1kontr (OK) ja 15.10. 40p joista 27reng (OK, RN).

KUHANKEITTÄJÄ *Oriolus oriolus* Oriolus on syksyllä harvinaista herkkua: 28.8. NAU Nötö 1m klo13.40 (JHe).

PIKKULEPINKÄINEN *Lanius collurio* Kaksi lokakuusta havaintoa: 1.10. KAA Kuusiston linnarauniot 1 lkv p (HKI, TLR, AKu) ja 7.10. SAL Halikonlahti 1p (JR, JnL, TN).

ISOLEPINKÄINEN *Lanius excubitor* Ensimmäiset isolantut ilmestyivät maisemiin syyskuun lopulla: 14.9. MAS Kustavintie 1p (HKO, JLu, RLu), 20.9. PÖY Auvainen 1p (MTa) ja RYM Aasla 1 (LS). Parhaat määrät 27.9. VÄS Galtarby 5 (KR, AKa, SKu, WV ym) ja 7.10. KUS Isokari 1m 4p (KR, JHe, TA ym)

NÄRHI *Garrulus glandarius* Toistakymmen selvää muuttohavaintoa, joista parhaat 20.9. PÖY Auvainen 17m/5a ja 22.9. 17m+p (MTa).

HARAKKA *Pica pica* Ainoa muuttohavis 7.10. UUS Hanko a4+a5 korkealla SW (HKI).

PÄHKINÄHAKKI *Nucifraga caryocatactes* Heikko esiintyminen hakilla. Ensimmäiset vaeltavat tavattiin heinäkuussa: 13.7. PAI Paimionlahti Meltola 1 SE (MLe), 25.7. KEM Skeppsholmen 1 korkealla SE (HL) ja 26.7. PYH Rihtniemi 1 (/RNvihko, TS, MSa). Yksilöt kuukausittain: elokuu 20, syyskuu 48, lokakuu 6 ja marraskuu 4.

NAAKKA *Corvus monedula* Parhaat muutot: KUS Isokarissa 6.10. 1194m, 7.10. 2380m + 1220m Cmon/Columba (KR, JHe, AKa, TA ym), 12.10. 1202m (JHe, JrL) ja 16.10. UUS Vekara 4500m klo9-16 (/THAK, RVr).

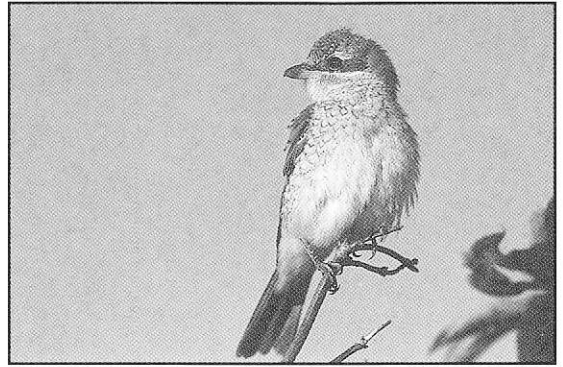
MUSTAVARIS *Corvus frugilegus* Ensimmäiset 27.9. PYH Rihtniemi 1 (/RNvihko, MSa, TS, Vastiala M) ja 28.9. RYM Aasla 1 (LS). Parhaat muutot 6.10. KUS Isokari 245m (KR, JHe, AKa, TA ym), 6.10. UUS Pyhämaa Vasikkari 52 SW (OT) ja 12.10. KUS Isokari 70m (JrL, JHe). Marraskuulta kolme havaintoa: 2.11. PYH Rihtniemi 1 (/RNvihko, TS, MSa, JSi), 3.-4.11. välisenä aikana KOR Utö 1p (/THAK, SS, JHe) ja 5.11. KOR Bonäs 1m (JHe).

VARIS *Corvus corone cornix* Parhaat summat: KUS Isokari 5.10. 2500m 30p + 1017m iso Corvus, 6.10. 1779m 100p + 315m iso Corvus, 7.10. 1512m 30p + 1490m iso Corvus (KR, JHe, AKa, TA ym), 12.10. 5300m + 1050m Corvus sp (JHe, JrL) ja 16.10. UUS Vekara 12800m klo 9-16 (/THAK, RVr).

KORPPI *Corvus corax* Suurin ilmoitettu oli 4.10. PAR Attu 22p (KOP, BB, MD).

KOTTARAINEN *Sturnus vulgaris* Ensimmäiset suuremmat parvet 21.6. VÄS Galtarbyviken 192p (HL, Oetken C) ja 1.7. PÖY Auvainen 1000N (MTa). Syksyn suurimmat summat: 20.8. PAI Paimionlahti Meltola 2000p (/PLvihko, Nermes Maarit), 14.9. MIE Silakkari ja Aarlahdi 1400m/3a a500p (WV, EI, JNo), 15.9. PAI Paimionlahti Meltola 1480p/m (/PLvihko, PeL, MLe) ja 3.10. SAL Halikonlahti nn.1500 (JTa).

PIKKUVARPUNEN *Passer montanus* Kaikki havainnot, yhteensä vähintään 39 yksilöä: 7.9. HOU Hypeis 3p (RM), 6.10. SAL Sokeritehdas 1p (TN), 16.10. UUS Vekara 1p (/THAK, RVr), 19.10. UUS Kaatopaikka 1p (PA), 20.10. KOR Wattkast 3p (RN), 21.10. SAL Halikonlahti 3p (/HLvihko, Lindstedt T), 25.10. KOR Utö 2 tulivat saareen p (JTi, Kari Marita), 25.10. PYH Santtio 3p (HKO, JLu, RLu, TLR), 26.10. PAI Moisio 7p (TN), 26.10. UUS Kaatopaikka 7 (JSi), 28.10. PAI Moisio 10p (RVk, HJ, PT, MLe), 28.-29.10. KOR Jurmo 1p (PeL, MN,

Pikkulepinkäisiä jäi kaksi lokakuulle. Tom Lindroos, syyskuu 1994, Salo.

Hyvönen R), 31.10. SAL Halikonlahti 4p (/HLvihko, Raekunnas M), 1.-2.11 KOR Utö 1p (RM, HHu, MN, JHe), 3.11. KOR Utö 2p (JHe, SS), 6.11. HOU Hypeis 4 (KR), 20.11. PAI Moisio 9p (TN) ja 30.11. SAL Malturinkatu 1p (JR).

VARPUNEN X PIKKUVARPUNEN *Passer domesticus x P. montanus* Kolme risteymää tavattiin: 9.9. HAL Kk. 1p (MA), 29.9. alkaen pitkälle talveen PÖY Auvainen 1p (MTa) ja 25.-26.10. PYH Santtio 1k p (HKO, JLu, RLu, TLR).

PEIPPO *Fringilla coelebs* Paras summa 20.9. KOR Jurmo 1200m + Fri sp 2000m (SKu, WV, MN, RM).

JÄRRPEIPPO *Fringilla montifringilla* Ensimmäiset 17.8. UUS Vasikkari ä+1 (OT) ja 30.8. PYH Rihtniemi 3 (/RNvihko, TS, MSa, JSi). Kaikki yli tonnin päivät: 27.9. LAI Keskustan pellot a n.2000p (PA, HKI, TLb, JSi), 28.9. KUS Laupunen 1536 NE (AS), 4.10. PAR Attu Västervik 5280m/p Fringillaa, joista valtaosa järrejä (BB, KOP, MD), TUR Paattinen city a1000p (VM) ja 7.10. PII Ohikulkutie Fri sp 1000p (JKu).

VIHERPEIPPO *Carduelis chloris* Syksyn maksimi 19.10. PAR Attu Västervik 500p (BB).

TIKLI *Carduelis carduelis* Parhaat 28.9. TUR Topinoja 150p (WV, HHu, MN) ja 5.10. SAL Sokeritehdas 55p (JR).

VIHERVARPUNEN *Carduelis spinus* Suurimmat summat 6.9. PYH Rihtniemi 700 S (TS, MSa, Puputti Veli) ja 20.9. RYM Aasla 446 (LS).

HEMPPO *Carduelis cannabina* Ainoat yli sadan havainnot 14.9. MIE Mynälahti pellot 100p (HKO, JLu, RLu) ja 24.10. PAI Kravinkuja a120p (TN, RS).

VUORIHEMPPO *Carduelis flavirostris* Vuorihempot olivat todella kortilla. Vain 10 yksilöä nähtiin: 25.-26.10. UUS Hanko 3p (JSi, HKo, JLu, TLR ym), 16.11. RYM Aasla 4 (LS) ja 17.11. PYH Rihtniemi 3kiert. (/RNvihko, KH).

URPIAINEN *Carduelis flammea* Ensimmäiset nähtiin syyskuun puolenvälin jälkeen: 18.9. PAI Linnassuo 1ä (RVk, HJ) ja KOR Jurmo 17m (KOP, PeL). Vaisu esiintyminen, parhaat 2.10. KUS Isokari 250, 3.10. 300 (KR, AKa, Kapari L, TA ym) ja 19.10. RYM Aasla 278 (LS).

TUNDRAURPIAINEN *Carduelis hornemanni* Havaintoja vain

KUS Isokarista: 4.10. 1 (SL), 5.10. 1p (TA, SL, JHe), 6.10. 1p (KR, AKa, Kapari L, JHe ym) ja 17.11. 1p (PA, AoL).

KIRJOSIIPIKÄPYLINTU *Loxia leucoptera* Mukava esiintymisen joka oli kaksijakoinen. Ensimmäinen esiintymispiikki oli elokuun alussa ja toinen, huomattavasti heikompi, syyskuun lopussa-lokakuun alussa. Vähintään 112 lintua havaittiin, tässä kaikki: 2.8. KEM Skeppsholmen äm S (HL), 3.8. KEM Skeppsholmen 2a äm+a22m S-SE (HL), 6.8. KEM Skeppsholmen äm S (HL), 6.8. KOR Jurmo 9p joista Ireng (KR, WV), 7.8. KOR Jurmo 8p (KR, WV), 7.8. TUR Pomponrahka 7 SE (JrL), 8.8. KEM Sjöfax a3 N (HL), 8.8. KOR Jurmo 5p (WV, KR), 9.8. PYH Rihtniemi a17p lähtivät NE (RM, TS, JSi), 10.8. PYH Rihtniemi 2k p (JSi), 10.8. UUS Sairaala 6p (/THAK, AoL), 17.8. PYH Rihtniemi 1 (/RNvihko, TS, MSa), 27.8. PYH Rihtniemi 2ä (/RNvihko, Trogen T), 24.9. PAI Paimionlahti Meltola 1 N klo16.36. (/PLvihko, TN, VR, Virta Jussi), 24.9. PAR Bälberg 1 NW (KOP), 27.9. KOR Wattkast 1 NW (RN), 30.9. KOR Wattkast 1np (RN), 1.10. KUS Isokari 1 (KR, AKa, Kapari L), 3.10. UUS Vekara 2p (MLe, RHe, HP, RVr), 4.10. KOR Jurmo 1 hetken p (TLe, Viherluoto Maiju), 17.10. UUS Vekara 1p (RHe, HP) ja 2.11. VEH Tuomoinen 1äm NW (RVa).

PIKKUKÄPYLINTU & KÄPYLINTULAJI *Loxia curvirostra* & *L. sp* Liikeditä jo huhtikuun lopulta lähtien. Suurempia parvia nähtiin vain kesäkuukausina, parhaat 22.5. KOR Jurmo 10p + Lox c/p 200m (JHe, OK) ja 9.6. PAI Paimionlahti *Loxia sp* 228/4a (HKl). Syksyllä tavattiin vain yksittäisiä lintuja tai pikkuparvia.

ISOKÄPYLINTU *Loxia pytyopsittacus* Paras 2.10. KUS Isokari 32/3a (KR, AKa, Kapari L, TA ym).

PUNAVARPUNEN *Carpodacus erythrinus* Kaksi viimeisintä, joista jälkimmäinen todella myöhään: 10.9. KAA Rauvola 1 reng (EL, Saario J) ja 22.10. KOR Wattkast 1 1kv p (RN).

TAVIOKUURNA *Pinicola enucleator* Vain kaksi havaintoa: 19.10. VÄS Galtarbyviken 1 ESE (HL) ja 14.11. RYM Aasla 20 (/LS, Karpinen S).

PUNATULKKU *Pyrrhula pyrrhula* Parhaat määrät KUS Isokari 11.10. 50p 180m 40p/m (JHe) ja 16.10. KOR Jurmo 400m 50p joista 32 reng (OK, RN, Hyvönen Pasi ym).

NOKKAVARPUNEN *Coccothraustes coccothraustes* TUR Muhkurissa pesinnän jäljiltä havaintoja elo- syyskuussa 13:lta

Urpiaisen esiintyminen jäi alueellamme hyvin vaatimattomaksi. Tom Lindroos, maaliskuu 1996, Turku.

päivältä maks. kolmesta linnusta (EL). Muut harvat havainnot: 27.8. TUR Ikituuri Katariinan hautausmaa 1ä (PT), 21.9. KOR Jurmo 1 SW (SKu, MN, WV, RM), 26.9. 1m (JV, Stenroos Arto), 28.9. TUR Ruissalo Kasvitiet. puutarha 2p (WV, HHu, MN), 3.10. TUR Harittu 2m (AKu), 4.10. RUS Kullavuori 1 SW klo9:23 (JHe), 4.10. UUS Putsaari 1 (HKl), 8.10. KOR Wattkast 1p (RN), 9.10. KUS Isokari 2p (JrL, JHe, JG), 10.10. KUS Isokari 1p (JHe, JrL) ja 10.10. PAR Simonby 2p (KOP).

LAPINSIRKKU *Calcarius lapponicus* Ensimmäiset 6.9. KOR Utö 1m (JTi) ja KOR Jurmo 4p (JNo), 7.9. jo kolmella paikalla. Viimeiset 25.10. PYH Rihtniemi 1m (/RNvihko, TLb, JSi, Helminen Petri), KOR Jurmo 1p (PT) ja 2.11. KOR Jurmo 1p (/THAK, Lindström J, Vuokko J, Toukola J).

PULMUNEN *Plectrophenax nivalis* Ensimmäiset 14.10. KOR Jurmo 1p (OK, RN) ja 15.10. 2m (OK, RN). Esiintyminen vaatimaton, parhaat määrät KOR Jurmossa 27.10. 20p (Hyvönen Raimo), 28.10. 20p (Hyvönen Raimo, PeL, MN), 29.10. 21p (PeL, MN) ja 1.11. 20p (Lindström Jussi, Toukola Juhani, Vuokko Jouko).

PELTOSIRKKU *Emberiza hortulana* Viimeiset 15.9. PAI Paimionlahti Meltola 1m (/PLvihko, PeL, MLe) ja 26.9. KOR Jurmo 2m (JV, Virtanen P, Roering Kim, Stenroos Arto ym).

POHJANSIRKKU & TIK-SIRKKU *Emberiza rustica* & *E.rustica/pusilla/aureola* Kaksi määritettyä pohjansirkkua: 13.9. KOR Utö 1np p (RM, HHu) ja 21.9. KOR Wattkast 2p (RN). Lisäksi TIK-sirkkuja ilmoitettiin seuraavasti: 11.9. PAR Bälberg 1m (KOP), 13.9. KEM Mjösund Helgeboda 1p/m (Hko, Tlr, TM, HKl), 16.9. KOR Jurmo 1 S (KOP, PeL), 17.9. KAA Kuusistonlahti lintutorni 2 jäivät p (HKl, AKu), 1.10. PAI Paimionlahti Meltola 1p (/PLvihko, MLe), 1.10. PAR Bälberget 1 todnak Erus (MLa) ja 4.10. UUS Vekara 1p (TLr).

PAJUSIRKKU *Emberiza schoeniclus* Paras summa 9.10. SAL Halikonlahti 50p (JR).

Muista ilmoittaa havaintosi!

Ukulin ilmestyessä säännöllisesti on tärkeää pitää kiinni havaintojen ilmoituspäivämääristä. Havainnoitsijoiden lukumäärä on niin suuri, että havaintotoimikunnan on mahdotonta karhuta puuttuvia havaintoja erikseen. Se on liian työlästä tehtäväksi tuhansien havaintojen käsittelyn ohella. Ota itseäsi niskasta kiinni ja pidä huoli, että SINUN havaintosi ovat ajoissa TLY:n arkistossa. Tämä mahdollistaa myös sen, että katsausten laatiminen on entistä huolellisempaa, kun aikaa on riittävästi.

Kevät 1998 -havaintojen ilmoituspäivämäärä oli 31.8. ja kesähavaintojen 31.10. Katsausten ilmoitusohjeet Ukuleista 1/1997 ja 1/1998, ja uhraa yksi ilta yhteiseen hyvään. Muista ilmoittaa myös aiemmilta vuosilta palauttamatta jääneet havainnot, joilta katsauksia ei vielä ole ilmestynyt. Seuraavaksi syksyllä/talvella julkaistaan katsaukset kevät 1992 & 93, syksyt 1993 & 94, kesät 1994 & 95 sekä talvet 1993/94 & 1994/95. Tavoitteenamme on saada aikataulu kiinni tulevan talven aikana!

Jurmon lintuaseman toiminta- kertomus 1997

Mikael Nordström & William Velmala

Lapintiirujen pesintä ei mennyt hyvin Jurmon pääsaarella. Timo Nikkanen, kesäkuu 1993, Dragsfjärd.

Jurmon lintuasema jatkoi toimintaansa edellisvuotiseen tapaan vuonna 1997. Aseman piti vuoden aikana siirtyä Metsähallituksen tiloihin satamaan, mutta hanke kariutui kun rakennuksen poikkeuslupa-anomus hylättiin. Alkusyöksyllä nykyisen aseman maavuokraisäntä irtisanoi TLY:n mailtaan. Uuden aseman saaminen Jurmon kylään onkin vuosituhannen lopun päätavoite. Vuokrasopimus on solmittu Norrgranaksen, eli Per ja Pirjo Mattssonin kanssa ja poikkeuslupa-anomusta on jätetty Ympäristökeskukselle tätä kirjoitettaessa. Joulukuussa pidettiin keskustelutilaisuus Jurmosta kiinnostuneiden kesken, jolloin todettiin mm. että kylä on aseman toiminnan kannalta paras vaihtoehto. Uusi palaveri pidettäneen syksyllä 1998.

Asema oli vuonna 1997 miehittyä 184 päivänä, havainnoitsijapäivien ollessa 452. Parakissa toimi vuoden aikana 74 henkilöä (66/8), pääosin yhdistyksen omia voimia, mutta myös kanta-hämäläisiä, keskisuomalaisia, pirkanmaalaisia ja helsinkiläisiä lintuharrastajia esiintyi jonkin verran. Miehityspäiviä oli hieman enemmän kuin vuonna 1996 (175), erityisesti maaliskuu-, touko- ja elokuu oli paremmin miehittyä kuin vuonna 1996. Loppuvuosi, erityisesti joulukuu, ei taas kiinnostanut yhtä paljon. Yleisesti ottaen miehitys

Taulukko 1. Miehityspäivät Jurmon lintuasemalla kuukausittain vuonna 1997 (suluissa rengastuspäivät).

Tammikuu	15 (1)
Helmikuu	7
Maaliskuu	15 (4)
Huhtikuu	21 (11)
Toukokuu	30 (28)
Kesäkuu	12 (8)
Heinäkuu	10 (2)
Elokuu	15 (5)
Syyskuu	18 (8)
Lokakuu	21 (10)
Marraskuu	10
Jouluku	10
Yhteensä	184 (77)

oli pitkäaikaiskeskiarvoja huonompi, yritetään vuonna 1998 päästä takaisin yli 200 päivään! Miehitystilanne selviää taulukosta 1 ja ahkerimmat miehittäjät taulukosta 2.

Muuttoa

Keväällä komeita muuttopäiviä olivat 28.3. 6000 muuttavaa haahkaa, 26.4. 1970 rastasta, lähinnä pieniä. Kuikkalinnuissa päästiin 7 kertaa yli 300 päiväsumman, parhaana 2.6. 883 muuttavaa. Mielenkiintoista oli että lähes kaikki määritetyt olivat kuikkia. Sepelhanhia meni 29.5. 736 (+ 200 sp:tä). Jurmo on yleensä

Taulukko 2. Ahkerimmat miehittäjät Jurmon lintuasemalla vuonna 1997. Top 5.

Jari Helstola	43
Rudin Nordling	17
Kalle Rainio	17
Juhani Virtanen	17
Mikael Nordström	16

hyvä kahlaajapaikka syksyllä, tällä kertaa määrät olivat kuitenkin varsin komeat keväällä, syksyllä taas jäätin melko vaisuuihin tuloksiin. Eräiden lajien parhaat määrät olivat lapinsirri 55 (20.5.), suosirri 1800 (1.6.), isosirri 360 (1.6.), jänkäsirriäinen 52 (31.5.), vesipääsky 78 (31.5.) ja tundrakurmitsa+sp 1017 (24.5.), 573 (29.5.) ja 400 (1.6.). Syksyltä voi mainita liro 300 ja pikkukuovi 90 (1.8.) sekä suokukko 252 (30.8.) ja isosirri 70 (28.8). Hyviin muutto-summiin päästiin syksyllä seuraavasti: keltävästäräkki 1200m 200p (30.8.), varpushaukka 192m 20p (21.9.), kuusitiainen 210m 100p (22.9.), lähes 2000 hanhea, pääosa valkuposkia (11.10.) ja pikkulokkeja 205m (2.11.) ja 139m 31p (15.11.). Vaelluslintuja oli niukasti liikkeellä. Käpylintuja meni touko-kesäkuun vaihteessa useana päivänä lähes sadan yksilön edestä, kirjosiipisiä näkyi elokuussa kahtena päivänä ja lokakuussa kerran. TiAISilla oli pientä

liikehdintää, kuusitiiaisella Jurmon oloissa jopa hyvää.

Pesivälintukanta

Tyyppilajeista etelänsuosirrillä oli viitiisen reviriä, määrässä ei ole tapahtunut suurta muutosta viime vuosina, valkuposkianhella oli varmuudella ainakin 6 poikuetta vesillä loppukesästä, parhaimmillaan poikasia oli 25, elokuussa enää 20. Pikkutiira viihtyi saaren länsiosassa kahden parin voimin alkukesällä, mutta pesintä epäonnistui ja linnut häipyivät jo ennen juhannusta. Muutenkin tiirojen ja kahlaajien pesinnät menivät pieleen pääsaarella. Syylliseksi epäillään pari vuotta saarella viihtynyttä kettua. Myöskään minkin syyttömyyttä ei olla pystytty todistamaan. Jurmon länsipuolisilla hiekkaisilla saarilla pesintä meni hieman paremmin. Ristisorsan parimäärä on vaikea arvioida, sillä laji esiintyy myöskin Utön suunnassa olevilla pikkuluodoilla, pääsaaren tuntumassa kanta lienee 5 parin luokkaa. Elokuun alussa pääsaarella nähtiin 7 vanhaa ja 42 nuorta lintua. Kyhmyjoutsen pesi kahden parin voimin ja vuoden 1996 ensipesijän, luhtakanan pesintää ei tänä vuonna varmistettu vaikka sellainen innokkaasti porsastelikin suolla keväällä. Lau-lavia kirjokerttuja tavattiin alkukesästä 2-3, joten pesintä oli mahdollinen. Jurmon pesimälinnusto on viimeksi kartoitettu vuosina 1993 ja 1994 (Miettinen & Högmänder 1994, Miettinen 1996, Miettinen ym. 1997).

Harvinaisuuksia

Vuonna 1997 Jurmossa nähtiin saarelle kaksi uutta lintulajia: grönlandinlokki 22.2. ja jääkyhky 19.11. Vuoden rari-putki osui tällä kertaa toukokuun puoleen väliin, jolloin havaittiin seuraavaa: niittysuohaukka (13.5.), arosuohaukka (13.-14.5.), taigauuilintu (13.-14.5.), läntisen rodun mustapäätasku (14.-16.5) ja mustajalkatylly (16.-17.5). Muita harvinaisuuksia edustivat pikkusirkku (11.5.), punajalkahaukka (7.6.), sitruunavästäräkki (6.9.) ja haarahaukka (21.9.) (Rareteetit ovat vielä tarkastamattomia joten niihin ei tule viitata). "Jänishaukka" eli tunturipöllö nähtiin 7 päivänä 5.1.-16.3.

välisenä aikana. Kyseessä oli 5 eri lintua. Merisirrejä nähtiin alkuvuodesta 5 päivänä maksimina 21.2. n. 30 yksilöä. Marras-joulukuussa niitä nähtiin 12 päivänä ja kun miehityspäiviä samalla oli 20 voidaan sanoa että mahdollisuudet lajin näkemiseen olivat erinomaiset jo pelkän viikonloppuretken aikana. Ja merisirrejä riitti jopa uuteen ennätykseen asti: 6.12. nähtiin 175 lintua yhdessä parvessa ja 17.12. yhteensä 183 lintua. Normaalmäärätkin pyytelivät 50 ja 120 välissä.

Rengastukset

Jurmon lintuasemalla rengastettiin 5847 lintua 77 päivänä 15 TLY:n jäsenen ja yhden ulkopuolisen toimesta. Vuosirengastusten keskiarvo 1990-luvulla on 5642 lintua, joten tulos oli hieman keskiarvoa parempi. Runsaimmat lajit olivat tällä kertaa: punarinta (2036 rengastusta), hippiäinen (892), peippo (432), paju-lintu (395), leppälintu (231), järri-peippo (187), laulurastas (164), kirjosiippo (155), lehtokerttu (144) ja harmaasiippo (120). Varsin samat lajit siis vuodesta toiseen (ks. esim. Nordström & Velmala 1997). Rengastustoiminta jatkui samanlaisena kuin ennenkin, ilman mitään muutoksia. Vakioverkot sijaitsevat Männikön pohjoisosissa ja Suon pohjoisreunalla jatkettiin verkkoiluko-keilua viidellä verkolla.

Mielenkiintoisia rengastuksia tuli aika mukavista lajeista. Renkaan jalkaansa saivat mm. jousisorsa, nuolihaukka, ampuhaukka (3), jänkäsiirriäinen (5), vesipääsky (3), sepelrastas, viitakerttunen, kirjokerttu (3), taigauuilintu (keväällä!), pikkusiippo (2), kirjosiipikäpylintu, nokkavarpunen (4), pohjansirkku ja pikkusirkku.

Kahlaajia rengastettiin 33 yksilöä, mikä on samaa viime vuosien kehnoa luokkaa. Edelliseen kohtalaiseen summaan päästiin viimeksi vuonna 1993, jolloin lähinnä elokuun alussa metallia jalkaansa sai 149 kahlaajaa. Vuonna 1992 summa oli jopa 319. Olisikin hyvä, jos tulevina vuosina kahlaajarengastusta voitaisiin taas elävöittää. Kahlaajat ovat pitkäikäisiä lintuja, ja muuttavat kauas, joten niistä voi hyvällä onnella saada mukavia kontrolleja. Vaelluslinnuilla ei ollut mainittavaa vaellusta syksyllä. Tiaisia rengastettiin yhteensä

155, mikä on aika surkea tulos. Puukiiپیچیتöitä saatiin kiinni 107 ja punatulkkuja 77.

Asemalla rengastettiin 77 päivänä vuonna 1997. Tämä ei ole erikoisen hyvä määrä, varsinkin huhtikuussa (11 rengastuspäivää), syyskuussa (8) ja lokakuussa (10) olisi kaivattu enemmän renkaillijoita. Rengastuspäivien kuukausijakauma selviää taulukosta 1. Vuoden ahkerimmat pulttaajat olivat Juhani Virtanen (17 r-päivää), Jyrki Normaja (14), Osmo Kivivuori (11), Sampo Kunttu (11) ja Kalle Rainio (7).

Ulkomailta Jurmossa rengastettuja lintuja löydettiin mm. seuraavasti: varpushaukka Ranskasta, Sveitsistä ja Puolasta, lehtokurppa Ranskasta, naurulokki Valko-Venäjältä ja peukaloinen Tanskasta. Kotimaista mielenkiintoisimmat olivat Teuvasta 2 vuotta ja 9 kuukautta myöhemmin löytynyt harmaasiippo sekä Jurmon oma meriharakka, joka rengastettiin 6.5. 1984 ja löytyi 21.7. 1993 (9 vuotta 2 kuukautta).

Ulkomaisia renkaita Jurmossa toivat punakylkirastas Englannista ja pyrstötiaiset Venäjältä ja Eestistä (2exx). Vieraita kotimaisia renkaita taas toivat mm. varpushaukat, jotka oli rengastettu 5 vuotta 9 kuukautta aikaisemmin Lempäälässä ja 2 vuotta 9 kuukautta aikaisemmin Valkealassa.

Kirjallisuutta

Miettinen, M. & Högmänder, J. 1994: Jurmon kylän saariston pesimälinnusto 1993. Ukuli 25(2): 24-27.

Miettinen, M. 1996: Saaristomeren kansallispuiston eteläosan ja eteläisen Selkämeren pesimälinnusto 1993. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A, No 59. 42 ss.

Miettinen, M., Stjernberg, T. & Högmänder, J. 1997: Saaristomeren kansallispuiston ja sen yhteistoiminta-alueen pesimälinnusto 1970- ja 1990-lukujen alussa. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A, No 68. 108 ss.

Nordström, M. & Velmala, W. 1997: Jurmon lintuaseman toimintakertomus 1996. Ukuli 28(2):19-20.

Ruokosirkkalintu - uudistulokas?

Suomessa on vuoden 1996 loppuun mennessä havaittu 29 ruokosirkkalintua. Laji tavattiin ensimmäisen kerran vuonna 1984 Kuusankoskella, Janakkalassa ja Pukkilassa, jossa se pesi jo samana vuonna. Lisäksi laji on pesinyt Nummi-Pusulan Savijärvellä, jossa se esiintyi kesinä 1990 - 1993, mutta pesintä saatiin varmistettua vain 1992. Pohjoisimmat havaintopaikat Suomessa ovat idässä Valtimosta sekä Kuopiosta ja lännessä Mustasaaresta. Ennen vuotta 1997 esiintyminen oli painottunut Kaakkois-Suomeen. Ainoa syksyinen havainto Suomesta on Lemlandin Lågskäriltä 17.10.1987. (Hario ym. 1986-1997).

Vaikka Ruotsissa on vuoden 1996 loppuun mennessä tavattu noin 295 ruokosirkkalintua, on varmoja pesintöjä todettu yhtä paljon kuin Suomessa, eli tasan kaksi. Lajin pesinnän varmistaminen on luonnollisesti perin hankalaa laajoista ruovikoista. Epäilyjä pesinnästä Ruotsista on kymmenkunta, sillä esimerkiksi Skoonessa on useana vuonna samalla paikalla jo huhtikuusta lähtien kuultu 4-5 laulavaa lintua. Muutenkin Ruotsin havainnot painottuvat vahvasti Skooneseen. Näiden lintujen alkuperäksi epäillään Saksaa ja Puolaa, kun taas monien Gotlannin ja Tukholman seudun havaintojen alkuperäksi epäillään Baltian maita. (T. Tyrberg, suull. ilm.).

Tuoreessa Viron Lintuseuran julkaisussa Virossa kannan arvioidaan ylittävän 100 paria ja laji on siellä yleistymään päin (Bruun & Pettay 1998). Esimerkiksi pienellä alueella Viron länsirannikolla on kuultu 5 laulavaa lintua samana yönä (M. Rekilä & T. Seimola, suull. ilm.). Laji on yleistynyt myös Latviassa; kannaksi on arvioitu 400-800 paria (Priedniks et al. 1989, Strazds et al. 1994).

Ruokosirkkalintu esiintyy Keski-, Etelä- ja Itä-Euroopan rehevillä kosteikoilla ja tästä vyönä itään Keski-Aasiaan. Paikoin laji löytyy Pohjois-Afrikasta ja Lähi-Idästä. Ruokosirkkalinnut muuttavat talveksi Itä-Afrikkaan elokuun lopulla ja syyskuussa. Laji saapuu pesimäpaikoilleen Itämeren eteläpuolelle huhtikuun jälkimmäisellä puoliskolla. (Breife et al. 1990, Hagemier

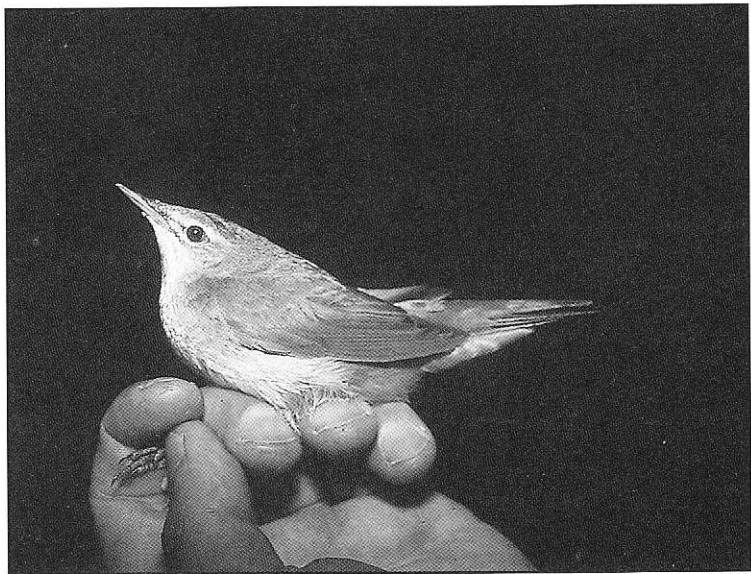
& Blair 1997).

Varsinais-Suomen ensimmäiset havainnot

Suomessa havaittiin vuonna 1997 ennätyselliset 11 RK:n hyväksymää ruokosirkkalintua. Näistä viisi oli TLY:n alueelta, jossa sitä oltiinkin jo osattu kaivata. Ensimmäinen TLY:n linnuista löytyi Paraisten Pettebystä, jossa se lauloi 8.-15.5. Lintu ei ollut kovin halukas näyttäytymään, mutta ainakin Jorma Tenovuo näki linnun aamulla 11.5. laulamassa ruo' on latvassa. Toisen linnun löysi

Jarmo Laine aamulla 12.5. Turun Ruissalon Veneveistämöltä. Myös tämä lintu nähtiin ja se oli paikalla vielä samana iltana, mutta sen jälkeen sitä ei enää tavattu.

TLY:n alueen lyhyen ajan sisällä kolmas lintu havaittiin 13.5. Markus Aholan Perniön Makarlanjärveltä löytämä lintu oli paikalla 15.5. asti ja se rengastettiinkin. Asko Suoranta kuuli 22.5. Kustavin Laupustensalmella laulavan linnun. Lintua ei nähty eikä tämän jälkeen havaittu. Näinollen tämä sirkkalintu ei päässyt virallisiin papereihin, koska RK:lla on periaatepäätös siitä, ettei sen tarkastamista lajeista riitä pelkkä

Tämä ruokosirkkalintu oli neljäs alueemme linnuista. Jyrki Normaja, kesäkuu 1997, Kodisjoki.

Ruokosirkkalintujen voimakas ensiesiintyminen Varsinais-Suomessa 1997

Rasmus Mäki

Keväällä ja kesällä 1997 maassamme ilmeni ennätysellisen voimakas ruokosirkkalintujen *Locustella luscinoides* esiintyminen. Lajista tehtiin useita havaintoja myös Varsinais-Suomesta, vaikka se ei ollut vierailut täällä koskaan aikaisemmin. Seuraava kirjoitus kertoo tästä esiintymisestä ja ruokosirkkalinnun levinneisyydestä sekä määrittämisestä.

äänihavainto. Lintu pitäisi nähdä, nauhoittaa tai pyydystää rengastamista varten.

Tapio Aalto ja Soili Leveelahti törmäsivät yölaulajaretkellä 9.6. Ota-järvellä, Kodisjoen kunnan puolella, ruokosirkkalintuun, joka myös rengastettiin. Tämä lintu viihtyi paikalla ainakin 11.6. asti. Varsinais-Suomen ruokosirkkalintuinvaaasio vuodelta 1997 päättyi 24.6. Rymättylän Aaslaan, jossa Kalle Rainio ja Ilari Sääksjärvi löysivät vielä yhden linnun. Tämän lintu sai pultin koipeensa vielä samana iltana.

Kaikki alueen rengastetut linnut (3) olivat iältään 2kv, eli edellisvuoden poikasia. Muut Suomen havaintopaikkakunnat 1997 olivat toukokuussa: Hamina (2), Espoo ja Varkaus. Kesäkuussa lintuja havaittiin Mustasaarella ja Kokemäellä.

Tämän voimakkaan esiintymisen taustalta löytyvät ainakin suotuisat sääolosuhteet. Toukokuun alkupuolella vallitsi lämmin kaakoinen ilmavirtaus. Tukholman seudulla ilmoitettiin tavatun touko-kesäkuun vaihteessa 4 eri ruokosirkkalintua, jotka ovat voineet saapua samassa "putkessa" Turun alueen lintujen kanssa (T. Tyrberg, suull. ilm.).

Ruokosirkkalinnun määrittämisestä

Jos on onnekas, voi ruokosirkkalinnun päästä näkemään maastossa. Tällöin se eroaa pensassirkkalinnusta täysin viiruttomasta selkä- ja vatsapuolesta sekä pääläestä. Ruokosirkkalintu muistuttaa ulkonäöltään eniten viitasirkkalintua. Eroina mainitaan mm. ruokosirkkalinnun lämpimän ruskea selkäpuoli (ei niin tummanruskea kuin viitasirkalla), tasaisemmin väritynyt rusehtava rintavyö sekä suhteellisen tasaisen rusehtavan väriset pyrstön alapeitinhöyhenet. Viitasirkkalinnulla on täplikäs rintavyö, joka voi tummimmilla yksilöillä kuitenkin olla tummanruskea, tummempi kuin ruokosirkkalinnulla. Pyrstön alapeitinhöyhenissä selvästi vaaleat kärjet. Eroina rytkertukseen mainitaan mm. ruokosirkkalinnun tummemman ruskea selkäpuoli, oliivinruskea rintavyö, tukeva ruumiinrakenne, pyöreäpäisyys sekä tyypillinen locustellan pyöreäpäinen pyrstö joka näkyy parhaiten lennossa. Kuvioitunut pyrstön alapeitinhöyhenet ovat hyvä, mutta

vaikeasti havaittava ero kerttusiin. Myös ruokosirkkalinnun pisimmän eli 2. käsisulan vaalea ulkohöyry on hyvä tuntomerkki. Se näkyy ainakin valokuvissa ja voi olla maastossakin yllättävän helppo havaita. (Harris et al. 1993, Jonsson 1992).

Lajin ominaispiirteitä

Ruokosirkkalintu on hieman aikaisempi kevätmuuttaja kuin pensassirkkalintu. Ensimmäiset linnut saapuvat Viroon jo huhtikuun lopulla ja toukokuun alussa lajia ollaan kuultu jo useissa paikoissa (M. Rekilä & T. Seimola, suull. ilm.). Suomestakin on kaksi huhtikuusta havaintoa (Hario ym. 1986-1997) ja tältä keväältä (1998) ilmoitettiin myös Paraisilta huhtikuinen ruokosirkkalintu.

Ruokosirkkalintuja kannattaa hakea korkeista ruovikoista, eli laji viihtyy eri biotoopissa kuin pensassirkkalintu, joka laulaa ruovikossa satunnaisesti. Sekä järven että merenlahtien ruovikot kelpaavat. Lajin havaitsee helpoimmin laulusta, jota se esittää aktiivisimmin hämärässä, mutta välillä myös keskellä päivää. Ruokosirkkalinnun laulu on tasaista surinaa, joka on matalampaa ja kuivempaa kuin pensassirkkalinnulla. Usein laulujaksot ovat myös lyhyempiä kuin pensassirkkalinnulla.

Ruokosirkkalintuja saattaa löytyä vielä keskikesälläkin, koska jo aikaisemmin keväällä pohjoiseen muuttaneet linnut voivat myöhemmin kesällä kierrellä. Esimerkiksi Hornborgajärvellä Ruotsissa 27.6.-7.8. laulanut lintu oli samana vuonna rengastettu Oslo-vuonossa Norjassa, jossa se oli laulanut 7.-24.6. (Breife et al. 1990).

Ruokosirkkalintujen esiintyminen TLY:n alueella ei päättynyt vuoteen 1997, vaan tänäkin vuonna (1998) on ilmoitettu kolme lintua: Paraisilta, Laitilasta ja Mietoista. Näiden lisäksi on heinäkuun loppuun mennessä 1998 muualta Suomesta havaintoja neljästä linnusta. Tulevina vuosina on varmasti odotettavissa lisää ruokosirkkalintuja, varsinkin jos laji jatkaa yleistymistään Baltiassa.

Vuoden 1998 havainnot ovat tarkastamattomia eikä niihin tule viitata. Tiedot muun Suomen havainnoista on otettu Bongariliiton Lintutiedo-

tuksesta.

Kiitokset

Tommy Tyrberg kertoi Ruotsin ja Matti Rekilä sekä Tuomas Seimola Viron ruokosirkkalinnuista. TLY:n alueen lintujen tiedot sain lintujen löytäjiltä. Tom Lindroos kommentoi käsikirjoitusta ja Jyrki Normaja teki siihen huomattavia parannuksia ja kävi läpi kirjallisuutta. Kiitos kaikille!

Viitteet

Breife, B., Hirschfeld, E., Kjellén, N. & Ullman, M. 1990: Sällsynta fåglar i Sverige - Vår Fågelvärld, suppl. 13:167 - 168.

Bruun, M. & Pettay, T. 1998: Lintuhavaintoja Virossa 1990-1997. - Viron Lintuseura r.y., Helsinki. 68 ss.

Hario, M., Jännes, H., Lindroos, T., Nikander, P. J., Numminen, T., Palmgren, J. & Yrjölä, R. 1986-1997: Rareiteetikomitean hyväksymät havainnot 1985-1996 Lintumiesjaja Linnut-lehdissä.

Hagemeier, W.J.M. & Blair, M.J. (toim.) 1997: The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance. - T & A D Poyser, Lontoo. 903 ss.

Harris, A., Tucker, T. & Vinicombe, K. 1993: The MacMillan Field Guide to Bird Identification - The MacMillan Press LTD., Lontoo. 224 ss.

Jonsson, L. 1992: Birds of Europe with North Africa and the Middle East - Christopher Helm Limited, Lontoo. 559 ss.

Priedniks, J., Strazds, M., Strazds, A & Petrins, A. 1989: Latvijas Ligzdojoso Putnu Atlants 1980-1984. - Riga, Zinatne. 352 ss.

Strazds, M., Priednieks, J. & Vaverins, G. 1994: Latvijas putnu skaitis. - Putni dabā 4:3-18.

Toimituksen kiitoksia:

Lehden toimitus kiittää seuraavia henkilöitä vaivannäöstä ja myötämielisestä suhtautumisesta tämän numeron valmiiksi saattamisessa: Jukka Grönlund, Jarmo Komi, Ari Linna, Rasmus Mäki, Mikael Nordström, Jyrki Normaja, Kalle Rainio ja Jouni Tittonen.

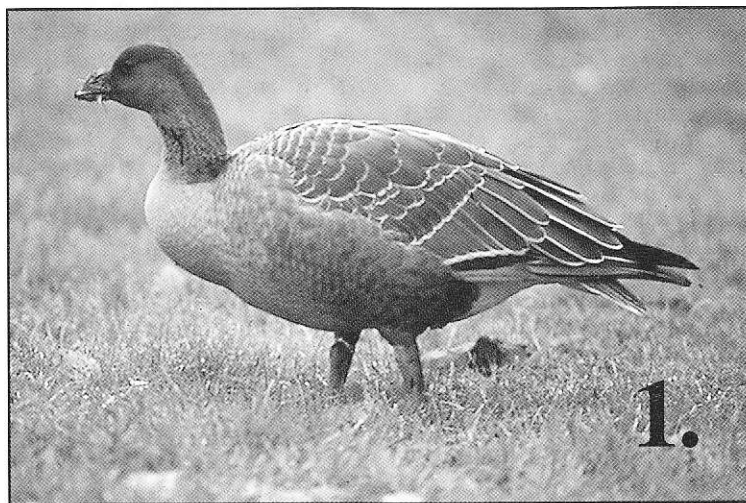

Ukulin määrityskuvat 2/1998

Jyrki Normaja

Ukulissa 1/1998 oli kuusi määrityskuvaa, joihin ratkaisut löytyvät seuraavasta: Kuva 1. Kädessä olevasta pikkulinnusta pistävät silmään ensinään voimakas valkea silmäkulmanjuova sekä vaaleassa vatsapuolella oleva rinnan musta täplitys. Kapea nokka sulkee pois ainakin *Melanocorypha*- ja *Calandrella*-sukujen kiurut. Tavallisilla kirvisillämme rinnan viirutus jatkuisi alemmas vatsaan. Jäljelle jää muutamia vaihtoehtoja: iso- ja mongoliankirvinen, kiuru ja kangaskiuru. Erittäin voimakas silmäkulmanjuova viittaa lähinnä kangaskiuruun, joka kuvassa onkin. Kuva: Pekka Alho.

Kuva 2. Tällä kertaa kuva EI ollut lipsahtanut kirjapainossa ylösalaisin, vaikka moni niin ehkä luuli. Kuvassa

linnun ruumiiseen saakka ja myös sillä pitäisi käsisiiiven takareunan olla tumma. Kyseessä on siis arosuohaukka. Kuva: Jyrki Normaja.

Kuva 3. Kylkien vaaleus kertoo pois päin uivasta vesilinnusta, että kyseessä on joko tukka- tai lapasotka. Kovin paljon muita eksakteja väritystuntomerkkejä ei kuvasta näkään. Kuitenkin hassun mallinen pää (tukka pystyssä!) paljastaa oikean lajin. Kuva: William Velmala.

Kuva 4. Hietikolla (itse asiassa kameliradalla!) makaa kiuru/kirvisporukkaan kuuluva tipu. Vatsapuolen heikon kuvioinnin perusteella kirviset nummikirivistä lukuunottamatta karsiutuvat pois, mutta jyrkevä nokka ei sovi sillekään. Siis kiurulintu. Edelleen alapuolen kuviointia hyväksi käyttäen (rinnan sivuilla tummemmat rinnan keskustaa kohti työntyvät kuviot) voi-

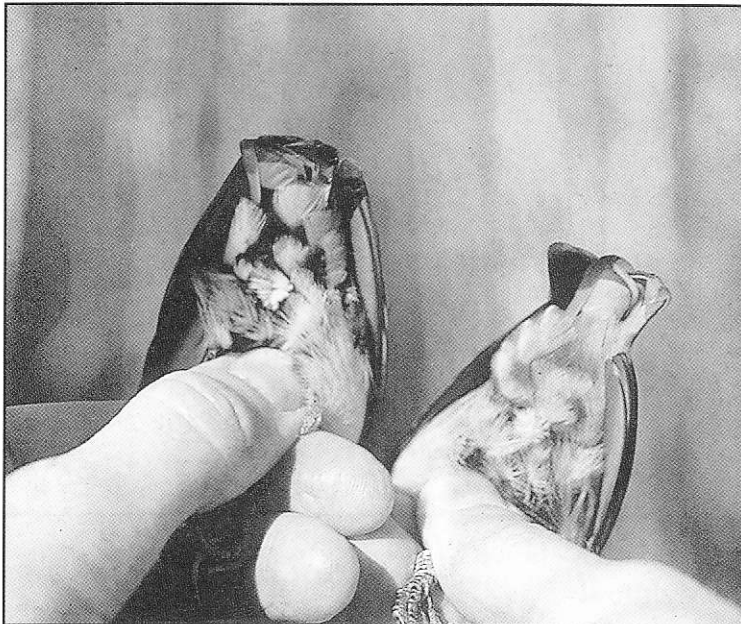

on ilmiselvästi naaraspukuinen suohaukka, vieläpä siivenkärjen muodon (kärjen muodostaa kolme pitkää sulkaa) perusteella siro sellainen, siis aro- tai niittysuohaukka. Pään kuvioista ei pysty sanomaan mitään, lintu kun on kääntänyt naamansa pahasti piiloon. Täytyy siis keskittyä siiven alapinnan kuviointiin, joka muutenkin on suohaukoilla paras tuntomerkki. Jos lintu olisi 2kv niittysuohaukka, sillä pitäisi olla tumma käsisiiiven takareuna ja pisimpien käsisulkien kärjissä tulisi olla enemmän tummaa. Aikuisella (+2kv) niittysuohaukalla taas kynärsulat olisivat voimakkaasti poikkijuovaiset

daan päätyä kolmeen lajiin: aro-, ylänkö- eli iso- tai lyhytvarvaskiuruun. Kohtalaisen lyhyet siivet, joiden kärjet tertiaalit peittävät, sopivat näistä lajeista ainoastaan lyhytvarvaskiurulle. Kuva: Jyrki Normaja.

Kuva 5. Sarjan varmastikin vaikein kuva. Hyönteissyöjälinnun poikanen (pyrstö vielä pahasti kasvussa, selvä poikassuupieli), jonka selvin - ja lähes ainoa - väritystuntomerkki on vaaleat koivet. Kuvioton pää ja tukevahko nokka vievät ajatukset kerttuihin. Siiven päällä on aavistettavissa, että isot peitinhöyhenet ovat vaaleareunaiset, joka johdattaa yhdessä vaaleiden koipien kanssa pensaskertun suuntaan. Kuitenkin nokka on liian tukevan tuntuinen

pensaskertuksi, samoin ehkä koivet - ja totta puhuen isojen peitinhöyhenten reunuksetkin näyttävät kumman vaaleilta - niinkuin ne voivat olla vain kirjokertulla. Lintu on vielä niin nuori, ettei sillä ole tyypillisiä, nuolenkärkikuvioisia pyrstön alapeitinhöyheniä. Kuva: Jyrki Normaja.

Kuva 6. Kädessä olevat kahlaajat on helppo määrittää sirri-tyyppiseksi koon ja pitkän nokan perusteella, joka samalla sulkee pois pikku- ja lapinsirrin. Yläperän poikki kulkeva musta juova taas kertoo, ettei kyseessä voi olla iso- eikä kuovisirri. Jäljelle jää oikeastaan enää kolme lajia: meri- ja suosirri sekä jänkäsirriäinen. Varsin tumma selkäpuoli sopisi hyvin merisirrille, mutta päässä näkyvä kuviointi ei. Pään kuvioista löytyykin ratkaisu: tyypillinen kaksihaarainen silmäkulmanjuova kertoo, että kyseessä on jänkäsirriäinen. Kuva: Jyrki Normaja.

TLY-Tringa jalkapallo-ottelu

Lauantaina 5.9.1998 oli määrä pelata Helsingissä TLY:n ja Tringa välinen ystävyysottelu jalkapallossa. Tringa oli varannut hienon nurmikentän peliä varten.

TLY:llä oli vaikeuksia kerätä joukkuetta kasaan, kun kiinnostuneita ei tuntunut riittävän. Vielä, kun kahtena viimeisenä päivänä kuusi henkilöä peruutti osallistumisensa, oli soppa valmis. TLY:llä oli seitsemän pelaajaa.

Mitään yhdistysten välistä peliä ei siis saatu aikaan, vaan palloa pelattiin molemmista yhdistyksistä

sekaisin kasatuilla joukkueilla.

Homma meni siis aika nolosti TLY:n kannalta. Toivottavasti Tringa haluaa jatkossa vielä pelata ystävyysotteluita. Ensi vuonna pelin olisi tarkoitus olla Turussa.

Olisikohan yhdistyksen jäsenistössä joku urheilusta innostunut lintuharrastaja, joka haluaisi ryhtyä urheiluvastaavaksi, ja järjestää ehkä jopa harjoituksia talven ja kevään aikana?

Hyvällä porukalla harjoittelut ja pelit muita yhdistyksiä vastaan sujuisivat mukavasti.

Palvelukseen halutaan!

Havaintotoimikunta hakee henkilöitä, jotka voisivat ottaa tehtäväkseen kotiseutunsa havaintovihkojen havaintojen palautuksen TLY:n arkistoon. Sekin riittäisi, että voisit huolehtia siitä, että tietyn havisvihkon havikset tulisivat arkistoon ajallaan. Eli käytännössä toimittaisit vain vihkon eteenpäin. Vielä parempi olisi, jos pystyisit itse myös tallentamaan havainnot, joko Ukuli 1/1998 olleiden ohjeiden perusteella tai erillisellä tallennusohjelmalla. Jos siis haluat, että retkipaikkasi havisvihko tulee paremmin hyödynnetyksi, ota yhteys Sampo Kunttuun, puh. 237 1435.

Korjauksia Ukulin katsauksiin kevät 1990-kesä 1993

Sampo Kunttu

Tähän luetteloon on kerätty jo julkaistuissa katsauksissa ilmi tulleet virheet sekä puutokset. Jatkossakin kaikki arkistoon tulleet parannukset tullaan julkaisemaan. Voit siis edelleen palauttaa vanhempiakin havaintojasi. Samoin jos katsauksissa ilmenee selviä virheitä, niin niistä tulee ilmoittaa lehden toimitukselle. Käytetyt nimilyhenteet on julkaistu mm. tässä lehdessä toisaalla syksy 1997 -katsauksen yhteydessä.

Kevät -90 (Ukuli 2/92)
Act hyp 18.3. TUR Ruissalo VV. 1p. Havainto poistetaan

Kevät -91 (Ukuli 1/95)
Cyg olo 27.3. DRA Vänö 76p (SKu, RLi, Suhonen M) po. 29.3.
Phi pug 2.5. TUR Friskala 5k p (SKu) po. 2.5.93
Tri ery 9.5. TUR Hirvensalo n.10p (SKu) po.9.5.93
Lar rid 2.-9.5. TUR Friskala n.600p (SKu) po. 2.-9.5.93
Cap eur 14.5. VAH Silvola 1Ä (SKu) po.14.5.93
Mot fla 2.5. TUR Friskala 2p (SKu) po.2.5.93
Lus lus 9.5. TUR Friskala 1Ä (SKu) po.9.5.93
Pho pho 2.5. TUR Hirvensalo 1Ä (SKu) po.2.5.93
Tur ili 26.4. TUR Slalom 100p (SKu, Nikkanen T, Virtanen K) po.20.4.
Acr sch 2.5. TUR Pallus 1Ä (SKu) po.2.5.93 TUR Hirvensalo Paltus 1Ä.

Acr sch 2.5. TUR Friskala 1Ä (SKu) po.2.5.93
Acr sch 5.5. TUR Ruissalo Kansanpuisto 1Ä (SKu) po.5.5.93
Syl cur 5.5. TUR Ruissalo Kansanpuisto 1Ä (SKu) po.5.5.93
Syl com 9.5. TUR Slalom 1Ä (SKu) po.9.5.93
Phy sib 5.5. TUR Ruissalo Kansanpuisto 2Ä (SKu) po.5.5.93
Emb hor 7.5. VAH Silvola 1Ä (SKu) po.7.5.93
Bot ste 22.4. HAL Vartsala 1Ä (SKu, JM, WV) po.22.4.93
Cic cic 6.5. PAI Paimionlahti 1 (SKu, RLi, PaS) po.4.5.93
Cyg col 22.4. SUO Aneriojärvi 2ad p (SKu, JM, WV) po.22.4.93

Syksy -91 (Ukuli 1/97)
Phy sib 21.9. TUR Friskala 1. Havainto poistetaan.

Talvi 91/92 (Ukuli 1/97)
Mer alb 26.2. UUS Liesluoto In

(MT).
Asi otu 29.2. HAL Pähkinälehto 1 (JR).
Pic tri 22.2. RYM Aasla 1p (RLi, SKu, Suhonen M)
Ere alp 26.-28.2. KOR Jurmo po. 7.3. asti 1p
Aeg cau helmikuu: 78/14
Car ris 2.2. SAL Meriniitty a3 (/HL vihko, Vienonen A)
Car ris 23.2. SAL Halikonlahti a9 (/HL vihko)
Pin enu 27.12. KOR Jurmo 1 tuli NW:stä ja jäi p.
Fri coe 28.12. MER Ruusumo 12 (VMI)
Ans fab 17.12. UUS Ihamo a13N klo10.12+a9N klo10.35 (JKy)

Kesä -92 (Ukuli 1/97)
Per per 30.5. MIE 1 (PA)
Per per 6.-9.6. SAL Veitakkala po. Max.5 6.6. (3ä) (PLo)
Str neb 25.2. ja 8.3. LAI 1Ä (JHe)
Asi otu 5.3. KAA Kuusisto kko 1Ä (/Kuusisto, KR ym)
Asi otu 13.3. KAA Kuusisto kko 1Ä (/Kuusisto, Niemi V)
Asi otu 26.4. MYN Mynämotelli 1 (PA)

Pic tri 1.4. UUS Kalanti, Ranevo 1p (EG)
Cin cin 17.4. alk PRN Latokartano 2p (HKo, TM, MA, PLo ym)

Syksy -92 (Ukuli 1/97)
Lox sp 27.5. DRA Vänö 200 (SKu, RLi, Suhonen M, Nikkanen T)
Lox sp 1.6. KOR Jurmo 24p 176m (JHe)

Talvi 92/93 (Ukuli 2/97)
Tet uro 6.2. VEH Sillankorva 1k p (Koskivaara M)
Per per 13.3. MEL, KOS TL-MEL kk a12p (RLi)

Kesä -93 (Ukuli 2/97)
Cyg cyg 7.6. PII Piikkiönlahti 2ad (TN)
Lag lag 12.3. MAS/VAH havainto on mainittu kahteen kertaan eri kunnina!
Lag lag 17.4. NOU Kurjenrahka höyheniä (JLL)
Per per 30.5. LEM Lemun aukea 1 lensi tien yli (OT)
Gal chl 26.6. TUR Piispanristi 1 (OT)

Ilmoita RK- ja ARK-havaintosi!

Lähitulevaisuudessa valmistuvaan Varsinais-Suomen Linnut-kirjaan ehtii vielä palauttaa havaintojaan. Tärkeitä ovat havainnot harvalukuisista lajeista, eli RK- ja ARK-lajeista. Mikäli sinulla on näitä vielä ilmoittamatta, aikaisemmiltakin vuosilta, tee se mahdollisimman pian, jotta havainnot ehdittäisiin käsittelemään.

Tämä koskee myös muita havaintoja, etenkin suuret keräntymät sekä ensimmäiset ja viimeiset muuttolinnut ovat ilmoittamisen arvoisia.

Valokuviakin kaivataan

Varsinais-Suomen Linnut-kirjaan tarvitaan edelleen myös valokuvia.

Kuvia tarvitaan kaikilta lintuharrastuksen aloilta, sekä lintukuvia, että maisema- ja harrastuskuvia. Kaikenlaiset kuvat käyvät, sekä dia- että paperikuvat ja mustavalko- että värikuvat.

Ota yhteys Tapani Nummiseen, puh. (02) 473 2783/koti, (02) 474 7255/työ.

Käenpiika-katsaus tulossa!

Ukulin viime numerossa kulu-tettiin käenpiikahavaintoja kuluvalta vuodelta. Havaintotoimikunta päätti ottaa selvää käenpiian todellisesta tilasta Varsinais-Suomessa. Auta meitä, ja palauta kaikki tämänvuotiset havaintosi käenpiiasta muiden havaintojen ohella. Palautusosoitteet takakannessa.

Sääkset saivat poikasia runsaasti vuosina 1993 - 1995. *Sven Nordqvist, heinäkuu 1997, Parainen.*

Petolintujen pesinnästä Varsinais-Suomessa vuosina 1993 - 1995

Seppo Pekkala

Taustasta

Vuodesta 1979 alkaen Ukulissa on julkaistu vuosikatsauksia petolintujen pesinnästä Varsinais-Suomessa. Ensimmäiset katsaukset käsittelivät vain muutamia lajeja, mutta vuodesta 1984 alkaen on pyritty käsittelemään kaikkia alueella pesiviä petolintuja. Ukulin ilmestymisen epäsäännöllisyys on lamaannuttanut myös petolintukatsauksien tekoa. Useiden vuosien aineiston purkamiseksi tässä katsauksessa käsitellään kolmea vuotta 1993-1995, minkä takia katsauksen sisältö on hieman sekavampaa kuin edellisissä katsauksissa. Tavoitteena on julkaista vielä vuoden 1998 aikana yhdistetty kat-

saus vuosilta 1996 ja 1997.

Aineisto

Vuosien 1993 - 1995 petolintujen pesintää kuvaava aineisto on kerätty petolintuaktivisteilta rengastuomiston petolinturengastajien yhteenvetolomakkeella, TLY:n arkistosta on saatu pesimääikäisiä havaintoja ja näitä on täydennetty sattumanvaraisin haastatteluin. Helsingin Yliopiston eläinmuseo on antanut käyttöön P. Saurolan vetämän sääksitutkimuksen alueellista aineistoa. Valtaosan aineistosta on kerännyt suppeahko petolintuaktivistien ryhmä. Katsauksen aineiston ovat koon-

neet seuraavat TLY:n alueella toimivat harrastajat: E. Aaltonen, S. Aaltonen, J. Alhainen, P. Alho, P. Andelmin, S. Aspelund, B. Blomqvist, M. Duncker, J. ja P. Erikäinen, H. Ekblom, J. Grönlund, E. Gustafsson, K. Haapanen, M. Halttunen, H. Heikkilä ja O. Eskola, R. Heino, E. Hellman, J. Hoviseppä, H. Huhtinen, R. Hyvönen, K. Häkkilä, L. Hännikkälä, E. Joutsamo, J. Karhumäki, A. Karlin, V-M. Karlin, R. Karlsson, K. Ketola, O. Kivivuori, H. Klemola, H. Kormanen, T. Koskela, T. Koskinen, S. Kunttu, K. Kuusisto, A. Laesvuori, E. Laine, J. Laine, T. ja H. Laine, A. Lehtinen, J. Lehtonen, M. Lempiäinen, H. Lindholm, R. Lindroos, T. Lindroos,

P. Loivaranta, T. Lukkarinen, R. Lumio, A. Manninen ja M. Potinkara, R. Michelsson, V. Multala, R. Mäki, A. Nikkilä, R. Nordling, S. Nordqvist ja P. Sandell, M. Nordström, J. Normaja, J. Nummelin, T. Numminen, T. Nurmi, S. Pekkala, K.O. Petterson, K. Rainio, A. Rantamäki, P. Rinne, R. Ruohola, L. Saari, V. Sarola, P. Segersvärd, P. Siitonen, R. Suni, A. Suoranta, V-P. Suorsa, M. Tamminen, J. Tittonen, P. Toola, J. Toukola, M. Vainio, R. Varjonen, W. Velmala, J. Wessman, A. Vienonen, H. Virtanen, J. Virtanen, K. Virtanen, T. Vähämäki ja V. Vänskä, M. Ylitalo sekä Saaristomeren merikotkatyöryhmä.

Aineiston keräämiseksi petolintujen harrastajat ovat tarkastaneet ainakin taulukon I mukaiset määrät petolinuulle sopivia pesimäpaikkoja. Isoja risupesiiä on tarkastettu noin 20 - 30 enemmän kuin 90-luvun alussa, isojen haukkojen tekopesiiä noin 20 enemmän, pikkuhaukkojen tekopesiiä 20 - 30 enemmän, viirupöllön pönttöjä noin 40 - 50 enemmän, lehtopöllön pönttöjä noin 70 - 80 enemmän sekä varpuspöllön pönttöjä noin 120 - 130 enemmän kuin 1990-luvun alussa. Kasvu aiheutuu lähinnä uusien pönttöjen ja uusien tekopesien tarkastamisesta. Aivan kaikkia alueella olevia lintuharrastajien maastoon viemiä pönttöjä ja tekopesiiä ei kuitenkaan tarkasteta vuosittain, kun huono ravintotilanne viestittää pesintöjen olemattomuutta ja tarkistaminen vaatii suurehkon työn. Petolintuharrastajien tekemiä tekopesiiä alueella lieenee noin 230 - 250 ja pöllöjen pönttöjä noin 1900 - 2000. Petolinuulle sopivissa pesimäpaikoissa pesii suuri joukko muitakin lajeja, joista Vesa Multala on kirjoittanut yhteenvedon Ukuliin 28(1) 24 - 28. Uutuutena Jyrki Erikäinen totesi västäräkin pesinnän pöllön pönttössä.

Kolopöllöjen pesintäaktiivisuutta on kuvattu pesintäosuudella, joka kertoo pesintöjen määrän suhteen tarkastettuihin ko. pöllölle optimikokoisten pönttöjen ja kolojen määrään. Huuhkajan pesintäosuus kertoo pesintöjen määrän suhteen tarkastettujen ilmeisten reviirien määrään.

Aineiston kattavuus lajeittain vaihtelee suuresti riippuen aineiston keruutavasta. Aktiivisen havainnoinnin kohteena olleen alueen laajuus suhteessa mahdolliseen pesintä-

Eräiden petolinuulle sopivien pesimäpaikkojen tarkastukset 1993-1995					
		1993	1994	1995	
Isoja risupesiiä		235	252	248	
Varislintujen ja oravan pesiiä		92	81	76	
Isojen haukkojen tekopesiiä		75	76	79	
Pikkuhaukkojen tekopesiiä		118	83	85	
Viirupöllön pönttöjä		203	208	187	
Lehtopöllön pönttöjä		563	576	553	
Helmpöllön pönttöjä		483	541	442	
Varpuspöllön pönttöjä		204	211	206	
Isoja luonnonkoloja		155	197	135	
Tikankoloja		27	135	104	
Muita		43	508	23	

alueeseen on eri lajeilla erilainen. Myös havainnoinnin tehokkuus vaihtelee lajeittain ja maantieteellisesti. Kalasääskestä ja merikotkasta saadut aineistot kuvannevat aika hyvin kokonaistilannetta. Kanahaukan, hiirihaukan, ruskosuohaukan ja tuulihaukan sekä koloissa pesivien pöllöjen ja huuhkajan pesintää on seurattu joillakin TLY:n alueen osaluueilla erittäin tehokkaasti ja järjestelmällisesti. Tässä katsauksessa ei ole esitetty parimääräarvioita, mutta petolintutoimikunnan jäsenten lähitulevaisuudessa toivottavasti ilmestyvään "Varsinais-Suomen lintu" kirjaan kokoamissa käsikirjoituksissa on tehty uusia petokatsausaineistojen pohjalta koko TLY:n toimialuetta koskevia petolintujen parimääräarvioita.

Sää ja ravinto

Talvet 1992/1993, 1993/1994 ja 1994/1995 olivat kaikki keskimääräistä lämpimämpiä. Talvella 1992/1993 joulukuun alkuun lämpötila oli merkittävästi keskimääräistä korkeampi. Helmikuu 1994 oli 6-7 astetta keskimääräistä kylmempi, vaikka talvi muutoin olikin tavanomaista lämpimämpi. Talven 1994/1995 kuuksittaiset keskilämpötilat olivat 3-5 astetta tavanomaista korkeampia ja sademäärät lähes kaksinkertaisia tavanomaiseen verrattuna. Korkeahkot talvilämpötilat aiheuttivat vähälumisuuksia sekä olevan lumen jäätymistä lämpöasteiden ja pakkasen vaihdellessa. Näin ei syntynyt kovin hyvää lumisuoja myyrille, mikä

Taulukko 2. Petolintujen pesinnät 1993

Laji	Pesintöjä	Pesintöjen epäonnistumisia	Maasto-poikueita	Muita asuttuja reviierejä
Mehiläishaukka	8		2	28
Kanahaukka	89	11	3	40
Varpushaukka	22	3	4	21
Hiirihaukka	46	4	6	56
Sinisuhaukka				2
Ruskosuohaukka	1		3	10
Niittysuhaukka	1	1		
Nuolihaukka	8		3	8
Ampuhaukka	2		1	7
Tuulihaukka	3		1	4
Sääksi	42	2		5
Merikotka	19	6		
Huuhkaja	64	7	2	112
Hiiripöllö	-			-
Varpuspöllö	12	1	1	20
Lehtopöllö	30	5		7
Viirupöllö	13	3		22
Lapinpöllö	2	1		1
Sarvipöllö	7		21	3
Suopöllö	-			-
Helmpöllö	39	3	1	8

Taulukko 3. Petolintujen pesinnät 1994				
Laji	Pesintöjä	Pesintöjen epäonnistumisia	Maasto-poikueita	Muita asuttuja revierejä
Mehiläishaukka	1		1	19
Kanahaukka	92	10	3	27
Varpushaukka	19	1	2	7
Hiirihaukka	32	4	7	35
Sinisuhaukka	-			
Ruskosuhaukka	2		1	9
Niittysuhaukka	1	1		2
Nuolihaukka	7	1	1	9
Ampuhaukka	1			1
Tuulihaukka	1		1	2
Sääksi	48	7		12
Merikotka	23	12		
Huuhkaja	76	14	4	108
Hiiripöllö	-			
Varpuspöllö	8		2	18
Lehtopöllö	39	3	2	8
Viirupöllö	13	6		9
Lapinpöllö	1			
Sarvipöllö	2		16	2
Suopöllö	-			
Helmpöllö	36	6		10

lienee osaltaan vaikuttanut myyräkantojen vähäisiin tiheyksiin talvien jälkeen.

Loppukeväättä ja alkukesät vuosina 1993 ja 1994 olivat hieman keskimääräistä viilempiä. Vuoden 1995 kesä oli tavanomaista lämpimämpi.

Toukokuu 1993 oli vähäsateinen. Kesäkuussa sekä 1993 että 1994 satoi noin kaksinkertaisesti tavanomaiseen verrattuna. Vuonna 1995 toukokuu oli erittäin sateinen eli saatiin 2,5 kertainen sademäärä tavanomaiseen verrattuna ja kesäkuus-

Taulukko 4. Petolintujen pesinnät 1995				
Laji	Pesintöjä	Pesintöjen epäonnistumisia	Maasto-poikueita	Muita asuttuja revierejä
Mehiläishaukka	-			11
Kanahaukka	78	13	5	33
Varpushaukka	25	2	3	17
Hiirihaukka	33	6	1	6
Sinisuhaukka	1			1
Ruskosuhaukka	3		1	8
Niittysuhaukka	-			2
Nuolihaukka	3		2	11
Ampuhaukka	-			3
Tuulihaukka	-		1	4
Sääksi	43	3		5
Merikotka	28	15		
Huuhkaja	27	4	2	118
Hiiripöllö	-			
Varpuspöllö	4		1	17
Lehtopöllö	31	3	2	16
Viirupöllö	2	1		8
Lapinpöllö	-			
Sarvipöllö	-			4
Suopöllö	-			
Helmpöllö	5	4		14

sakin satoi noin kaksinkertaisesti tavanomaiseen verrattuna.

Myyräkannat olivat vahvistumassa kesällä ja syksyllä 1992. Raimo Hyvösen Yläneellä tekemien loutusten perusteella kanta oli syksyllä 1992 kaksinkertainen kevään 1992 kantaan verrattuna. Syksyllä 1992 myyräkannat olivat Nauvon Käldingessä nousussa Vänskän Vekon kissojen myyräkantoaktiiviteetin perusteella. Marraskuussa myyrät katosivat kissojen suista, vaikka toisaalla Nauvossa oli vielä näkyvästi myyriä. Talven aikana myyräkannat heikkenivät. Keväällä 1993 myyräkannat olivat laikuittaiset, paikoin myyriä ei ollut, mutta paikoin myyriä oli kohtuullisesti ja kannat olivat kasvussa. Loimaan suunnalla myyriä oli heikosti, mutta esimerkiksi Halikossa yhdessä helmipöllön pöntössä oli keväällä 20 myyriä. Myös Rymättylässä helmipöllön pöntöissä oli joitakin ylijäämämyyriä. Metsäntutkimuslaitoksen ja maatalouden tutkimuslaitoksen mukaan alkukesällä ja vielä syksyllä 1993 myyriä oli Lounais-Suomessa tiheässä.

Vuoden 1994 alussa Nauvossa, Liedossa ja Rymättylässä myyriä oli kohtalaisesti. Pieniä myyriä oli ilmeisesti keväällä 1994 paikoin melko vähän ja paikoin kohtuullisesti. Paikoitellen merkkejä vesimyyristä oli melko paljon. Myyrätilanne keväällä 1995 oli pääosin heikohko talven ollessa myyrrien kantaa vahvasti kurittava, joskin suuria paikallisia eroja oli kuten edeltävinä vuosinakin.

Kuusilla oli hyvä käypysato kesällä 1992. Kesällä 1993 oravakannat olivat selvässä kasvussa, mikä jatkui vielä vuonna 1994. Keväällä 1995 oravia oli edellisiä vuosia vähemmän kesän 1994 heikohkon kuusien käypysadon takia. Jäniksien määrä säilyi jakson ajan melko vähäisenä, mutta rusakkoja oli paikoin runsaasti.

Metsäkanalintujen pesinnät onnistuivat vuonna 1992 heikosti viileän kevään takia. Kannat olivat huonoja, mm. pyytä oli erittäin vähän Aaslalla Lennart Saaren tekemien seurantojen mukaan. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen mukaan kanalintujen määrä oli kesällä 1993 vahvistumassa vuoteen 1992 verrattuna. Varsinais-Suomessa syksyllä pyytä oli paikoin hyvin, paikoin varsin heikosti. Teeret olivat vähissä. Riista- ja kalatalouden tutkimus-

laitoksen mukaan kesällä 1994 metsäkanalintukannat olivat hupenemassa, mutta alueellisia vaihteluja oli. Varsinais-Suomessa myönteistä kehitystä ei petolintuharrastajien mielestä ollut nähtävissä. Keväällä 1995 petolintuharrastajat totesivat teeriä soidinaikaan todella niukasti.

Kotkille oli haaskaruokintaa jakson kaikkina talvina muutamalla haaskalla sekä sisämaassa että saaristossa. Seuranta haaskoilla oli osin hyvin aktiivista ja haaskoilla kävi runsaasti sekä maakotkia että merikotkia.

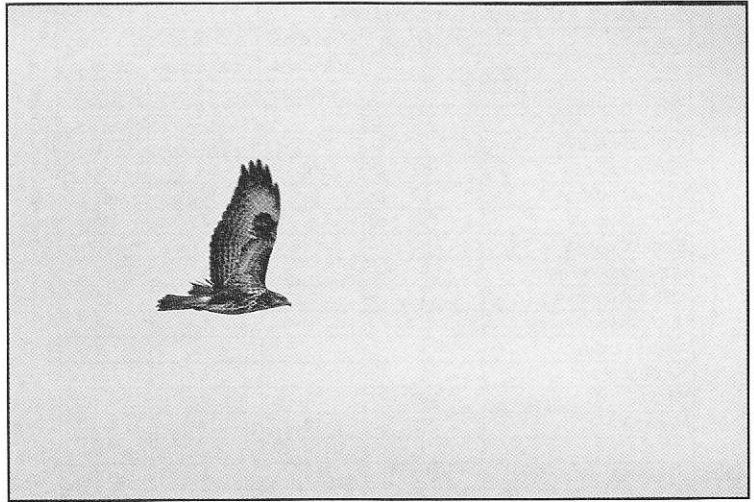
Erityisesti koloissa pesiviä lintuja ravinnokeeseen käyttävää näätää esiintyi edellisten vuosien tapaan Varsinais-Suomessa. Myös saaristoalueelta saatiin havaintoja näädästä. Vuonna 1993 Rymättylän Aaslalla asti oli näädän oleskelun merkkejä. Näätä käytti pöllönpönttöjä myös omina pesäpaikkoinaan.

Tulokset

Petolintujen tarkastettujen pesintöjen, pesintöjen epäonnistumisten, maastopoikueiden sekä muutoin asutuiksi todettujen reviirien määrät on esitetty taulukoissa 2 - 4. Pesintätulosta kuvaavia tunnuslukuja on esitetty taulukoissa 5 - 7.

Haukkojen pesintä

Mehiläishaukalle vuosi 1993 oli hyvä. Pesintöjä todettiin 8, jotka kaikki onnistuivat. Yksi pesinnöistä oli tekopessässä ja yksi haukkuuaukolla olleessa koivussa. Mehiläishaukan pesinnät olivat myöhäisiä, yhdeltä pesältä poikaset lähtivät vasta 10.9. Pesintöjen lisäksi havaittiin 2 maastopoikuetta. Muita asuttuja reviiireitä oli 28. Vuosi 1994 oli jo selvästi huonompi: yksi pesä, yksi maastopoikue ja 19 asuttuja reviiiriä. Vuonna 1995 pesintöjä tai poikueita ei todettu lainkaan, mihin on voinut vaikuttaa alkukesän runsassateisuus. Asuttuja reviiirejä todettiin 11. Vuonna 1993 löydetty 8 pesää olivat erittäin hyvä tulos, sillä vuosittain löydettyjen pesien määrä on yleensä ollut 2-3. Muita pesimäaikaisia havaintoja saatiin mehiläishaukasta 3 vuonna 1993, 8 vuonna 1994 ja 9 vuonna 1995. Vuodelta 1993 saatiin mehiläishaukan pesäkäyttämisenä mielenkiintoinen havainto, kun

Hiihihaukan pesinnät sujuivat mukavasti vuosina 1993-1995. Tom Lindroos, 21.9. 1996, Laitila.

Juhani Karhumäki kuuli kesällä mehiläishaukan huutavan soidinään-tään koristellulla pesällään, kun sitä oli häiritty.

Vuonna 1993 ensimmäiset **kanahaukat** havaittiin soidinlennoilla tammikuussa Turussa ja Alastarolla. Ja soidintelu tuotti myös tuloksia. Kanahaukan tarkastettujen reviirien määrä pysyi lähes huippuvuoden 1992 tasolla ja kanahaukan hyvät pesintävuodet myös jatkuivat. Henry Laine löysi neljä pesintää tekopessissä. Ennätykselliset 95 pesintää todettiin vuonna 1994, 92 pesintää vuonna 1993 ja 81 pesintää vuonna 1995. Epäonnistuneiden pesintöjen osuus oli vuosina 1993 ja 1994 alhainen 11-12 % ja vuonna 1995 kohtuullinen 17 %. Pesintöjen tuhoutuminen oli jakson aikana valtakunnallista tasoa tai aavistuksen sen alle. Vuonna 1993 ainakin neljältä pesältä kuoli tai tapettiin pesinnän aikana koiraslintu, mutta poikueista ainakin yksi selvisi siitä huolimatta. Ainakin kaksi runsaiden sateiden perusteellisesti kostuttamaa isoa pesää putosi puusta kesken pesimäkauden. Vuonna 1995 hakkuut lisääntyivät petolintuharrastajien mielestä ja pesiä epäiltiin tuhoutuneen hakkuissa, mutta varmoja näyttöjä ei saatu, koska keväällä ei ollut käyntejä tuhoutuneiksi epäilyillä pesillä. Vuonna 1995 Nauvossa tiedossa olleista kanahaukan pesinnöistä epäonnistui 70 %, johon yhtenä syynä epäiltiin olevan pesäpaikkojen muuttumisen hyvin avoimiksi, kun tyypillisiä kanahaukan pesimämetsiä ei yksinkertaisesti juuri

enää ollut. Paraisilla huuhkaja söi kanahaukan pesältä sekä emon että poikaset kanahaukan pesän ollessa noin 400 m:n päässä huuhkajan pesästä. Pesintöjen ajoituksessa oli suurta hajontaa. Yhdellä pesällä naaraspoikanen lensi jo 17.6.1993 ja toisella naaraspoikanen oli pesässä vielä 2.8.1993. Vuonna 1995 kanahaukan poikasia oli lennossa ainakin jo 22.6.

Pesimistulos aloitettua pesintää kohti oli vuosina 1993 ja 1995 alueen tavanomaista tasoa ja vuonna 1994 selvästi tavanomaista huonompi. Onnistuneet pesinnät tuottivat kuitenkin poikasia varsin hyvin. Vuonna 1993 kanahaukan poikastuotto oli koko maan keskitasoa, vuonna noin 25 % sen alapuolella ja vuonna 1995 hieman yläpuolella. Kaikkina kolmena vuonna alueella varttui ainakin noin 170 kanahaukan poikasta. Poikasten määrä on ollut noin 8 - 10 % koko maassa rengastettujen kanahaukan poikasten määrästä. Koko maan kanahaukan pesinnöistä todettiin Varsinais-Suomessa 11 % vuonna 1993, 10 % vuonna 1994 ja 9 % vuonna 1995. Kanahaukan pesillä käyneiden mielestä varislintuja, närheä ja harakkaa, oli käytetty erittäin paljon ravintona. Harakoiden lisääntymisen on arveltu vaikuttaneen kanahaukan ravintomahdollisuuksiin myönteisesti.

Varpushaukan reviiirejä tarkastettiin hieman enemmän kuin edellisinä vuosina. Todettujen pesintöjen määrät (26, 21 ja 28) olivat edellisten vuosien tasoa. Muita asuttuja reviiirejä todettiin 21, 7 ja 17, jotka ovat

myös samaa luokkaa kuin edellisinä vuosina. Mielenkiintoisin pesintäpaikka oli vuonna 1993 Korppoossa noin 0,5 km:n päässä suuresta saaresta sijaitsevalla pienellä saarella, jossa kasvoi yksi kuusi ja leppiä.

Epäonnistumisten osuus jäi vuosina 1994 ja 1995 vähäiseksi, 5 ja 8 %, ja oli vuonna 1993 tavanomaista tasoa, 14 %. Koko maan keskimääräinen varpushaukan pesintöjen epäonnistumisosuus oli näinä vuosina noin 11 %. Ainakin yhdeltä varpushaukan pesältä kanahaukka vei koiraslinnun. Poikasista varttui vuosina 1993 ja 1994 61 ja 65 sekä vuonna 1995 varsin hyvä määrä eli 92 poikasta. Varpushaukan poikastuotto aloitettua pesintää kohti jäi edellisiä vuosia huonommaksi, mutta oli vuonna 1995 hyvää tasoa. Silloin esimerkiksi viiden poikasen poikueiden osuus oli lähes 50 %. Pesyekoko onnistuneissa pesinnöissä oli kaikkina kolmena vuonna erittäin hyvä, vaikka oli vuosina 1993 ja 1994 koko maan keskimääräistä tuottoa huonompi, mutta vuonna 1995 koko maan keskimääräistä tuottoa merkittävästi parempi. Var-

pushaukan poikasten määrä oli 6 % vuosina 1993 ja 1994 koko maassa rengastettujen poikasten määrästä ja noin 10 % vuonna 1995.

Juhani Karhumäki totesi vuonna 1993 kaksi varpushaukan pesää 200 metrin etäisyydellä toisistaan. Pesintöjä löydettiin myös mäntytaimikoista aukkopaiikkojen vierestä.

Nauvossa oli haaskalla koko talven 1992-1993 äksysti käyttäytynyt **hiirihaukka**. Samana vuonna ensimmäiset muutolta saapuneet hiirihaukat nähtiin 15.3., jolloin yksi haukka kanto jaloissaan jo käärmettäkin. Myös seuraavana vuonna rannikon hiirihaukkoja saapui tavanomaista varhemmin pesimäpiireilleen. Keväällä 1995 hiirihaukat saapuivat vasta selvästi huhtikuun puolella. Kesällä 1993 tarkastettiin suuri määrä (yli 120) hiirihaukan mahdollisia reviierejä ja pesintöjakin löytyi hyvin, yhteensä 52 pesintää maastopoikueet mukaan laskettuina. Seuraavina vuosina tarkastettiin 90-100 reviiiriä ja todettujen pesintöjen määrät, 39 ja 34, olivat myös hyviä 1990-luvun pesintätuloksiin verrattuna. Pesinnöistä epäonnistui 9 %

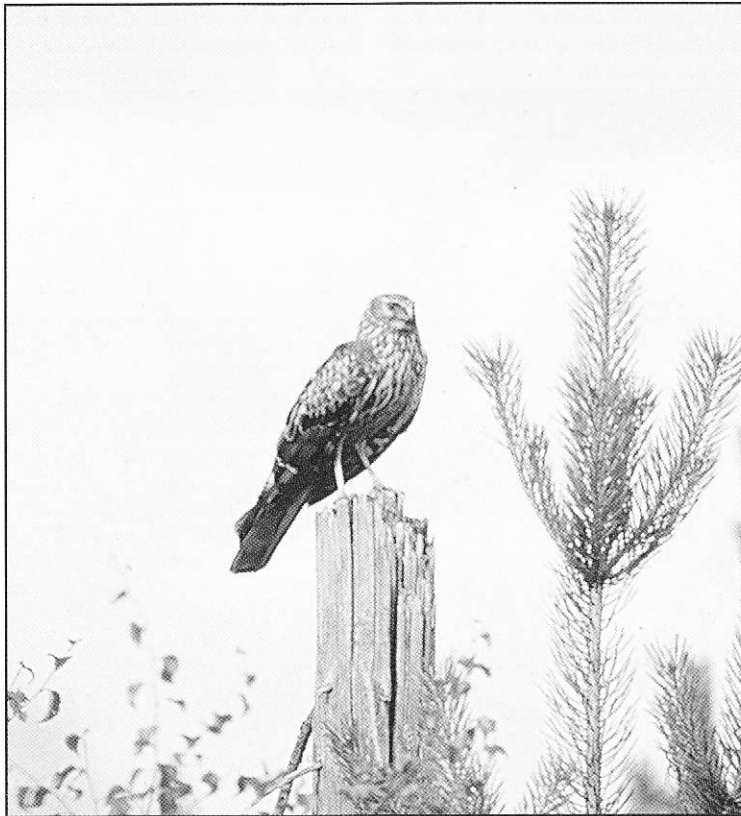
vuonna 1993, 13 % vuonna 1994 ja 18 % vuonna 1995, kun valtakunnalliset epäonnistumisten osuudet olivat 10 %, 14 % ja 13 %. Vuonna 1994 Paimiossa löytyi pesäpuun alta ammuttu hiirihaukan poikanen. Hiirihaukkojen poikastuotto poikaspesää kohti oli vuosina 1993 ja vuosina 1995 valtakunnan keskimääräistä tasoa ja vuonna 1994 sitä parempi. Vuonna 1993 varttui vähintään 72 poikasta, vuonna 1994 vähintään 58 poikasta ja vuonna 1995 vähintään 52 poikasta. Hiirihaukan poikasten määrä oli 14 % vuonna 1993 koko maassa rengastettujen hiirihaukan poikasten määrästä, 6 % vuonna 1994 ja 7 % vuonna 1995.

Sinisuoehaukan mahdollisia pesimäpiirejä TLY:n alueella on tarkastettu yleensä kaksi tai kolme, mutta pesintöjä löytyy hyvin poikkeuksellisesti. Vuonna 1993 luokiteltiin kaksi reviiiriä asutuiksi. Vuonna 1995 löytyi kolmen poikasen pesä ja lisäksi yksi reviiiri luokiteltiin asutuksi. Vuonna 1995 muualla maassa löytyi ainakin 26 pesintää.

Ruskosuoehaukkojen pesillä käyntiin liittyvien riskien sekä lajin esiintymisen paremman hallinnan takia ruskosuoehaukkojen pesintöjen seuranta keskitettiin vuodesta 1994 alkaen Osmo Kivivuorelle, jonka toiminnan tueksi muut ovat ilmoittaneet havaintojaan. Jatkossa kaikki pesintään viittavat ruskosuoehaukka-havainnot toivotaan ilmoitettavan Kivivuorelle. Vuonna 1993 tarkastettiin 14 mahdollista reviiiriä, joilta löydettiin yksi pesä ja nähtiin lisäksi kolme poikuetta. Lisäksi kymmenen reviiiriä luokiteltiin asutuiksi.

Vuonna 1994 tarkastettiin 17 reviiiriä, joista 12 luokiteltiin asutuiksi ja niiltä löytyi kaksi pesää ja nähtiin yksi poikue. Talvi 1994/1995 kaatoi paljon ruovikkoja, mutta ruskosuoehaukkojen pesintään se ei vuonna 1995 saatujen tulosten perusteella vaikuttanut. Reviiireitä tarkastettiin nyt 16, joista nyt 12 luokiteltiin asutuiksi ja pesiä löytyi jälleen kaksi ja poikueita kaksi. Koko maan ruskosuoehaukan pesinnöistä Varsinais-Suomessa oli noin 3 % ja asutuista reviiireistä 6 %. Alueen ruskosuoehaukkojen pesimistulos poikaspesää kohti oli valtakunnan keskimääräistä tasoa tai sen alle.

Niittysuoehaukan pesintä vuonna 1993 epäonnistui. Vuonna 1994 niittysuoehaukkojen pesintäyritys epä-

Silloin tällöin Varsinais-Suomessa pesivän sinisuoehaukan naaras poikasiaan valvomassa. Sven Nordqvist, kesäkuu 1986, Laitila.

onnistui Paimiossa. Muita asuttuja reviiireitä oli kaksi.

Nuolihaukan mahdollisia reviiirejä tarkastettiin 20-24 vuosittain ja pesiä löytyi 7, 6 ja 3 sekä lisäksi maastopoikueita todettiin 3, 1 ja 1. Huonoimmat tulokset olivat vuonna 1995, jolloin ilmeisesti erittäin runsasasteinen alkukesä vaikutti nuolihaukan pesintään. Vuonna 1993 pesinnöistä 2 oli pesintälaatikoissa. Muita asuttuja reviiirejä oli vuosittain 8-11. Muita pesimäaikaisia paikallishavaintoja ilmoitettiin 24 vuonna 1993, 2 vuonna 1994 ja 16 vuonna 1995. Vuonna 1994 poikastuotto pesintää kohti oli maan keskimääräistä tasoa huonompi. Muina vuosina poikasmäärän tarkistaminen jäi vähäiseksi. Nuolihaukkaa havaitaan melko paljon, mutta sen pesien järjestelmälliseen etsintään on TLY:n alueella paneuduttu vähän.

Ampuhaukan mahdollisia reviiirejä tarkastettiin 4 - 10 vuosittain. Vuoden 1993 tulos oli hyvä, pesiä löytyi kaksi ja yksi maastopoikue, lisäksi yksi reviiiri luokiteltiin asutuksi. Koko maassa vuonna 1993 löydettiin 33 ampuhaukan pesää ja 62 reviiiriä todettiin asutuksi. Kaksi pesää tuottivat yhteensä 7 poikasta, mikä vastasi koko maan keskimää-

raistä poikastuottoa. Vuonna 1994 löytyi yksi pesä ja lisäksi yksi reviiiri luokiteltiin asutuksi. Vuonna 1995 pesintöjä ei löytynyt, mutta kolme reviiiriä luokiteltiin asutuksi.

Tuulihaukkapari oleskeli toukokuun 1993 puolivälissä Nauvon Nötössä, ilmeisesti soidinmenoihin liittyen koiras ruokki naarasta, mutta myöhemmin pesintään viittaavia havaintoja ei saatu. Tuulihaukan mahdollisia reviiireitä tarkistettiin 11 vuonna 1993 ja 9 sekä vuonna 1994 että vuonna 1995. Vuonna 1993 löytyi kolme pesintää, joista yksi oli Nauvon Seilissä ja toinen Kustavin Isokarissa sekä maastopoikue Uudessakaupungissa, vuonna 1994 pesä ja maastopoikue ja vuonna 1995 vain maastopoikue. Lisäksi asutuksi luokiteltiin 2-4 reviiiriä. TLY:n alueella havaittujen tuulihaukkojen pesintöjen määrä näyttää asettuneen välille 1-5 pesintää. Muita pesimäaikaisia paikallishavaintoja ilmoitettiin 11 vuonna 1993, neljä vuonna 1994 ja kolme vuonna 1995. Vuonna 1993 alueen poikastuotto oli 0.7 % koko maassa rengastettujen tuulihaukan poikasten määrästä, joista iso osa on rengastettu Pohjanmaan suunnalla. Vuonna 1995 TLY:n alueen yksi maastopoikue verrattuna

koko maassa rengastettuun 2870 tuulihaukan poikaseen ei ole juuri mitään.

Kalasaaskien reviiireitä tarkastettiin tavanomaiset 81-85, joilta pesiä löytyi hyvin kaikkina vuosina (42, 48 ja 43 pesää). Vuoden 1994 pesintöjen määrä, 48, oli ennätyskellisen hyvä. Kaikkiaan asuttuiksi todettiin 47 reviiiriä vuonna 1993, 60 vuonna 1994 ja 48 vuonna 1995. Vuonna 1994 pesinnöistä epäonnistui tavanomainen määrä eli 15 %. Vuosina 1993 ja 1995 pesinnät onnistuivat tavanomaista paremmin, epäonnistumisten osuus oli 5 % ja 7 %. Vuonna 1993 varttui nuoria sääksiä ennätyskellisesti 89 ja myös vuosina 1994 ja 1995 hyvin, 84 ja 83 poikasta. Vuoden 1993 hyvä tulos oli mahdollista, koska poikastuotto poikaspesää kohti oli hyvä, 2,2 poikasta poikaspesää kohti. Samana vuonna poikasmäärä munapesää kohti oli sääksien jo pitkään jatkuneen tutkimusjakson paras, 2,12 poikasta munapesää kohti. Kalasaaskien poikasten määrä oli 6,5 % sekä vuonna 1993 että vuonna 1995 ja 5,5 % vuonna 1994 koko maassa rengastettujen kalasaaskan poikasten määrästä. Vuonna 1995 Juhani Karhumäki rengasti sääksen poikia pe-

Merikotka yleistyy talviruokinnan ansiosta. Jukka Grönlund.

Taulukko 5. Pesintätuloksen tunnuslukuja 1993					
Laji	Muna- luku	Munia/ munapesä (N)	Poikas- luku	Isoja poikasia/ poikaspesä (N)	Isoja poikasia/ aloitettu pesintä (N)
Mehiläishaukka	2	2 (3)	1-2	1,86 (7)	1,86 (7)
Kanahaukka	2 - 4	3,10 (20)	1 - 4	2,62 (66)	2,25 (77)
Varpushaukka	4 - 5	4,5 (2)	2 - 6	4,07 (15)	3,39 (18)
Hiirihaukka	2	2 (1)	1 - 4	2,12 (34)	1,89 (38)
Ruskosuohaukka			2	2 (1)	2 (1)
Ampuhaukka			3 - 4	3,5 (2)	3,5 (2)
Tuulihaukka	5	5 (1)	4 - 5	3,6 (3)	3,6(3)
Sääksi			1 - 3	2,2 (40)	2,12 (42)
Merikotka			1 - 3	1,62 (13)	1,11 (19)
Huuhkaja	2 - 3	2,5 (4)	1 - 4	2,11 (53)	1,87 (60)
Varpuspöllö	5 - 7	6 (2)	1 - 7	4,75 (4)	3,8 (5)
Lehtopöllö	2 - 5	3,64 (22)	2 - 5	3,33 (24)	2,76 (29)
Viirupöllö	1 - 3	1,67 (6)	1 - 3	1,60 (10)	1,23 (13)
Lapinpöllö	2	2 (2)	2	2 (1)	2 (1)
Sarvipöllö	2 - 5	3,75 (4)	2 - 4	2,8 (5)	2,8 (5)
Helmpöllö	3 - 7	4,27 (11)	2 - 5	3,73 (22)	3,28 (25)

sältä, jossa sääkset olivat pesineet 18 vuotta peräkkäin. Sääkset hyödynsivät pesimäpaikkoinaan edelleen tehokkaasti merenkulkuhallinnon tukevia ja turvallisia rakennelmia, esimerkiksi vuonna 1993 pesä oli ainakin kuudessa väylämerkissä ja neljässä linjataulussa.

Maakotkapari oleskeli Varsinais-Suomessa vuosien 1993 - 1995 aikana, mutta pesintään asti ei ainaakaan vielä ollut edellytyksiä.

Saaristomeren alueella **merikotkia** on ruokittu talviaikaan aktiivisesti 1970-luvun alusta alkaen. Merikotkatyöryhmän saamiin koke-

musten mukaan Saaristomeri näytti olleen tärkeä talvehtimisalue myös Suomea ympäröivien alueiden merikotkille. Haaskoilla on luettu suuret määrät renkaita, mutta rengastamattomiakin merikotkia on ollut paljon, esimerkiksi vuonna 1993 noin 60 %. Ne ovat valtaosin Suomen ulkopuolella syntyneitä lintuja. Alueen omat vanhat merikotkat eivät leutoina talvina käytä haaskoja kovin aktiivisesti. Merikotkareviireitä oli ollut alle kymmenen 1980-luvun lopulle asti. Merikotkien pesintöjä todettiin 1990-luvun alussa 7 - 11 vuosittain ja kanta oli voimistu-

massa. Vuosien 1993-1995 aikana merikotkan pesintöjen määrä kasvoi merkittävästi. Vuonna 1993 todettiin 19 pesintää, vuonna 1994 23 pesintää ja vuonna 1995 28 pesintää. Samanaikaisesti pesintöjen määrän kasvun kanssa pesintöjen epäonnistumiset ovat kasvaneet huikeasti. Vuonna 1993 epäonnistui 32 %, vuonna 1994 52 % ja vuonna 1995 54 %. Torsten Stjernbergin ja Juhani Koivusaaren kirjoituksessa (Linnut 30 (3):5-14) todetaan muita lainaten, että häiriytymättömissä merikotkapolulaatioissa aloitetuista pesinnöistä onnistuu keskimäärin 70 - 75 %

Taulukko 6. Pesintätuloksen tunnuslukuja vuonna 1994					
Laji	Muna- luku	Munia/ munapesä (N)	Poikas- luku	Isoja poikasia/ poikaspesä (N)	Isoja poikasia/ aloitettu pesintä (N)
Kanahaukka	1 - 4	2,69 (16)	1 - 4	2,66 (64)	2,02 (84)
Varpushaukka			1 - 6	4,06 (16)	3,61 (18)
Hiirihaukka	2 - 4	2,67 (3)	1 - 4	2,23 (26)	2,15 (27)
Ruskosuohaukka			3 - 4	3,5 (2)	
Nuolihaukka	3	3 (1)	2 - 3	2,33 (3)	1,4 (5)
Ampuhaukka				3 (1)	
Tuulihaukka	4	4 (1)	4	4 (1)	
Sääksi			1 - 3	2,04 (41)	1,75 (48)
Merikotka				1,63 (11)	0,78 (23)
Huuhkaja	3	3 (1)	1 - 4	2,0 (57)	1,54 (74)
Lehtopöllö	3 - 5	3,92 (24)	1 - 5	2,80 (45)	2,63 (48)
Viirupöllö	1 - 2	1,5 (29)	1 - 3	2,17 (6)	1,08 (12)
Lapinpöllö			2	2 (1)	
Sarvipöllö			1	1 (1)	
Helmpöllö	3 - 7	4,95 (19)	1 - 6	3,30 (23)	2,30 (33)

Taulukko 7. Pesintätuloksen tunnuslukuja vuonna 1995					
Laji	Muna-	Munia/	Poikas-	Isoja poikasia/	Isoja poikasia/
	luku	munapesä (N)	luku	poikaspesä (N)	aloitettu pesintä (N)
Kanahaukka	2	2 (1)	1 - 4	2,77 (61)	2,28 (74)
Varpushaukka	5	5 (1)	2 - 6	4,38 (21)	4,0 (23)
Hiirihaukka			1 - 3	2,0 (26)	1,63 (32)
Sinisuhaukka			3	3 (1)	
Ruskosuhaukka			1 - 4	3 (3)	
Nuolihaukka			2	2 (1)	
Sääksi			1 - 3	2,1 (40)	1,9 (43)
Merikotka				1,84 (13)	0,86 (28)
Huuhkaja			1 - 4	1,78 (23)	1,52 (27)
Varpuspöllö			5	5 (1)	
Lehtopöllö	1 - 4	2,55 (22)	1 - 4	2,65 (23)	2,35 (26)
Viirupöllö			1	1 (1)	0,5 (2)
Helmipöllö	4	4 (1)	4	4 (1)	0,8 (5)

ja poikastuotto vaihtelee 0,8:sta 1,2 poikaseen asuttua reviiriä kohti. Epäonnistumisten takia alueen poikastuotto jakson aikana pysyi melko tasaisena. Merikotkille varttui 21 poikasta vuonna 1993, 18 vuonna 1994 ja 24 vuonna 1995. Poikastuotto aloitettua pesintää kohti oli 1,1 poikasta vuonna 1993 ja jäi tasolle 0,8 poikasta vuosina 1994 ja 1995. Pesintöjen epäonnistumisista huolimatta merikotkan voimakas elpyminen Saaristomeren alueella näyttää jatkuvan. Merikotkien poikasten määrä oli 29 % vuonna 1993, 24,5 % vuonna 1994 ja 30 % vuonna 1995 koko maassa rengastettujen merikotkan poikasten määrästä

Pöllöjen pesintä

Huuhkajan mahdollisia reviereitä tarkastettiin vuosittain 220-240. Pesintöjä tai poikueita löytyi 66 vuonna 1993 ja 80 vuonna 1994. Vuonna 1995 huuhkajat huhuilivat jonkin verran helmikuussa, mutta myöhemmin keväällä erittäin laiskasti ja vähäinen aktiivisuus näkyi myös tuloksissa, pesintöjä löytyi 27 ja lisäksi 2 maastopoikuetta. Vuonna 1993 huuhkajan pesintäosuus oli 29 %, mikä oli varsin hyvää tasoa. Myös seuraavana vuonna pesintäosuus oli hyvä 33 %, mutta vuosi 1995 oli jo heikohko pesintäosuuden ollessa 13 %.

Vuosina 1993 ja 1994 varmennettiin noin 180 reviiriä asutuiksi, mutta vuonna 1995 jäätin noin 150 reviiriin. Syynä ei varmaankaan ollut

reviirien määrän merkittävä muutos, vaan asumisen varmistamisen vaikeus heikkona pesintävuonna. Pesintöjä epäonnistui 11 % vuonna 1993, mikä oli tavanomaista vähemmän ja vuosina 1994 ja 1995 tavanomainen osuus, 18% ja 15 %. Vuosina 1993 ja 1994 varttui noin 110 poikasta, mutta vuonna 1995 vain noin kolmannes edellisten vuosien määrästä eli 41 poikasta. Melko hyvinä vuosina 1993 ja 1994 onnistuneiden pesintöjen poikastuotto oli tavanomaisen hyvällä tasolla 2,1 ja 2,0 poikasta pesintää kohti. Poikasluku aloitettua pesintää kohti oli vuosina 1994 ja 1995 hieman tavanomaista huonompi. Vuoden 1995 poikastuotto poikaspesää kohden oli huono myös koko maan keskiarvoon verrattuna. Koko maan huuhkajan pesinnöistä todettiin Varsinais-Suomessa 23 % vuonna 1993, 15 % vuonna 1994 ja 7 % vuonna 1995. Alueen huuhkajan poikasten määrä oli 26 % koko maassa vuonna 1993 rengastettujen huuhkajan poikasten määrästä, 14 % vuonna 1994 ja 8 % vuonna 1995.

Vuonna 1992 todettiin kaksi huuhkajien pesintää puussa, joista toinen oli Uudessakaupungissa. Vuonna 1993 Uudenkaupungin pari pesi metsäautotien kalliioleikkauksen hyllyllä, mutta pesintä epäonnistui jo huhtikuussa retkeilijöiden mentyä aivan pesän viereen. Yksi huuhkaja pesi louhoksessa. Huuhkajat ovat tottuneet ihmisiin yhä paremmin ja talviset huuhkajat kaupungeissa ovat jo jokaiseen talveen kuuluvia. Pesintöjä ei kaupunkien rakennelmissa

ole kuitenkaan vielä todettu, mutta ne ovat taatusti tulossa. Keskellä Tukholmaa huuhkaja pesi keväällä 1993 onnistuneesti kaasulaitoksen rakennuksessa ja sai kolme poikasta lentoon. Turunkin vanhalle kaasukellolle, tuomiokirkolle, linnalle tai teatterille tai virastotalolle voi löytyä uutta moninaiskäyttöä. Aika näyttää.

Hiiripöllön pesintöjä tai pesimäaikaisia havaintoja ei todettu TLY:n alueella vuosina 1993 - 1995, vaikka keväällä 1994 hiiripöllöllä epäiltiin olleen reviirin Tortinmäessä.

Varpuspöllölle sopivien pönttöjen määrää on lisätty paljon. Pesintöjen määrässä ei ole kuitenkaan tapahtunut toistaiseksi vastaavaa lisäystä. Vuonna 1993 kuultiin paljon soidintavia varpuspöllöjä. Vuonna 1993 todettiin 13 poikuetta, vuonna 1994 poikueita oli 10 ja vuonna 1995 ainostaan 5. Varpuspöllön pesintäosuus suhteutettuna tarkastettuihin varpuspöllön pönttöihin oli 6 % vuonna 1993, 4 % vuonna 1994 ja vain 2 % vuonna 1995. Vuoden 1993 pesinnöistä epäonnistui yksi eli 8 %, muina vuosina epäonnistumisia ei havaittu. Epäonnistumisen aiheutti näätä, joka oli repinyt Nordqvistin Svenin pöntön kansinkertaiset kannot auki. Pesintöjen lisäksi varpuspöllön muita asuttuja reviereitä todettiin vuosittain 17 - 20. Varpuspöllön poikasmääristä saatiin vain vuodelta 1993 laajemmin tietoja. Sen vuoden pesintätulos oli kohutuullisuudesta huolimatta selvästi heikompi kuin koko maan keskimääräinen tulos. Koko maan varpuspöllön pesinnöistä todettiin Var-

sinais-Suomessa 8 % vuonna 1993, 4 % vuonna 1994 ja 2 % vuonna 1995.

Petolintutoimikunta jatkoi vuosina 1993 ja 1994 Ruissalossa **lehtopöllöjen** yhteiskuunteluja. Kuuntelua oli 11.2. - 18.3.1993 neljä kertaa kello 19 ja 20 välillä. Kuunteluaikaa oli yhteensä 18 tuntia ja lisäksi yksittäisten henkilöiden täydentävää kuuntelua noin 8 - 10 tuntia. Kuuntelujen perusteella päädyttiin arvioimaan, että Ruissalossa on 12 varmaa lehtopöllöreviiriä ja lisäksi yksi mahdollinen. Varmoina pidetyt reviirit olivat Marjaniemen tienhaarassa, kasvitieteellisen puutarhan luona, Choraeksuksen lähteen

dyttiin 11 lehtopöllöreviiriin Ruissalossa ja lisäksi yhteen mahdolliseen reviiriin. Varmoina pidetyt reviirit olivat Marjaniemen länsi-luoteisosassa, Tammelan luona, kasvitieteellisen puutarhan pohjoispuolella, Choraeksuksen lähteen luona, kansanpuiston kaakkoisosassa, Honkapirtin luona, Härkälänlahden rannalla, Kuuvan tien itäpuolella golfkentällä, Kuuvassa Huiskalan tienhaaran paikkeilla, Pursiseuran alueella ja Birkkan tienhaaran koillispuolella. Epävarma reviiri oli Kuuvan länsiosassa lähellä Santalanlahden rantaa.

Keväällä 1995 lehtopöllöjen yhteiskuuntelu toteutettiin Hirvensalossa, koska Ruissalon lehtopöllöjen

löreviiriä ja yksi mahdollinen reviiri. Reviirit olivat Maanpään keskiosassa, Illoisten tienhaaran koillispuolella, Kulkkilanrannassa, Tammisossa, Majamäellä, Haarlassa tien pohjoispuolella, Friskalan kartanon pohjoispuolella, Iso-Vihtilän rannassa ja Kulhossa. Mahdollinen reviiri oli Ylikylässä hiihtokeskuksen tuntumassa.

Lehtopöllön mahdollisia reviireitä tarkastettiin vuosittain noin 50. Pesintöjä löytyi 30 vuonna 1993, 39 pesintää ja kaksi maastopoikuetta vuonna 1994 sekä 31 pesintää ja kaksi maastopoikuetta vuonna 1995. Vuonna 1994 lehtopöllöjä pesi erityisen hyvin aivan uusissa pöntöissä. Pesintöjen lisäksi asutuiksi luokiteltiin 7-8 reviiriä vuosina 1993-1994, vuonna 1995 asutuiksi luokiteltiin pesintöjen ohella 16 reviiriä. Vuonna 1993 pesinnöistä epäonnistui 17 %, joka oli hieman kyseisen vuoden valtakunnallista tasoa vähemmän. Vuosina 1994 ja 1995 pesinnöistä epäonnistui 8 % ja 10 %, jotka olivat selvästi vuosien valtakunnallisia tasoa alhaisempia. Vuonna 1993 näätä tuhosi ainakin yhden lehtopöllön pesinnän. Yksi pesintä epäonnistui, kun pöntössä yrittivät pesiä samanaikaisesti lehtopöllö ja telkkä. Pertti Andelmin totesi kissan kolmen poikasensa kanssa elelevän yhdessä lehtopöllön pöntössä, jossa lehtopöllö ei tosin ollut yrittänyt pesintää. Pesintäosuus oli 5 % vuonna 1993, 6,5 % vuonna 1994 ja 5,5 % vuonna 1995 lehtopöllökoon pönttöjen suhteen. Vuonna 1993 poikaset kuoriutuivat pääosin vapun tienoilla. Poikasista lehtopöllöt tuottivat vuonna 1993 vähintään 80, vuonna 1994 vähintään 128 ja vuonna 1995 vähintään 61. Lehtopöllön poikasten kokonaistuotto oli vuosina 1993 ja 1994 TLY:n petolintutoimikunnan seurannan aikaista huipputasoa ja vuoden 1995 tuotoskin oli hyvää tasoa. Lehtopöllö ilmeisesti hyötyy lauvoista talvista, sillä vuodet 1993 ja 1994 eivät ravinnon osalta olleet mitenkään poikkeuksellisen hyviä vuosia. Vuonna 1993 lehtopöllöt söivät esimerkiksi Paraisilla pääosin lintuja. Vuonna 1993 lehtopöllön poikasmäärät sekä poikaspesää että aloitettua pesintää kohden olivat valtakunnallista tasoa paremmat, mutta vuonna 1994 selvästi huonommat. Vuonna 1995, jolloin monet lehtopöllöt ruokkivat poikasiaan lähes pelkästään lintu-

Vuodet 1993 ja 1994 olivat lehtopöllöille huippuvuotta. Teemu Lehtiniemi.

luona, luonnonsuojelun alueen länsi- ja pohjoisosissa, Honkapirtin luona, Härkälänlahden rannalla, Kallanpään tienhaaran luoteispuolella, Kuuvan tienhaaran lounaispuolella, Kuuvassa Huiskalan tienhaaran paikkeilla, Pursiseuran alueella ja Birkkan tienhaaran koillispuolella. Mahdollinen reviiri oli kansanpuistossa. Keväällä 1994 lehtopöllöjen yhteiskuuntelu onnistui neljä kertaa 15.2.-22.3. kello 18.30 - 19.30 helmikuussa ja kello 19.30 ja 20.30 maaliskuussa. Kuunteluaikaa kertyi 24 tuntia ja lisäksi yksittäisten henkilöiden täydentäviä kuunteluita 10 - 12 tuntia. Kevään 1994 kuunteluiden perusteella pää-

tilanne muutamien keväiden kuuntelujen tulosten perusteella vaikutti melko tasapainoisena pysyvältä. Kuuntelua oli kuusi kertaa 16.2. - 23.3. kello 18.30 - 19.30 helmikuussa ja kello 19.30 - 20.30 maaliskuussa. Kuunteluaikaa kertyi 23 tuntia ja lisäksi yksittäisten henkilöiden täydentäviä kuunteluita noin 5 tuntia. Täydentävät aamulla varhain toteutetut kuuntelut tuottivat suhteellisesti helpommalla tulosta kuin iltakuuntelut, jolloin myös häiriöääniä oli enemmän. Myös lehtopöllöjen aktiivisuus oli aamuisin suurempi kuin illalla. Kuuntelujen perusteella Hirvensalossa todettiin 9 lehtopöllö-

ravinnolla, poikasmäärät poikas-pesää kohti olivat valtakunnallista tasoa huonommat, mutta poikasmäärät aloitettua pesää kohti olivat valtakunnallista tasoa. Koko maan lehtopöllön pesinnöistä todettiin Varsinais-Suomessa 9 % vuonna 1993, 7 % vuonna 1994 ja 6 % vuonna 1995. Alueen lehtopöllön poikasten määrä oli 12 % koko maassa vuonna 1993 rengastettujen lehtopöllön poikasten määrästä, 8 % vuonna 1994 ja 4 % vuonna 1995.

Viirupöllöt pesivät vuosina 1993 ja 1994 kohtalaisen hyvin, kumpa-

laatikkoon, jossa ei ollut lainkaan pehmusteita pohjalla. Yksi viirupöllön pönttöpuu oli kaadettu talvella 1993/1994 ja pönttö pantu pinon päälle. Viirupöllö oli käynyt pöyhimässä pöntön pohjaa toukokuussa, mutta pesintää ei ollut yritetty. Viirupöllön pesintäosuus viirupöllökoon pöntöissä oli 6 % vuosina 1993 ja 1994, mutta jäi 1 % vuonna 1995. Vuonna 1993 TLY:n alueen viirupöllöt tuottivat ainakin 16 poikasta, vuonna 1994 vielä 13 poikasta, mutta vuonna 1995 vain yhden poikasen. Viirupöllöjen poikastuoton tunnusluvut olivat kaikkina kolmena

soidinta oli kuultavissa keväisin, jos vain tiesi tarkan paikan. Vuonna 1993 todettiin kaksi pesintää, joista toinen pesintälaatikossa ollut epäonnistui haudontavaiheessa emon keskeytettyä haudonnan. Toinen pesä oli vanhassa korpin pesässä. Lisäksi löytyi yksi asuttu reviiri. Vuonna 1994 pesintöjä oli yksi, mutta vuonna 1995 ei yhtään. Sekä vuoden 1993 että 1994 pesintä tuotti kaksi poikasta.

Sarvipöllöille oli ilmeisesti vuonna 1993 paikoitellen riittävästi myyriä, koska asuttuja reviereitä todettiin 31, joilta löytyi 7 pesää ja 21 maas-

Helmipöllön poikaset. Jouni Tittonen, 22.4. 1989, Halikko.

nakin vuonna todettiin 13 pesintää. Vuosi 1995 oli sitten jo heikko, pesintöjä oli vain kaksi ja niistäkin toinen epäonnistui. Vuonna 1995 monilla aiemmin asutuilla reviereillä viirupöllöt eivät olleet edes käyneet pesimäkoloissaan tai pöntöissä kuopimassa, mitä tapahtuu usein tapahtuu vaikka pesintää ei olisikaan. Myös vuonna 1994 epäonnistumisten osuus oli suuri, 46 %. Vuonna 1993 pesinnöistä epäonnistui viirupöllölle tavanomaisempi osuus eli 23 %, kun koko maassa saman vuonna pesinnöistä epäonnistui 26 %. Vuoden 1994 epäonnistumisista yksi aiheutui viirupöllön pesinnästä

vuonna heikommat kuin koko maan keskimääräiset luvut. Eli epäonnistumisten ohella poikasmäärät TLY:n alueella olivat muun maan keskimääräistä tilannetta pienemmät. Syy löytynee metsissä asustavien myyrien kannoista. Koko maan viirupöllön pesinnöistä todettiin Varsinais-Suomessa 5 % vuonna 1993, 1,5 % vuonna 1994 ja 0,2 % vuonna 1995. Sarola ja Hyvönen kontrolloivat pesivät 7 ja 11 vuotiaat viirupöllöt.

Lapinpöllö oli pesinyt 1989 Varsinais-Suomessa ja lisää pesintöjä löytyi. Varsinais-Suomelle poikkeuksellisesti lapinpöllön kumeaa

topoikuetta. Yksi vuoden 1993 sarvipöllön pesinnöistä oli Jurmossa tuottaen kolme poikasta. Vuonna 1994 asuttuja reviereitä löytyi vielä 20 ja niiltä kaksi pesää ja 16 maas-
topoikuetta. Vuonna 1995 ei saatu pesintää viittaavia havaintoja, mutta neljä asuttua reviiriä ilmoitettiin. Vuonna 1993 sarvipöllön poikastuotot olivat koko maan keskimääräistä tasoa eli noin 2,8 poikasta poikaspesää kohti. Vuonna 1993 koko maan sarvipöllön pesinnöistä todettiin noin 35 -50 % Varsinais-Suomessa, mutta vuonna 1994 vain noin 3 %. Vuoden 1995 koko maan yli 200 sarvipöllön pesinnästä Var-

sinais-Suomessa ei todettu yhtään ja reviereistäkin vain noin 1 %. Vaihtelu kuvanee hyvin myyrätilanteiden vaihtelua ja sarvipöllön liikkumista sen mukaan. Toisaalta vuoden laadusta riippumatta huuhkajien reviereiltä löytyy saaliiksi joutuneen sarvipöllön tuoreita sulkia, mikä kertoo niitä olevan alueella, vaikka äänihavaintoja tai muita näköhavaintoja onkin hyvin niukalti.

Suopöllön pesintöjä ei todettu seurantajakson aikana. Vuonna 1993 oli 3 pesimäaikaista paikallishavaintoa, joista yksi Merimaskussa lähellä kirkkoa, vuonna 1994 ja vuonna 1995 havaintoja ei tehty.

Helmipöllöjen pesinnät ovat vahvassa kytköksessä ravinnoksi saatavilla olevien pienten myyrien määrään. Pesintöjä oli ollut hyvin vuonna 1989, mutta sen jälkeisinä vuosina enimmillään 24 pesintää. Vuodet 1993 ja 1994 olivat selvästi parempia kuin edelliset vuodet, mutta pesintöjen määrä jäi noin kolmannekseen vuoden 1989 pesinnöistä. Vuonna

1993 todettiin 40 poikuetta ja seuraavana vuonna 36 pesintää. Osa vuoden 1993 pesinnöistä oli erittäin myöhäisiä. Vuoden 1993 pesinnöistä epäonnistui ainakin 7,5 % ja vuoden 1994 pesinnöistä 17 %. Vuonna 1995 pesintöjä oli vain viisi, joista neljä eli 80 % epäonnistui. P. Erikäinen totesi näädän todennäköisesti tuhonneen kolme helmipöllön pesintää munavaiheessa vuonna 1995. Pesintäosuus oli 8 % vuonna 1993, 6,5 % vuonna 1994 ja 1 % vuonna 1995 helmipöllökoon pönttöjen suhteen. Helmipöllöjen poikastuotto poikaspesää kohti oli vuonna 1993 samaa tasoa kuin koko maassa keskimäärin, mutta huonompi kuin TLY:n alueella hyvänä helmipöllövuonna 1989. Vuonna 1994 poikastuotto TLY:n alueella oli parempi kuin koko maassa keskimäärin. Koko maan helmipöllön pesinnöistä todettiin 14% Varsinais-Suomessa vuonna 1993, 4 % vuonna 1994 ja noin 0,8 vuonna 1995.

Tulevaisuus

**Tulevat havainnot?
Tulevat katsaukset?
Aineisto
on kuin maa,
josta jutun kasvu
ravintoa saa.
Jos maan eli aineiston
kasvu
ei ruoki
ei tuloksia Ukulista
kukaan kuuki.
Siis tiedot esiin,
pienestä kasvaa
suuretkin vuoret
tässä tapauksessa
aineistot,
jutun kuoret.
Siis havaintoja,
havaintoja!
Vanhat, nuoret!**

Hyyppiä

Rauno Laine

Vanhoiden lehtileikkeiden joukosta osui käsiini mielenkiintoinen huuhkajasta (hyyppiästä) kertova juttu. Tarina kuvaa oivallisesti sitä asemaa, joka linnuilla oli vanhassa maalaisyhteiskunnassa, sekä hyvässä että pahassa. Varsinkin kun tarinan sankarina (?) toimii allekirjoittaneen isoisän isä!

Juttu on julkaistu aikanaan Turun Sanomissa, ehkä joskus 1930-luvulla, nimimerkki "Kallenpojan" kirjoittamana.

Jutussa mainittu viljamakasiini on vieläkin pystyssä Uudenkaupungin Kalannin Männaissä. Sopii käydä katsomassa ja muistelemassa tätäkin tapahtumaa!

Noin 50 vuotta sitten pelästytti Uudenkirkon T.L. Männaisten kyläläisiä iltayöstä kauhea, läpitunkeva huhuilu. Juuri kun kyläläiset olivat asettautuneet vuoteilleen, alkoi Männaisten Pruukin rautaruukin aikaisilta, 1700-luvulta olevien rakennusten harjalta kuulua julma huuto, joka tunkeutui luihin ja ytimiin. Ääni oli "hyyppiän" eli huuhkaajan. Kun tämän linnun öinen huuto lisäksi ennusti

kuolemaa, lisäsi tämäkin vielä levottomuutta.

Useat pyssymiehet yrittivät ampuu huuhkaajaparin siinä kuitenkaan onnistumatta. Linnut asettautuivat "huu-uuu" huutoaan äänitelemään entisen rautaruukin kalkkiuunirakennukseen, nykyisen pitäjän lainamakasiinin ja hiilihuoneen, nykyisen Pruukin karjatarakenn-

nuksen harjalle, josta käsin ne pystyivät tarkkailemaan pimeässä hätyyttelijöitään.

Kun ei pyssymiesten toiminta tuottanut tulosta, lupasi Pruukin silloinen emäntä hyyppijän ampujalle puolen tynnyriä rukiita. Lisäksi emäntä kehotti tunnettua metsämiestä Juho Tähtistä ampumaan linnut.

Lähellä kalkkiuunirakennusta olevalla mäellä sijaitsi rautaruukin toiminnan aikana kaksi hiilenpolttuunia, joiden maakuoppareunat olivat tiilillä muura-

tut. Ruukin lakattua toimimasta rakennettiin toisen uunin paikalle myllytalli hevosten suojaksi.

Tähtinen meni päiväsaikaan myllytalliin, kaiversi sen seinään sopivan reiän, josta pyssyn piippu mahtui ulospäin. Päiväsaikaan hän jo asettui myllytalliin väijyksiin. Suustaladattavan haulikkonsa hän oli panostanut susihauleilla ja tavallista lujemmalla ruutimäärällä. Iltayöstä huuhkaaja hiljaa kuin yön hengähdys asettautui makasiinin harjalle ja päästi pitkän vallittavan "huu-u-u"-huutonsa. Tähtinen otti tarkan sihdin ja laukaisi. Iso lintu putoa ropisi katolta. Tähtinen juoksi sen luokse mutta hyyppiä kihisi ja sähisi, sekä iski maata kynsillään ja nokallaan. Pyssynperällä Tähtinen sen lopullisesti nujersi.

Sen tien hävisi toinenkin hyyppiä. Tähtinen sai rukiinsa ja Pruukin emäntä tyytyväisenä kehaisi: "Nyt se pirun hyyppiä ei enää kuolemaa ennusta eikä unta häiritse, muttei teidänlaistanne pyssymiestä ole edes Tyrvään pitäjässä".

Lähes neljä kyynärää oli ammutun hyyppiän siipien väli. Kauempaakin sitä käytiin katsomassa Tähtisen tallin oven päällä, johon se oli naulattu.

Amerikan vieraita keväällä ja kesällä!

Jurmon lintuaseman viimeaikaisia havaintoja 19.2.-15.8.1998

Mikael Nordström

Koska kevät edistyi nihkeästi, muuttolinnut olivat huhtikuussa vielä aikataulustaan jonkin verran myöhässä, mitään ennätysaikaisia saappuja ei nähty. Näyttävää muuttoaakin nähtiin vasta toukokuun lopussa. Miehitystilanne oli seuraavanlainen: helmi- 3, maaliskuu- 16, huhti- 21, touko- 23, kesä- 9, heinä- 13 ja elokuu 4. Harvinaisuuksien osalta tähän juttuun ei tule viitata, koska niitä ei ole tarkastettu.

Merisirrejä oli helmi-maaliskuussa parhaimmillaan 57 paikallista ja luotokirvinen pysyi hengissä läpi talven. Maaliskuu ja huhtikuun alku oli lintujen kannalta varsin nihkeää aikaa, kylmät yöt ja pohjoispuoleiset tuulet jarruttivat kevään etenemistä. Maaliskuun parhaat havainnot olivat kuun lopussa nähdyt tundrahami, pikkukajava ja nokikana, viimeksi mainittu ei ole edes jokavuotinen Jurmossa! Huhtikuussa ei löydetty mitään kummempaa, rastaiden huippu osui kuun puolenvälin kohdalle, määrät tosin vaisuja, 200-300 yksilön paikkeilla. Punarintamassoja ei ollut tänä vuonna kukaan todistamassakaan. Kevään ensimmäiset mustaleppälinnut (2exx.) nähtiin 16.4. Tundrahami ja vuorihemppo havaittiin 25.4. Myös 3 nokkavarpusta rengastettiin muutaman päivän sisään. Läntistä *maura*-rotua edustava mustapäätaskukoiras oli saarella 26.-28.4. Eräs kevään helmistä ja uusi laji Jurmolle oli se amerikanhaapanakoiras, joka viihtyi 29.-30.4. itä-päässä. Kuun viimeisenä päivänä yhytettiin vielä mustaleppälintu, luhtahuitti ja muuttava vanha pikkukajava.

Pikkutiira saapui 1.5. eteläriutalle tiirayhdyskuntaan. Sitruunavästäräkkinääräs palloili ympäri saarta 6.-9.5. Heinäkurppa nähtiin 10.5. Kuolleet ja kuolevat koirashaahkat, joita rannoilla oli sadoittain, olivat kuitenkin toukokuun alun näkyviä lintuja. Lintumiehet ja ky-

Etelänsuosirri Jurmossa. Jukka Grönlund.

läläiset korjasivatkin reilut 130 haahkaa pois pahimmilta paikoilta, pelkästään satamassa niitä lojusi 70! Syyksi on esitetty mm. ruoan puutetta talvehtimisalueilla, joka johtaa siihen, että kun nälkiintyneet koiraat olivat hoitaneet soidinmenonsa, simpukansyönti oli niin nopeaa, että tämä johti suoliston tukkeutumiseen. Ilmiö todettiin ainoastaan Saaristomerellä ja osittain Ahvenanmaalla. Suomenlahden kituva haahkakanta säästy. Ruotsissa taas lintukolera iski suuriin haahkayhdyskuntiin. Tämä uhkakuva sattaa toteutua myös Jurmon vesillä, onhan haahkatiheys Suomen korkeimpia.

Sepelrastaista nähtiin parhaimmillaan 9.5. 5 yksilöä. Suon vedenpinnan nousu on suosinut ainakin rantakanoja: 2-3 luhtakanaa sikaili paikalla huhtikuusta asti (pesintä?), luhtahuitti huittaili touko-kesäkuussa ja liejukan ääntä kuultiin toukokuun alussa. Sepelsieppoja rengastettiin kaksi, 16.5. ja 20.-21.5., molemmat naaraita. Avosetti osui okulaariin 22.5. järvellä. Erikoista oli myös kahden 2kv pikkukajavan löytyminen etelärannalta - molemmat kuolleina, 20.5. ja 24.6. Kuikkia meni kuun lopussa mukavasti, parhaana päivänä 28.5. 730 muuttavaa, kahlaajia meni myös useiden satojen yksilöiden päiväsummien edestä, pääasiassa suosirrejä, tundrakurmitsoja ja punakuireja. 28.5. nähtiin muutolla haarahaukka ja kuunvaihteen molemmin puolin paikallinen nummikirvinen. Mukavaa muuttoa laskettiin 31.5., kun kuikkalintuja meni 630, tundrakurmitsoja 6 800 ja isoja kahlaajia 9 450 sekä punakuireja vajaa 500 yksilöä. Yhteensä siis n. 17 000 kahlaajaa, ja reilun

viiden tunnin aikana! Lisäksi pristeena oli 2kv pikkukajava. Kevään toinen Jurmonpinna, viiriäinen huusi muutaman kerran 1.6. ja hanhia, pääosin sepelhanhia, oli muutolla lähes 2000 yksilöä. 2. päivä taas määritettiin nokivaris. Etelänsuosirrieviirejä oli 5.

Nisäkäsrintamalta mainittakoon heinäkuussa saareen ilmestyneet hirviö ja vasa. Kettu taas saa syyn niskoilleen lokiin ja tiirojen pesien tuhoamisesta. Kuolemantuomio olisi hyvä panna toimeen mahdollisimman pian! Kahlaajien syysmuutto oli vilkasta elokuun alussa, 1.8. Jaskettiin mm. 650 suosirriä. Kaikki sirrilajit (paitsi meri-) olivat nähtävillä. Jurmon kolmas amerikanjäykkä näyttäytyi onnekkaille kahlaajaretkeläisille 9. elokuuta. Lintu oli toisella kalenterivuodellaan oleva yksilö.

Uudesta asemahankkeesta voi tältä erää kertoa seuraavaa: Korppoon rakennuslautakunta ja kunnanhallitus hyväksyivät poikkeuslupa-anomuksen toukokuussa, Lounais-Suomen ympäristökeskus tekee ratkaisunsa asiassa syyskuussa. TLY:n raha-anomuksia (EU:n ympäristöhoitoavustukset ja Suomen Luonnonsuojelun säätien apurahat) ei ikävä kyllä hyväksytty. Toisaalta rahoitusta on helpompi saada kun rakennuslupa on hyväksytty. Mutta jos sinulla jo nyt on ideoita mistä TLY voisi hakea rahaa tai saada sponsoroitua - ota yhteyttä hallitukseen tai asemanhoitajiin!

Niin kuin näet - Jurmossa on mahdollisuus kokea kaikenlaista kivaa ja kovaa. Jos innostuit asemalla vierailusta - soita asemanhoitajalle (02) 253 4227 tai 040 0445 234!

Lintutalvi 1997/1998

Varsinais-Suomessa

Rami Lindroos, Sampo Kunttu &
Mikael Nordström

Järripeiposta tehtiin hyvin vähän havaintoja tänä talvena. Tom Lindroos, maaliskuu 1996.

KAAKKURI *Gavia stellata* Kolme havaintoa. 12.12. KOR Jurmo 1m (RM, MN, VVS), 18.1. UUS Vasikkari Ikiert. (RLi, JJN, JTe ym) ja 20.2. KOR Utö 1tp (WV).

KUIKKA *Gavia arctica* Havaittiin neljästi. 6.12. KOR Jurmo 1p (JHe, Palojärvi Hannu, Jokinen Juha, Saunamäki Pertti ym), 13.-20.12. UUS Vasikkari 1p (JSi), 8.1. KOR Jurmo 1p (RLa, Salakka Ville, Nummenpää Jouni), 25.1. UUS Vasikkari 1 S (OT).

KUIKKALAJI *Gavia sp* 16.12. KOR Jurmo 1p (TLe, KR, Kapari L), 18.1. NAU Nötö-Berghamn 1 SW (JHe), UUS Vasikkari 1 S (HKo, RLu, TM), 2.2. KOR Jurmo 1p (JG).

PIKKU-UIKKU *Tachybaptus ruficollis* Ainoana havaintona joskus jo joulukuun alkupuolella, silloin tosin vielä ARK:n alaisena, NAA Ukko-Pekalle ilmestynyt piukku, joka viihtyi alueella aina 12.4. asti (monet).

SILKKIUIKKU *Podiceps cristatus* Kaikki havainnot: 3.12. PAR Ybbernäs 1 (MLa), 5.12. SAU Karunan Kirkkolahti 1 (PT), 6.12.-25.1. DRA Ölmos 1p (AKu, KKu, AS, HL), 6.12. UUS Lepäinen 1p (PA, HKI, JSi, TLb), 14.-20.12. KOR Jurmo Huvudskär 1p (JHe, Holvitie M, MN, RM ym), 23.12.-1.1. KUS Anavainen 1p (monet) ja 6.1. PAR Lillmälö 1 (RVk, HJ).

HÄRKÄLINTU *Podiceps griseogenus* Kaikki havainnot: 7.12. KOR Jurmo 1 ui SW (JHe), 8.1. HOU Högö a3p (JHe) ja 1.3. KOR Jurmo 1p (JHe).

MUSTAKURKKU-UIKKU *Podiceps auritus* Hyvä UKULI2/1998

Työnjako: SK ja RL tallettivat havainnot tietokoneelle, RL kirjoitti tekstin, johon MN lisäsi Jurmon osuuden. SK teki juttuun useita korjauksia ja tarkistuksia. Jouko Hakala tallensi Ruissalon havaintovihkon tietokoneelle, Visa Rauste toimitti Bongariliiton Lintutiedotuksen tekstihakuviestit käyttöömmme, kiitokset.

Säästä: jo lokakuun loppuun osuneet yli kymmenen pakkasasteen yöt pitivät huolen siitä, että maalintuopuolella Varsinais-Suomi tyhjeni talvella tänne kuulumattomista vieraista. Tämän jälkeen suuremmat pakkaset ja lumi saapuivat kunnolla vasta tammi- helmikuun vaihteessa. Samoihin aikoihin meri jäättyi pitkälle saaristoon poistaen siellä talvehtineen vesiäiskrääsän. Meren väliaikainen aukeaminen ja ilmojen hetkellinen lämpeäminen saivat aikaan muuton alkamisen jo reilusti helmikuun puolella.

Lyhenteet, merkinnät ja havaintovihkojen ym. käyttö kuten syyskatsauksessa 1997.

talvihavainto, 20.12.-3.1. KUS Anavainen 1p ilm.1kv (Tenovuo R ym). Lintu todettiin siipirikoksi.

MERIMETSO *Phalacrocorax carbo* Ulkosaariston vesillä tavallinen läpi talven, joskaan erityisen suuria summia ei ilmoitettu. Eniten 24.1. KOR Gyltö 68p (JHe, Holvitie M) ja 14.2. KOR Utö 60p (JHe). KOR Jurmon maksimit 7.12. 135p (JHe, Björklund Mats, Sassi Olli, Jokinen Juha ym) ja 28.2. 100 E 50p (JHe, Rantala J, Nummelin J).

KYHMYJOUTSEN *Cygnus olor* Säiden kylmettyä komeaa muuttoa vielä 28.12. UUS Vasikkari 337/27a S-SW (OT, JTe). Suuria talviparvia ei Jurmoa lukuun ottamatta havaittu, mutta jonkinlaisen kuvan antaa 8.2. väliltä KOR Jurmo-NAU Pernäs lasketut 242 knööliä (JHe). KOR Jurmon suurimmat summat 7.12. 84p 6m (JHe, Björklund Mats, Sassi Olli, Jokinen Juha ym) ja 7.2. 206p 8m (JHe).

PIKKUJOUTSEN *Cygnus columbianus* 5.12. SAL Halikonlahti lad p pelästyi kuvaajaa ja poistui (JR, MA) sekä 14. ja 17.12. PAR Mustfönn ranta 1p (BB, TK, NK).

JOUTSEN *Cygnus cygnus* Joutsenia ilmoitettiin kuu-kausittain seuraavasti: joulukuu n.530exx, tammikuu n.130exx ja helmikuu 92exx. Suurin paikalliskertymä Jurmon ulkopuolelta 17.1. KEM Tolfnäs 25p (TN). KOR Jurmon huiput 6.12. 13p 20m (JHe, Palojärvi H, Jokinen J, Saunamäki P ym) ja 7.2. 40p 8m (JHe).

METSÄHANHI *Anser fabalis* Ainoat 2.12. KOR Watt-

kast 2 SW (RN).

KANADANHANHI *Branta canadensis* KAA Littoistenjärvellä 1p onnistuneesti läpi talven (monet). Tämän lisäksi 6.12. PAR Kopparö a25 N (BB) ja Sattmark a31SE (KOP, BB, MD) sekä 17.1. TUR Ruissalo Kansanpuistoon ilmestyneet a l hanhea, jotka olivat paikalla ainakin vielä seuraavana päivänä (Vuokko J, JNo).

HAAPANA *Anas penelope* Ainoa havainto Jurmon ulkopuolelta 3.-4.1. KOR Utö 1n p (JTi). KOR Jurmossa 7.12. 6p (JHe, Björklund Mats, Sassi Olli, Jokinen Juha ym), 13.12. 1kn (RM, MN, VVS, Nummelin Jari, Silvenius Frans), 17.12. 1n ja 18.12. 2k1n (TLe, KR, Kapari L) sekä huippuna 20.12. 14p (JHe).

TAVI *Anas crecca* 22.-25.12. TUR Satama-Ruissalo Veneveistämö 1p (MN, WV, VVi), 25.1. RAI Kukonpää 1 (VVS) ja 4.2. alkaen NAA Satama 1p (TN). Voivat periaatteessa kaikki koskea samaa yksilöä. Lisäksi KOR Jurmo 16.12. 1p (Kapari L).

TAVI x SINISORSA *Anas crecca x platyrhynchos* NAA Ukko-Pekalla hengäili moinen naaraskummajainen muiden sorsien joukossa löytyen alunperin 7.2. ja viihtyen paikalla aina huhtikuulle asti (monet).

SINISORSA *Anas platyrhynchos* Selvästi suurimpana kertymänä 4.2. kovan pakkasjakson TUR Satamaan keräämät rajut 1800p pullasorsaa (TLe). NAA Sataman maksimi 14.2. 400p (Ali-Eskola A). KOR Jurmon maksimi 12.12. 550p (RM, MN, VVS).

JOUHISORSA *Anas acuta* Kaksi yksilöä havaittiin: 6.-20.12. ja 3.1. KOR Jurmo 1k p (JHe, RM, MN, KR ym) ja 1.1. KUS Viliskerin silta 1n ohilennossa etelään (Saranto R, Karlson L, RK).

PUNASOTKA *Aythya ferina* KUS Vuosnainen 27.12. alkaen 2k1n p (HKo, JLu) ja 31.12.-6.1. 3k1n (MA ym). Tämän lisäksi vain 15.2. KOR Aspö 1k p (JHe).

TUKKASOTKA *Aythya fuligula* Joulukuussa n.200, tammikuussa n.140 ja helmikuussa ennen selviä kevätkuuttajia 13 sotkaa. Ainoa pariakymmentä suurempi parvi 6.12. PAR Attu lossi 80p (BB). KOR Jurmon paras summa 7.2. 8 E (JHe), muuten yksittäisiä.

LAPASOTKA *Aythya marila* Havaintoja vain viisi, kaikki joulukuulta: 3.12. PAR Sattmark 1k (AS), 6.12. UUS Aalholmi 1k (PA, HKI, JSi, TLb), 7.-14.12. KOR Jurmo 1 1kv k p (JHe, RM, TLe, KR ym), 17.12. PAR Attu lautta 1 1kv k p (KOP) ja 28.12. KUS Vartsalan lossi 1 1kv k p (RLi, JJJ).

HAAHKA *Somateria mollissima* Yksittäisiä tai muutamman linnun parvia pitkin talvea runsaasti, Jurmoa lukuun ottamatta missään ei yli kymmenen linnun paikkakohtaisia summia, ja helmikuulta meren jäätyessä havaintoja vain ulkosaaristosta. Kevätmuutto alkoi jo helmikuun lopulla. Jurmon huippu 7.12. 85p (JHe, Björklund M, Sassi O, Jokinen J ym).

ALLIHAHKA *Polysticta stelleri* Kaikki havainnot:

Joulukuun alku TUR Ruissalon itäpuoli 1k nähtiin ruotsinlaivalta (TA, SL), 20.12. KOR Jurmo 3k1np NW (JHe), 1.1. RAI Kukonpää 1k p (SeK, ym), 2.1. ilm. sama lintu TUR Ruissalo Kuuva (Mikkola-Roos M ym) sekä 13.1. PAR Svartholmarna 1 1kv k p, ilm. sama kuin syksyllä Mustfinnissä (MLa).

ALLI *Clangula hyemalis* Joulukuulta ilmoitettiin 17, tammikuulta 14 ja helmikuulta ennen kevätkuuttoa 29 yksilöä. KOR Jurmon maksimi 6.12. 5p 5m (JHe, Palojärvi Hannu, Jokinen Juha, Saunamäki Pertti ym).

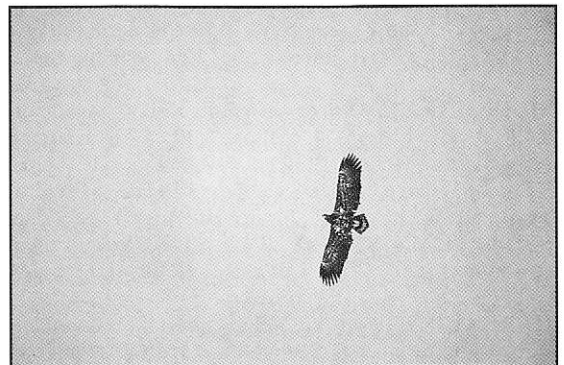
MUSTALINTU *Melanitta nigra* Havaittiin talven aikana vain joulukuussa: 6.12. PAR Boda n.10p (JNo, SL, HL, TA), 7.12. PYH Rihtniemi 1 (RN vihko), 13.-20.12. PYH Rihtniemi kylä 2np p (JSi), 20.12. PYH Rihtniemi kärki 3 N (JSi), 21.12. KUS Pleikilä Pohjolanniemi 2p 2 N (AS, Kku) sekä 28.12. KUS Pohjolanniemi 1p (MLE) ja UUS Vasikkari 1n p (OT).

PILKKASIIPI *Melanitta fusca* NAA Sataman ja Ukko-Pekan alueella 6.12.-14.1. 1p ja 13.-14.12. 2p (monet). Muuten 5.12. SAU Lindvik 2p (PT), 6.12. 1p (PT, KR, MY, HT), 6.12. PYH Rihtniemi 5 S (KH, Trogen T, Wallin J), 7.12. KOR Jurmo-Aspö 1m (JHe), 20.12. UUS Lepäinen 2p (JSi), 21.12. DRA Ekhamn 4p (HL) ja KUS Pohjolanniemi 2NE (AS, Kku), 28.12. KOR Utö 1 (Arkiomaa A, Petrow B), 17.1. KUS Pohjolanniemi 1n (AS) ja 18.1. UUS Vasikkari 1 S (HKo, JLu, RLu). KOR Jurmosta kolmena päivänä. 6.12. 4p 4m (JHe, Palojärvi Hannu, Jokinen Juha, Saunamäki Pertti ym), 11.1. 2p (PT, Salakka Ville, RLa, Nummenpää Jouni) ja 15.2. 1p (Hintikka J, Lehikoinen S, Mäkinen A).

TELKKÄ *Bucephala clangula* Yleinen koko talven. Suurimmat parvet 9.12. KOR Finnö 33p (JHe) ja 20.12. KEM Strömma-Vestlax 31 (HL). KOR Jurmon suurin summa 7.2. 35p (JHe).

UIVELO *Mergus albellus* Joulukuulta 36/11a, komein parvi 6.12. DRA Söderlångvik 17p (AKu). Tammikuussa 1.1. KOR Gyltö 2n p (JHe), 10.1. SÄR Niksaari 1k (TN), 17.1. KEM Tolfnäs 1k6n (TN) sekä helmikuussa 7.2. KOR Jurmo 1np p 4np m (JHe), 8.2. NAU Nötö 1np p (JHe) ja 21.2. HOU Kittuinen 1n p (JHe).

TUKKAKOSKELO *Mergus serrator* Havaintoja UUS

Merkitkotka esiintyy melko runsaana nykyään talvisin.
Teemu Lehtiniemi, toukokuu 1997, Jomala.

Vasikkarin lisäksi vain tusinan verran, jossa samalla myös ainoat yli viiden linnun määrät. Maksimi 2k16np 13.12. ja 28.12. (JSi, JTe, OT). KOR Jurmossa yksittäisiä läpi talven.

ISOKOSKELO *Mergus merganser* Suurimmat parvet 6.12. UUS Hanko a500p (PA, HKI, JSi, TLb), 7.12. SÄR Niksaari 630p (PLo) ja 20.12. KEM Strömma-Vestlax 720p, joista a570 (HL). KOR Jurmon maksimi 7.12. 120p 5m (JHe).

MERIKOTKA *Haliaetus albicilla* Hyvin runsaasti havaintoja koko saaristosta. YLÄ-MYN-LAI alueella neljällä haaskalla vieraili talven aikana vähintään 80 merikotkaa (Kirjonen J). KOR Jurmossa lähes päivittäin, eniten 18.12. 5p (TLe, KR, Kapari L).

VARPUSHAUKKA *Accipiter nisus* Tasaisen yleinen läpi talven, mm 21.2. TUR Urheilupuisto 3p (TLe).

HIIRIHAUKKA *Buteo buteo* Kaikki havainnot. 12.-13.12. KOR Jurmo 1 p vaalea "böringe" (RM, MN, VVS, Nummelin Jari ym), 21.12. PRN Strömma 1p (RLi, JJJ) ilmeisesti paikalla myös seuraavana päivänä, 2.1. TUR Ruissalo Kolkka 1m (JNo, JJJ, RLi) ja 25.1. DRA Ekhamn 1p (AS, AKu, Kku). Helmikuun lopussa jo pari muuttajaa.

PIEKANA *Buteo lagopus* Ainoana 11. ja 14.12. NAU Nötö 1p (RM, MN, VVS).

MAAKOTKA *Aquila chrysaetos* YLÄ-MYN-LAI alueella neljällä haaskalla talven aikana vieraili yhteensä vähintään 40 kotkaa (Kirjonen J). Muualta SÄR Niksaarissa talven aikana ainakin 1ad ja 2subad (monet), 14.12. PAI Ijuv/subad (AKu), 20.12. VÄS Galtarby 1subad p (HL), 27.12. ALA Vännilä Ijuv p (HHe), 27.12. ja 1.1. KUS Lännepuolen Lohi Ijuv p (HKo, JLu, Liimatta P), 10.1. TUR Karhulan maankaatopaikka 1kiert (Ali-Eskola H), 5.2. UUS Hanko Isubad p (PA), 19.2. LAI Nästi 1NE (HHe, JLL, SNo) ja 27.2. KOR Wattkast 1 2-3kv NE (RN).

TUULIHAUKKA *Falco tinnunculus* Kaksi havaintoa: 6.12. NAA Satama ja Ukko-Pekka 1k p (RM, MN, TLe, SKu ym) ja 7.1. TUR Pitkämäki 1 (MN).

AMPUHAUKKA *Falco columbarius* Joulukuulta 5, tammikuulta 7 ja helmikuulta 4 havaintoa, kaikki yksittäisiä linnuista. Mainittakoon 2.2. TUR Kähäri kanahaukan saaliina ollut 2kv amppari (JHa, Häkkilä K).

RIEKKO *Lagopus lagopus* Ainoana 10.1. YLÄ Savojärvi 4p (Kirjonen J).

TEERI *Tetrao tetrix* Viitisentoista havaintoa, joista selvästi suurimmat parvet 2.1. PAR Attu Västervik 18p (BB), 15.2. PAR Attu Sägstrand 12 (KOP) ja 7.3. NOU Kurjenrahka vähintään a30 (RLi, SKu, PK). Näiden jälkeen suurin parvi käsitti kolme lintua.

METSO *Tetrao urogallus* Kanalinnuilla kaikki hyvin. 6.1. PYH Rihtniemi 1k (MSa, TS), 21.2. MER Lieranta tämän talvista paskaa (RLi, JNo, SKu) ja 23.2. LAI

Pahojoki 2n (HHe, SNo).

PELTOPYY *Perdix perdix* LEM a5, MIE a8, NOU a6, PAI a8 ja a14, SAL a2p, TUR 54/7a ja VAH a8.

NOKIKANA *Fulica atra* Kaikki talvehtijat. TUR Ruissalo Puhdistamolla 5p 9.1. asti (WV) ja viimeiset 2p 21.1. (RM), NAA Satamassa ja Ukko-Pekalla talven alkaessa n.30p ja loppuessa 11p (monet). PAR Atun lautalla 8p 25.1. asti (Ali-Eskola H) ja Vänön lautalla 3p 6.12. asti (KOP) sekä 13.1. Svartholmarna 2p (MLa). UUS Kemiran sulassa 28.12. 2p (JJN, RLi, PA), tästä eteenpäin vuodenvaihteeseen 1p, 17.1. 3p, ja tästä alkaen taas 1p (PA). KEM 20.12. Branten 1p (HL) ja 21.12. Tolfnäs 1p (RLi, JJJ).

TÖYHTÖHYYPÄ *Vanellus vanellus* Yksi havainto: 6.-14.12. KOR Jurmo 1p (JHe, RM, MN, VVS ym).

Kanahaukasta ei tehty kuin yksittäishavaintoja. Jouko Lundén, tammikuu 1997, Yläne.

MERISIRRI *Calidris maritima* Jurmon ulkopuolelta 14.12. KOR Utö 3p (JHe, Holvitie M), 10.1. KOR Utö n.10p+1p (JHe), 11.1. KOR Utö-Bokulla n.17 (JHe) ja 15.2. KOR Jurmo-Aspö 1p (JHe). KOR Jurmossa ennennäkemätön esiintyminen: joulukuun maksimit 6.12. 175p (JHe, Palojärvi Hannu, Jokinen Juha, Saunamäki Pertti ym), 12.12. 126p (RM, MN, VVS), 14.12. 100p (RM, MN, VVS, Nummelin Jari ym) ja 17.12. 183p (TLe, KR, Kapari L). Tämän jälkeen määrät laskivat vajaan kymmenen ja 40:n väliin. Helmikuun lopussa taas pientä nousua, maksimina 28.2. 57p (JHe, Rantala Jari, Nummelin Jari). Talven viimeiset 30p sirriä nähtiin seuraavana päivänä, 1.3. (JHe).

JÄNKÄKURPPA *Lymnocyptes minimus* 13.12. KOR Utö 1p (JHe, Holvitie M) ja TUR 1p talvehti onnistuneesti (PA, JNo, RLi).

TAIVAANVUOHI *Gallinago gallinago* Aivan joulukuun alussa KUS Anavainen 1p (Tenovuo R), 5.12. TUR eteläosa 1 (HKI), 11.1. TUR Rauvolanlahti 1 (JNo) ja 24.1. KOR Jurmo 1p (TLe, KR, Kapari L).

LEHTOKURPPA *Scolopax rusticola* Kaikki havainnot: 8.12. KOR Utö 1 (SS), 20.12.-9.1. KOR Jurmo 1p (JHe, RLi, JNo, RLa ym) ja 13.3. Jurmossa jälkiä (TLe, Kapari L).

NAURULOKKI *Larus ridibundus* Sisäsaaristossa 6.12.

TUR Satama 6p (monet), 17.12. PAR Attu Almarsund 1 W (KOP), 6.1. TUR Topinoja 2ad p (WV, VVS, KSn), 8.1. TUR Patterihaka 1tp (RM, MN, VVS). KOR ulkosaaristossa lintuja läpi talven, eniten Jurmossa 6.12. 70p 100m (JHe, Palojärvi Hannu, Jokinen Juha, Saunamäki Pertti ym), 28.2. vielä 35p (JHe, Rantala Jari, Nummelin Jari).

KALALOKKI *Larus canus* Kalalokkeja liikkui merellä paljon läpi talven. Muista erottuivat 6.12. KOR Jurmo 1200p 1500m + *Larus* sp 1000p 1000m (JHe, Palojärvi H, Jokinen J, Saunamäki P ym), 7.12. 700p 300m (JHe, Björklund M, Sassi O, Jokinen J ym), 18.1. UUS Vasikkari 800m/p (RLi, JN, JTe), 20.2. KOR Utö 100p 680m (WV) ja 28.2. 500p/m (JTi).

HARMAALOKKI *Larus argentatus* TUR Topinojalta vähän parempaa aineistoa: Talven alussa lokkeja 2.12. n.600 (AS), vähentyen tasaisesti, kunnes tammikuussa lokkeja saapui taas jostain lisää mm. 6.1. 2000p (WV, VVS, KSn). Tämän jälkeen taas vain joitain satoja talven loppuun asti. Muualta ei erityisiä määriä.

ISOLOKKI *Larus hyperboreus* Kaikki havainnot 23.12. TUR Ruissalo Kolkka 1 1kv p (HKO), 26. ja 28.12. TUR Topinoja 1kv p (AS, HA), 1.1. HOU Lömsö 2kv p (KR, HT, SNU) ja TUR Ruissalo Kukkarokivi 2kv p (Harri P), 21.1. TUR Erikvalla 2-3kv p (RM), 21.1.-15.2. TUR Topinoja-Satama 2kv p (monet) ja 11.2.-12.3. SAU Paimionselkä 2kv p (TN ym).

HARMAALOKKI x ISOLOKKI *Larus argentatus x hyperboreus* 14.-25.12. TUR Aurajoki Martinsilta 2kv p (JKo ym).

MERILOKKI *Larus marinus* Tänä talvena jäi ainakin katsauksen tekijän mielestä tavallista enemmän merilokkeja saaristoon. Lokkiparvia katsellessa ne olivat lähes puhtaita merilokkiparvia. Parvista suurimmat: 17.1. TAI Kaitaistenkulma 210 (AS), 25.1. SAU Osmalahti 180p (PT) ja 1.3. KUS Vartsalan lossin kala-altaat a425p (RLi, JN).

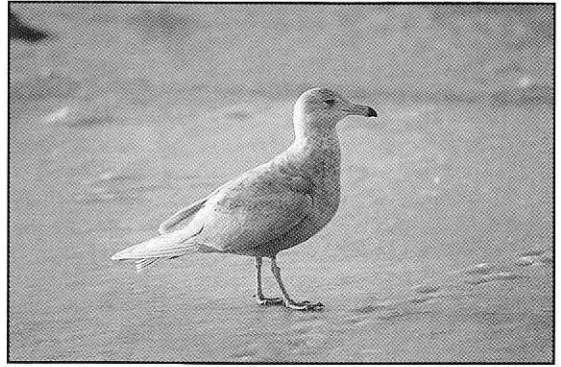
ETELÄNKIISLA *Uria aalge* Mielenkiintoinen havainto: 5.12. KEM Östmark 1 saatiin käsin kiinni pellolta, ja vapautettiin rengastettuna Strömmälle 6.12. (Lindholm S, TN).

RUOKKI *Alca torda* Talvihavainnoiksi luettavia vain 7.12. PYH Rihtniemi 1 (/RNvihko) ja 24.1. 1 S (JSi).

ETELÄNKIISLA/RUOKKI *Uria aalge/Alca torda* Todennäköinen kiisla 7.2. KOR Jurmo 1 S (JHe).

RISKILÄ *Cephus grylle* Muutamia riskilöitä totuttuun tapaan läpi talven, ehkä vähän tavallista vähemmän. Joulukuulta 38, tammikuulta 8 ja helmikuulta 7 talvehtijaa. KOR Jurmossa yksittäisiä läpi talven selkeänä huippuna 7.12. 14p 2m (JHe, Björklund Mats, Sassi Olli, Jokinen Juha ym).

KESYKYHKKY *Columba livia domesticus* Suurimmat ilmoitetut parvet 1.1. SAL Rautatieasema 130p (RLi, JNo, JN) ja TUR Martinsillan pieli 80p (RP).

Isolokkeja havaittiin normaalin niukasti, 5-6 yksilöä.
Hannu Kormano, 17.1.1992, Turku.

UUTTUKYHKKY *Columba oenas* SAL Rautatieasemalla pulparvessa 1 lintu 1.1. asti (JR ym). Kevätmuuttajia saapuivat helmikuussa.

SEPELKYYHKKY *Columba palumbus* SAL Rautatieaseman pulparvessa 1 lintu 21.12. asti (JR ym). Muuten 24.12. TUR Susiniitynkatu 1p (HL), 28.1. MIE Koeasema 1juv (HHe, Heikkilä V) ja 5.-14.2. UUS Karjakontie 1p (PA, JSi).

TURKINKYYHKKY *Streptopelia decaocto* Havaintoja vain kolmesta kunnasta. SAL keskustassa maksimissaan 5p, TAI keskustassa 4p läpi talven (AS) ja TUR (maksimit) Kupittaa 14, Elinantie 16 ja Palomäenkatu 5.

HUUHKAJA *Bubo bubo* Ainoa mainittava 24.1. KOR Jurmossa 1p (TLe, KR, Kapari L).

TUNTURIPÖLLÖ *Nyctea scandiaca* Kaikki havainnot: 21.12. KUS Pleikilä Pohjolanniemi 1n/juv p lähti SSE (AS, KKu), 6.-10.1. PYH Rihtniemi 1p (MSa, Mäntylä M, AoL ym), 17.1. PYH Rihtniemi 2p (MSa, TS) ja 18.1. UUS Vasikkari 1p (RLi, JN, JTe).

HIIRIPÖLLÖ *Surnia ulula* Vain kaksi talvehtijaa: 1.1.-1.3. KUS Koelsuu 1p (Saranto R, RK, Karlson L ym) ja 1.1.-29.3. SÄR Verkkoranta 1p (RLi, JN, JNo, RVk ym).

VARPUSPÖLLÖ *Glaucidium passerinum* Joulukuussa 7, tammikuussa 10 ja helmikuussa 11 varpuspöllöä.

SARVIPÖLLÖ *Asio otus* Neljä havaintoa: 30.11.-1.12. KOR Utö 1p (JTi), 16.1. KOR Wattkast 1p (RN), 2.2. KOR Utö 1p (JTi) ja 15.2. VÄS Galtarby 1p (HL).

SUOPÖLLÖ *Asio flammeus* MIE Mynälähdellä yhtenä päivänä helmikuussa saalisteva lintu (/ML vihko, muistitieto RLi).

HARMAAPÄÄTIKKA *Picus canus* Havaintoja ilmoitettiin vain PAR 10, TUR 6 ja NAA 2, missään ei mitään erityisen mainittavaa.

PIKKUTIKKA *Dendrocopos minor* Kaikki havainnot: 5.12. RAI Kaatopaikka 1k p (JSi), 6.12. TUR Ruissalo Marjaniemi 1 (VK), 7.12. SÄR Niksaari 1p (PLo),

14.12. TUR Ruissalo Kuuva 1n (Ali-Eskola H), PAR Parsby keskusta 1p (BB), 22.12. PAR Gunnarsnäs 1n p (KOP), 30.12. TUR Koroinen 1 (Jaale M), 17.1. KAA Vaarniemi 1 (AKu) sekä 15.2. NOU Valpperi Aso 1n (Ali-Eskola A).

KIURU *Alauda arvensis* Vain 8. ja 17.12. KOR Utö 1p (SS, JTi) sekä 17.12. PAR Attu Västervik 1m (KOP).

TUNTURIKIURU *Eremophila alpestris* UUS Kemi-ralla 22.1.-maaliskuulle a3p (PA ym).

NIITTYKIRVINEN *Anthus pratensis* KOR Utössä 30.11.-2.12. 2p (JTi) ja 11.1. asti 1p (JHe).

LUOTOKIRVINEN *Anthus petrosus* Utössä 1 lintu talven alusta ainakin 20.2. saakka (JTi, SS, WV, JHe ym). Jurmossa 17.1.-1.3. välisenä aikana neljästi näytetty lintu (JHe, JG, Nummelin J, Rantala Jari).

VÄSTÄRÄKKI *Motacilla alba* Kaikki havainnot: TUR Topinojalla 3p 6.12. saakka, 7.12. 2p ja 6.1. asti 1p (monet). UUS Kaatopaikalla 1p ainakin helmikuun alkuun (PA, JSi ym), 7.12. KOR Jurmo 1 (JHe, Björklund Mats, Sassi Olli, Jokinen Juha ym) ja 6.1. PYH Rihtniemi 1 E (MSa, TS).

Harmaapäätikkoja ilmoitetaan nykyään niukasti. Tom Lindroos, helmikuu 1996, Turku.

TILHI *Bombycilla garrulus* Hyvin niukka tilhitalvi. Joulukuussa n.755exx/42a, tammikuu n.360exx/25a ja helmikuu n.295exx/16a. Suurimmat parvet 22.12. TUR Maakunta-arkisto 100p (JTi) ja 29.12. TUR Kurjenmäki a100p (RP).

KOSKIKARA *Cinclus cinclus* NAA Ukko-Pekalla karoja läpi talven, enimmillään 3p 5.2. (HKo). Kaikki muut havainnot: 1.12. TUR Ruissalo Puhdistamo 1 (AS), 14.12. LIE Nautelankoski 1p (Lemmytyinen R), 16.12. RYM Heinäinen Jermonlahti 1p (AE), 18.12. NAU Prostvik 1 (RM, VVS), 31.12. KUS Vartsala 1 (MA), 1.1. KOR Strömna 1p (JHe), 25.1. DRA Bodbacken 1 (AS, AKu, KKu), DRA Taalintehdas Tyskaholmen 2 (AS, AKu, KKu), 1.2. PAR Lillmälö lossi 1p (BB), 13.2. PAR Björnsund 1p (MLa), 14.2. DRA Björkboda 3p (RLi, JN), DRA Taalintehdas puhdistamo 1p (RLi, JN), 15.2. DRA Taalintehdas Byholmen 1p (HL), 19.2. PRN Latokartano 1p (Ali-Eskola H), 20.2. KOR Gyltö 1p (JHe), 21.2. MER Taattistenjärvi 1p (RLi, JNo, SKu), 22.2. NAU Mattnäs 1p (RLi, JN) ja

11.3. KOR Gyltö 1p (JHe, KL).

PEUKALOINEN *Troglodytes troglodytes* PII Yltöinen 1 talvehti, vuoden vaihteessa 2exx (Hellsten J, TN), 6.12. PAR Lemlax, Tammiluoto 1p (PK, TT, Oivukka M), 1.1. KOR Kaatopaikka lä (JHe), 18.1. KOR Wattkast 1p (RN), 2.2. KOR Utö 1p (JTi) ja 4.2. KOR Wattkast lä (RN).

RAUTIAINEN *Prunella modularis* TUR Topinojalla talvehti kaksi lintua, molemmat paikalla ainakin vielä 1.2. (JNo) ja toinen vielä 7.2. (JN, RLi, MeH, PaS). Jurmosta yksi havainto 9.1. 1p (RLa, Salakka Ville, Nummenpää Jouni).

PUNARINTA *Erithacus rubecula* Kaikki havainnot. Joulukuun alkupäivät NAA 1 (/tieto Lappalainen M), 8. ja 13.12. KOR Utö 1p (SS, JHe, Holvitie M), 3.1. KOR Gyltö 1p (JHe, Holvitie M) ja 7.2. TUR Uittamo 1 käynyt ruokinnalla jo pitkään, paikalla ilmeisesti 2 lintua (JN, RLi, MeH, PaS).

MUSTALEPPÄLINTU *Phoenicurus ochruros* Hyvä havainto: 29.1. ja 1.2. NAA Ukko-Pekka 1k p (Laitinen I, KR ym).

MUSTARASTAS *Turdus merula* Runsaasti havaintoja, eniten 7.12. TUR Muhkuri 7 (EL) sekä 24.12. ja 31.1. PAR Parsby 10p (BB).

RÄKÄTTIRASTAS *Turdus pilaris* Niukka räksätälvi. Suurimmat parvet kuukausittain: 2.12. TUR Puistomäki 95p (RHe), 4.1. TUR Yo-kylä 35p (SKu) ja 20.2. TUR Yo-kylä 20p (SKu).

MUSTAPÄÄKERTTU *Sylvia atricapilla* Ainoa havainto 18.1. SAL Pakkavuori Majavankatu 1k ruokinnalla (JR, Sirva P).

VIKSITIMALI *Panurus biarmicus* Kaikki havainnot. KAA Kuusisto Torpanrannasta havaintoja läpi talven, eniten 4.12. 5p (TLE). PAR Pettebyssä samoin lintuja läpi talven, eniten 4.12. 5ä (RM, WV). TUR Rauvolanlahdella 2p läpi talven (RP, JNo, KR). Muualta vain 21.12. PAI Meltola lä (RVk), 25.1. SAU Lindvik lä (PT), 28.2. HAL Viurilanlahti lä (SS) ja 3.3. PAI Meltola 3p (/MLvihko, MLE).

PYRSTÖTIAINEN *Aegithalos caudatus* Kaikki havainnot! 4.12. PAR Atun lossi 5p/E (WV, RM), 21.12. TAI Keskusta lä (AS, KKu) sekä 16.2. PAR Sydmo 1 tiaisparvessa (MLa).

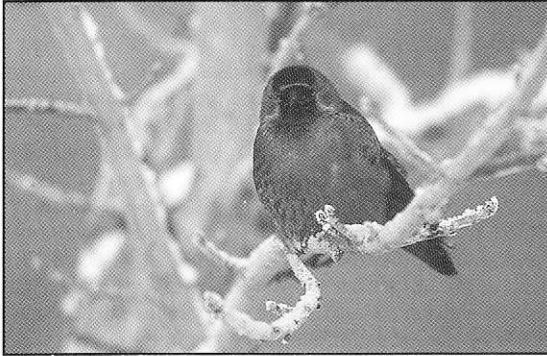
SINITIAINEN *Parus caeruleus* Suurin ilmoitettu parvi 3.2. PAR Sydmo 80p ruokinnalla (MLa).

ISOLEPINKÄINEN *Lanius excubitor* Joulukuussa 20exx, tammikuussa 14exx ja helmikuussa 9exx havaittiin.

PÄHKINÄHAKKI *Nucifraga caryocatactes* Kaikki havainnot: 24.12. PRN Strömna 1p (PLo), 1.1. TUR Katariinanlaakso 1p (RP), 2.1. TUR Ruissalo Honkapiirtti 1p ruokinnalla (JLu, TT), 7.1. NAU 1p (JHe) ja 22.2.

NAU Piparby-Kirjais 1p (JJN, RLi). Ainakin Nauvon linnut lienevät alueen pesimäkantaa.

NAAKKA *Corvus monedula* Suurimmat lasketut parvet 16.1. TUR Puistokatu n.500 (RP) ja 26.2. PAR Keskuspuisto 110 (MLa).

Naakka. Tom Lindroos, joulukuu 1995, Helsinki.

MUSTAVARIS *Corvus frugilegus* 24.12. LIE Keskusta 2 (Nurmi Jorma), 13.1.-18.1. TUR Kurjenmäki 2p (Lönnroth K ym), tammikuun puolivälistä alkaen KEM linja-autoasema 1p (MHR, Lindholm S). Helmikuussa jo useita muuttajia.

KORPPI *Corvus corax* Suurin ilmoitettu parvi 21.12. DRA Hertsbölen kaatopaikka 44p (HL).

KOTTARAINEN *Sturnus vulgaris* UUS Kaatopaikalla joulukuussa 5 ja tammikuussa maksimissaan 10.1. 10 lintua (JNo, JSi ym). TUR Topinojalla 6 lintua 6.12. asti (monet), 5exx 7.12. (TT), 3exx 14.12. (Ali-Eskola H), tästä eteenpäin vain 1 lintu ainakin 10.1. saakka (RLi, JJN, PSa). Muualta 2.12. TUR Puistomäki 1p (RHe), 3.12. KOR Gyltö 1p (JHe), 26.12. PAR Parsby keskusta 3p (BB), 30.12. PYH Rihniemi 1p (KH) ja 19.1. PAR Keskuspuisto 2p (MLa).

PIKKUVARPUNEN *Passer montanus* Kaikki havainnot: 2.12. KOR Utö 1p (JTi), 5.12. SAL Karjalankatu 1p (JR), 6.12. PAI Moisio 5 (KR, MY, PT, HT), SAL Salmenranta 2p (JR), 31.12. HOU Hypeis 6 (KR, HT, SN), tammikuun alku NOU poliisiasema 10p (Karhilahti Ari, Kolhi A), 1.1. PAI Kotipolku 1 (HJ), 2.1. KOR Keskusta 3p (JHe), 4.1. PAI Ahdetie (maksimi) 6 (PT), 10.1. NOU Aliskulma (maksimi) 4p (RM, VVS), PYH Santtio 2p (HKo, TLR), 11.1. KOR Utö 1p (JHe), 25.1. SAL Raivaajankatu 4p (TT) sekä 7.2. MAS keskusta (maksimi) 10p (RLi, JJN, MeH, PSa).

PEIPPO *Fringilla coelebs* Joulukuussa 24, tammikuussa 17 ja helmikuussa 10 yksilöä. Eniten 7.12. PAI Taatila 5p (MLE), 3.1. PAI Kotipolku 4 (RVk) ja 19.2. UUS Pietola 4 (PA).

JÄRRPEIPPO *Fringilla montifringilla* Todella kaiteissa. Joulukuussa 6, tammikuussa 3 ja helmikuussa 8 jarringä. Ainoa "suurempi" parvi 15.2. TAI keskusta 7 (AS).

VIHERPEIPPO *Carduelis chloris* Suurimmat parvet

26.12. TUR Topinoja 120 (AS) sekä 25.1. SÄR Sunti a150 (TT). KOR Jurmon maksimi 24.1. 60p (TLe, KR, Kapari L).

TIKLI *Carduelis carduelis* Joulukuussa n.235exx, tammikuussa n.95exx ja helmikuussa n.50exx. Suurimmat parvet 24.12. PII Tammisilta a50 (TN) ja 25.1. TUR Rasintie a30 (PA).

VIHERVARPUNEN *Carduelis spinus* Suurimmat parvet 25.1. TUR Katariinanlaakso 30p (RP) ja 13.2. SAU Osmalahti 70p (TN).

HEMPPO *Carduelis cannabina* Suurimmat parvet: 4.12. TUR Karhula 100p (TLe), 6.12. SAL Sokeritehdas 40p (JR), 3.1. PAI Taatila 70 (RVk), 4.1. PAI Kaleva 80p (TN) ja 6.1. TUR Topinoja 60p (WV, VVS, KSn).

VUORIHEMPPO *Carduelis flavirostris* Ainoat 24.12. PAI Kaleva 1p (MLE) ja 31.12. PAI Kravinkuja 2p (MLE) sekä aivan joulukuun loppu PRT 1p (JJN).

URPIAINEN *Carduelis flammea* Joulukuussa 14exx/6a, tammikuussa 85exx/9a ja helmikuussa 42exx/3a. Suurimmat parvet 1.1. PRT a50 (JJN, JNo, RLi) ja 1.2. TUR Topinoja 40p (Ali-Eskola H). Todella niukkaa.

TUNDRAURPIAINEN *Carduelis hornemanni* Ainoat havainnot: 1.12. KOR Utö 2p (JTi) ja 15.3. KOR Jurmo 1 p satamassa (TLe, Kapari L).

PIKKUKÄPYLINTU *Loxia curvirostra* Kaikki: 6.12. PYH Rihniemi 4 (KH), tammikuun NOU Aliskulma 3 (JNo) ja 14.2. SAU Osmalahti 1 (RLi, JJN).

ISOKÄPYLINTU *Loxia pytyopsittacus* Kaikki havainnot: 4.12. PYH Rihniemi 1p (KH), 1.1. Turun seutu 1 (Kirjonen J), 25.1. KAA Littoinen a10 (Ali-Eskola H), VAH Vajosuo 1 (JNo), 15.2. KEM Sandö a12p (HL), 15.2. YLÄ Savojärvi 2 (PA, RLi), 21.2. MER Lieranta 2 (JNo, RLi, SKu), 22.2. KOR Norrskata 1 (RLi, JJN) ja 28.2. LIE Tuulissuo 2 (PA).

KÄPYLINTULAJI *Loxia sp* Joulukuussa 10exx/3a, tammikuussa 52exx/5a ja helmikuussa 1ex. Sentään yksi suurempi parvi: 25.1. NOU Takkula a43p (KKe).

PULMUNEN *Plectrophenax nivalis* Kaikki havainnot: 3.12. PII Makarla 1ä W (PT), 6.12. KAA Kuusisto Torpanranta Ikiert. (RLi, TLe, SKu, Kapari L), 3.1. PAI Kravinkuja 2p (RVk), 18.1. UUS Kaatopaikka 1ä N (RLi), 22.1. UUS Hanko 1p tunturikiurujen kanssa (PA), 25.1. NOU Nummi 1p (HKo, TLR), VAH Vajosuo 1 (JNo), 15.2. HOU Hypeis a5 (Karenniemi J) sekä UUS Hanko 2p tunturikiurujen kanssa (RLi, PA). KOR Jurmon kuukausisummat: joulukuun-9, tammi-4 ja helmikuun 8. Maksimina 4.2. 6p (JG).

KELTASIRKKU *Emberiza citrinella* Suurimmat parvet 25.12. PAI Taatila 380 (RVk, HJ) ja 10.1. NOU Aliskulma 300p (RM, VVS).

PAJUSIRKKU *Emberiza schoeniclus* Koko talvelta viitisentoista yksilöä, havaittiin tasaisesti läpi talven.

Retkeilin kesällä 1997 kolmen viikon ajan Perussa suomalaisella valmis-lintumatkalla, oppaana toimi Kalevi K. Malmström. Suurimman osan ajasta vietimme Andeilla Cuscon maakunnassa 3-4 kilometrin korkeudessa, lisäksi olimme neljä yötä Amazonasissa Madre de Diosin maakunnassa. Sekä maahan saapuminen että lähtö tapahtuivat rannikolla olevan pääkaupungin Liman kautta, ja matkan päätteeksi meillä oli rannikolla yhden päivän retki Islas Ballestas lintusaarille Paracas-nimisen rantakaupungin ulkopuolella. Rauhallisella retkeilytahdilla näimme yhteensä runsaat 250 eri lintulajia.

Peru on pinta-alaltaan lähes neljä kertaa Suomen kokoinen ja luonnoltaan monipuolinen maa. Rannikon lintusaarten ja Amazonasin sademetsän väliin mahtuu maailman kuivimpia aavikkoja, subtrooppisia metsiä ja korkeimmillaan 6700 metriin kohoavat Andit. Kasvillisuus Andien rinteillä vaihtelee kosteista

trooppisista ja subtrooppisista alarinteiden metsistä ylempien rinteiden niittyihin, kivikoihin ja jäätikköihin. Näiden äärityyppien välissä on reheviä pilvimetsiä, jotka saavat kosteutensa vuoria viistävästä pilvistä. Eri korkeus- ja kasvillisuusvyöhykkeillä on omat lintulajinsa, ja Peru onkin 1700:lla lajillaan Kolumbian jälkeen maailman kakkosena maassa havaittujen lintulajien lukumäärässä. Yli sata näistä lajeista on endeemisiä Perulle.

Perun 24-miljoonainen väestö on keskittynyt pääkaupungin ympäristöön (Limassa kahdeksan miljoonaa asukasta) sekä muualle rannikko-seuduille. Viidakkoalueet ja vuoristo ovat muutamia keskuksia lukuunottamatta harvemmin asuttuja. Andien herkat metsät ovat kuitenkin tuhoutuneet monin paikoin kasvavan hakkupaineen vuoksi ja myös Amazonasin alueelta häviää alkuperäistä metsää yhä kiihtyvällä vauhdilla. Retkeilymahdollisuuksia ka-

ventavat lisäksi jonkin verran vaihtelevalla aktiivisuudella toimivat terroristijärjestöt, joista maolainen Loistava Polku on osoittautunut tappavan vaaralliseksi liian innokkaille Koillis-Perun endeemien bongaille. Suurin osa Perusta on kuitenkin tällä hetkellä turvallista ja hyvin suunnitellulla läpileikkausretkellä olisi mahdollista päästä kolmessa viikossa yli 600 lajin.

Tässä jutussa on kuvauksia muutamasta retkipäivästä erilaisissa ympäristöissä.

Inkapolku ja Machu Picchu

Nousen teltasta ohueen kirpeään pakkasilmaan. Vaatetusta en voi lisätä, sillä minulla oli jo kesämaakuupussissani päälläni kaikki mukana oleva. Leiripaikkamme on hui-kaiseva, lähes 3900 metrin korkeu-

Tuokiokuvia Neotropiikista - Peru

Jarmo Komi

"Leiripaikkamme on hui-kaiseva, lähes 3900 metrin korkeudella oleva kieleke Andeilla inkojen rauniokaupungin Machu Picchun yläpuolella...". Ari Linna, toukokuu 1990.

"Joesta töröttää siellä täällä kuivuneita puunrunkoja ja uppotukit vaanivat venettämme...". Ari Linna, marraskuu 1991, Tambopata-joki.

della oleva kieleke Andeilla inkojen rauniokaupungin Machu Picchun yläpuolella. On vielä pimeää. Valkeanharmaat pilvikummitukset ovat yöllä laskeutuneet allamme oleviin laaksoihin polveillen matalampien tummien vuorenhuippujen lomassa. Yläpuolella olevaa pikimustaa taivasta kirjoo eteläinen tähtitaivas ja huntumainen, kirkkaana hekkuva Linnunrata.

Vähitellen nouseva aurinko punaa yläpuolellamme kohoavia lumihuippuja ja sukeltaa viimein esiin suoden lämpöä aamiaispöytäamme, jonka kokkimme on jo useasta aamusta tuttuun tapaan loihtinut täyteen herkuja. Hyvin ravittuina lähemme Inkapolon (Camino Inca) viimeiselle osuudelle kohti Machu Picchun raunioita. Laskuvoittoinen Inkapolon viimeinen etappi on pituudeltaan toistakymmentä kilometriä ja muodostuu suurelta osin Inkojen aikaisista jyrkistä kiviportaista. 2000 metrin korkeudessa kiemurteleva Urubamba-joki kimaltelee kaukana alhaalla.

Korkeuden vähetessä maisemat muuttuvat nopeasti vehreämmiksi. Alkumatkalla huomaamme bambumetsässä hiljaiseen ruokailevan kruunusirkkuparin (Plushcap). Kel-

taisine päälakineen, tummanpunaisine vatsoineen, sinertävine selkineen ja punatulkumaisine nokkineen rauhallisesti käyttäytyvä kruunusirkku on sykähdyttävä ilmestys. Samassa paikassa vilkkaasti ääntelevä pitkäpyrstöinen, harmaanruskean pyrstötiäisen oloinen vaalea-töyhtönapsija (Unstreaked Tityrant) kiiruhtaa polun yli pysähtyen muutamissa bambun oksissa.

Laskeutuessamme alemmas metsä käy monimuotoisemmaksi ja lintu-parvien ääniä kuuluu säännöllisesti. Vain murto-osa linnuista näyttäytyy, yksi mielenkiintoisimmista on helmiorneero (Pearled Treerunner), joka on saanut nimensä vatsapuolensa vaaleasta helmiäiskirjailusta. Helmiorneerot tuovat oksilla kivutessaan ja tonkiessaan kaukaisesti mieleen jättikokoisen puukiiپیجان. Uskomattoman näköiset peitsikolibrit (Sword-billed Hummingbird), joiden nokka on jotakuinkin puolet linnun koko parikymmensenttisestä mitasta, kisailevat rinteen avoimella paikalla. Peitsikolibrien vihertävän kimaltava höyhenpuku pääsee oikeuksiinsa niiden istahtaessa puuhun ja suunnatessa nokkansa suoraan ylöspäin. Näemme myös useita värikkäitä tangaroita (Tanager), joi-

den värikyksen palapeli hämmentää lintuharrastajan joka on tottunut etsimään tuntomerkkejä tertiaalien reunuksista.

Iltapäivän puolivälissä saavutamme Machu Picchun Auringonportin, josta huikaiseva rauniokaupunki aukeaa alapuolellamme ensimmäisen kerran eteemme. Melko hyvin säilynyt, tällä vuosisadalla vain osittain viidakosta esiin kaivettu kaupunki on rakennettu 2600 metrin korkeuteen kukkulalle, jota ympäröivät joka puolella pystysuorat vuorensinämät. Paikka on oivallisesti vallittu, sillä Auringonportin lisäksi hyökkääjällä olisi ollut paikalle vain harvoja mahdollisia reittejä. Suurin osa nykypäivän turistivirrasta saapuu kuitenkin paikalle pikkubusseilla uudehkoa serpentiinitietä kukkulan alapuolella 2000 metrin korkeudessa kiemurtelevan Urubamba-joen suunnasta.

Jätämme tarkemman tutustumisen raunioihin seuraavaan päivään ja matkaamme alas jokilaaksossa sijaitsevaan loisteliaaseen hotelliimme, jossa on hyvä levähtää neljän teltassa värjötellyn yön jälkeen. Matkalla näemme jokivarressa yhden valkopäisen andienkoskikaran (White-capped Dipper) ja useita tumma-

huppuisia jokinapsijoita (Torrent Tyrannulet). Ennen pimeän tuloa on vielä aikaa retkeillä hotellin puutarhassa, erityisesti kolibrit näyttävät olevan hyvin edustettuina. Ehdoton ykkönen on pitkähaarapyrstöinen säihkyvä turkoosihännyskolibri (Long-tailed Sylph).

Amazonas

Kanoottimme punnertaa koskea ylöspäin. Luotsi viittoo keulassa oikeaa reittiä ja kuljettaja vääntää lisää kierroksia ja nousemme kivien ja kuohujen ohi suvantoon. Kuljemme ylävirtaan Amazonin sivuhaaraa, Tambopata-jokea. Olemme jo viettäneet pari yötä sademetsässä viidakkomajoissa ja nyt matkaamme teltailemaan syvemälle viidakkoon. Jokea reunustavat syvän vihreät korkeat metsät, jotka paikoin ulottuvat rantaan asti, toisaalla taas hiekk- ja mutariutat erottavat joen kasvillisuudesta. Joesta töröttää sielä täällä kuivuneita puunrunkoja ja uppotukit vaanivat venettämme. Mustat pilvet roikkuvat uhkaavan alhaalla ja ropsauttavat aina välillä kunnan sateen joka hakkaa katetun veneemme kattoon.

Veneestä on hyvä havainnoida rantojen lintuja. Tyylikäs mustapäälakinen kalottihaukara (Capped Heron) seisoskelee rantakivellä tutumman lumihaukaran (Snowy Egret) kaverina, isojen arapapukaijosten (Macaw) parvia lentelee silloin tällöin joen yli ja jokivarren puissa istuskelee toisinaan komeita sinisävyyisiä surunärhiä (Violaceous Jay). Jätämme kyytiin liftanneen puistonvartijan autiolla hiekkasärkälle, jolloin päivälevolla ollut parinkymmenen särkkäkehräjän (Sand-colored Nighthawk) parvi alkaa lennellä levottomasti ympärillämme. Petolinnuista yleisimpiä ovat rantapuissa päiväystävät soreahiihaukat (Roadside Hawk) ja metsän päällä saalistavat nuolihaukkaa pienemmät pikkujalohaukat (Bat Falcon). Lisäksi näemme rantatörmillä muutamia tummanpuhuvia isomustahaukkoja (Great Black Hawk) sekä puiden yllä kepeästi lentäviä haarasirohaukkoja (Swallow-tailed Kite). Matka kestää kaiken kaikkiaan seitsemän tuntia ja näemme lukuisia muitakin lintuja vaatimattoman ruskeista pienistä tyranneista kuten jokipitaho (Drab Water-tyrant) ja pik-

kumaatyran (Little Ground-tyrant) värikkäisiin isosepelkalastajiin (Ringed Kingfisher) ja isoviherkalastajiin (Amazon Kingfisher) sekä kuin toiselta planeetalta kotoisin olevaan hanhen kokoiseen sarviromiskoon (Horned Screamer). Lintujen lisäksi näemme joitakin rannoilla pötköttäviä kaimaaneja (Spectacled Caiman).

Rantaudumme liejusärkälle, joka on oleva kotimme seuraavan yön yli. Pienen pienet hietakärpäset jakavat majapaikkamme ja kohottavat uusia kirkkaan punaisia palloja suojaamattomiin jo ennestään kirjaviin käsivarsiini. Myös tapiiri on lähiaikoina vierailut leiripaikalla ja jättänyt jälkensä mutaan.

Saatuamme teltat pystytettyä on vielä aikaa lähteä linnustamaan takana kohoavaan metsään. Ennen kuin ennätämme puiden siimekseen äkkäämme polkuamme ylittävän huuilijatinamin (Undulated Tinamou), jonka kauaskantavaa viheltelyä olemme jo ehtineet kuulla moneen otteeseen, mutta piileskeleviä lintuja on vaikea saada näkyviin sademetsän aluskerroksesta. Vain Etelä-Amerikassa esiintyvät tinamit sijoitetaan tällä hetkellä systematiikassa strutsilintujen ja pingviinien väliin ja vanhin tinamifossiili on ajoitettu 10 miljoonan vuoden ikäiseksi. Tinami kävelee hissukseen ohitsemme nokkien maasta syötävää, tutuista linnuista se lähinnä muistuttaa kanalintuja. Tinami jääkin kävelyn parhaaksi havikseksi, sillä hiljainen metsä tarjoaa vain yhden eliksen ja kun taivas repeää jälleen satamaan on aika palata leirille, sillä tavaroiden pitämisessä kuivana pienissä huterissa teltoissa on riittämiin puuhaa.

Sateen tauottua meillä on aikaa istuskella rannalla iltapalaa odottamassa. Joen yläjuoksun suunnassa hämmäyttävät jo Andien alarinteet. Laskemassa oleva aurinko kurkistelee pilvien välistä ja värjää yhdessä mustien pilvien kanssa joen, sademetsän ja vuorten juuret satumaisiin sävyihin. Silloin tällöin lähes metrisiä araraunoja (Blue-and-yellow Macaw) ja vihersiipiaroja (Red-and-green Macaw) matkaa pareittain karheasti huutaen juhmallisin siivenis-kuin sivuitsemme yöpuulle.

Sateen repiessä teltaa ja kosteuden hiippiessä peitteisiin nukkuminen ei ole täydellistä, ja aamuneljältä kuuluva lähinnä viirupöllömäinen huuilu saa aistit niin valppaaksi, ettei

uni enää tule silmään. Ääninäytteiden puuttuessa pöllö on vieläkin määrittämättä.

Aamun sarastaessa ei enää sada ja kävelemme hämärissä muutaman sadan metrin päähän hiekkasärkän reunaan paikkaan, josta meillä on mahdollisimman hyvä näköala joen toisella puolella olevaan viitsentoista metriä korkeaan hiekkatörmään. Auringon noustessa paikalle alkaa kerääntyä papukaijoja, sekä isoja aroja että useita pienempiä lajeja. Määrät kasvavat huomaamatta ja kohta törmän ympärillä lentelee yli puolentuhatta kajaa, joista valtaosa on siniaratteja (Blue-headed Parrot). Niiden vellovasta vihreänsinisestä massasta löytyy myös kultaposkiaratteja (Orange-cheeked Parrot) sekä samean vihreitä jauhoamatsonia (Mealy Parrot) ja keltahuppumatsonia (Yellow-headed Parrot). Aroja on kaikkiaan viittä eri lajia: jo tuttujen vihersiipiarian, araraunan ja puna-aran (Scarlet Macaw) lisäksi pienempiä savanniaroja (Red-bellied Macaw) ja jokuaroja (Chesnut-fronted Macaw). Meteli on ajoittain korvia huumaava ja näky yksi upeimpia kokemuksia lintuharrastusurallani.

Aamiaisen jälkeen lähdemme takaisin kanoottillamme. Matka alavirtaan taittuu suunnilleen samassa ajassa kuin tullessakin, vaikka teemme pitempiä pysähdyksiä. Vaatimattomammalla hiekkatörmällä viihtyy parvi pienempiä vihertäviä papukaijoja, pääasiassa osittain sini-siipisiä kobolttiaratteja (Cobalt-winged Parakeet), joukossa on myös muutama sokeriaratti (Tui Parakeet). Rantahiekalla käyskentelee amazonianhanhipariskunta (Orinoco Goose) ja naarasmyskisorsa (Muscovy Duck) piilottelee sivussa pääjokuomasta.

Saavumme majapaikkaamme, viidakon keskelle rakennettuun Explorer's Innin loppuiltapäivästä ja sateen tauottua päätän vielä lähteä tutkimaan yhtä viidakkoon sukeltavaa polkua. Metsä on korkeaa, valtaisan puuvanukset ovat jo kehityskaaren myöhäisemmässä vaiheessa. Aluskasvillisuus on läpitunkemattoman tiheää ja ilman täyttävät mitä moninaisemmat lintujen viheltelyt, kirkunat ja kaklatukset. Siivekkäät näyttäytyvät pääasiassa kuitenkin vain vilaukselta jos olenkaan ja äänistä olen muutaman päivän kokemuksellani tunnistavi-

"Jyrkänteillä istuskelee jo tutuiksi tulleita perunsuulia...". Ari Linna, *Islas Ballestas*.

nani vain yhtenäin säettään vaihtavan taiturirastaan (Lawrence's Thrush). Tumma valkeasilmäkulmajuovainen pullero kiipijämuurakoiras (White-browed Antbird) ilmestyy hetkeksi kuolleen oksan päälle ja katoaa välittömästi uudestaan saniaisten sekaan. Hämärä alkaa laskeutua metsään jo varhain ja lähden talsimaan majoille päin. Hätkähdän kun mutkan jälkeen totean edessäni kapealla polulla avoimesti seisovan tinamin. Eroina kokoharmaaseen huhuiljatinamiin tällä linnulla on punaruskea päälaki ja vaaleaa silmän ympärillä. Lintu juoksee polulla pieniä matkoja eteenpäin pysähtyen tarkkailemaan minua ja päästää minut aina parin metrin etäisyydelle ennen uutta spurttia. Lähestyessämme majoitusaukeaa lintu kuitenkin päättää singahtaa metsän puolelle ja katoaa välittömästi aluskasvillisuuteen. Myöhemmin tunnistan linnun kirjallisuuden avulla punapäätinamiksi (Cinereous Tinamou).

Islas Ballestas

Maksa hyppää kurkkuun kun pieni moottoriveneemme iskeytyy aallonharjalta veteen, jolloin pärskeet lentävät taas kaikkien päälle. Nuori

kuljettaja nauttii silminnähdessä meistä eikä harkitsekaan hiljentämistä. Matkan pääkohteeseen Ballestas-saarille Tyynen Valtameren ulapalle onkin 12 kilometriä, eikä turhanpäiväinen merilintujen stajaaminen kuulu sovittuun tiukkaan aikatauluun. Kohta merestä jyrkinä nousevat kallioseinämät hämmöttävätkin horisontissa ja ennen pitkää kellomme rantatyrskyissä aivan korkeana kohoavan kallioseinämän vieressä.

Jyrkänteillä istuskelee jo tutuiksi tulleita perunsuulia (Peruvian Booby) ja omalaatuisen tyylikkääitä valkoviiksisiä tummanharmaita inkatiioja (Inca Tern). Uutena lajina seinämältä löytyy myös harmaamerimetsoja (Red-legged Cormorant). Kuinka väärän suomenkielisen nimen tuo punajalkainen, punanokkainen valkoisten täplien ja korvalaikun kirjoma lintu onkaan saanut! Yhtäkkiä joku huomaa lähellä kolme matalalla tallustavaa perunpingviiniä (Humboldt Penguin). Elämäni ensimmäiset pingviinit! Yksi venematkan toiveista toteutuu.

Lähdemme hitaasti kiertämään saarta, siirtyen aina tarvittaessa kiellekkeiden viereen. Perunsuulia on paikka paikoin isoina rykelminä, yhteensä niitä on tuhansia. Retken

ainoa varpuslintu näyttäytyy, kun huomaamme pitkänomaisen tyrskyorneeron istumassa kalliopaaden päällä. Myös pari kokomustaa chilenmeriharakkaa (Blackish Oystercatcher) istuskelee kallioilla. Suurin osa saarella runsaana esiintyvistä guanomerimetoista (Guanay Cormorant) näyttää olevan hieman ulompana merellä ja suuntaamme veneellä lähemmäs. Kohta olemmekin aivan 25000 linnun vellovan parven vieressä. Läiskettä ja vilskettä riittää parven osien lennellessä ja sukellellessa. Guanomerimetson maailmankanta on aiemmin ollut 30 miljoonaa lintua, mutta on ylikalastetun anjoviksen kannan romahdettua pudonnut kymmenesosaan entisestä.

Saaren ympäristössä näkyy pieniä määriä nuorehkoja merileijonia ja muutamia merikarhuja, mutta yhdellä rantaosuudella vallitsee korvia huumaava meteli jättimäisten kymyniskaisten merileijonakoiraiden partioidessa suurissa haaremeissaan.

Lyhyen vierailun paluumatka sujuu jo tutuksi tulleissa kosteissa ja täristävissä merkeissä. Lintupuolella onnea on hieman enemmän sillä viidentoista nokiliitäjän parvi sekä yksi yksittäinen nokiliittäjä lentävät meitä vastaan.

Turun lintutieteellinen yhdistys r.y.

Osoitemuistio 1998

HALLITUS/STYRELSE 1998

Puheenjohtaja/ordförande

*Sampo Kunttu, Yo-kylä 26 A 21, 20540 Turku, puh. (02) 237 1435, 040 564 9008, sähköposti: samiku@utu.fi

Varapuheenjohtaja/vice ordförande

*Teemu Lehtiniemi, Käsityöläiskatu 1 D 83, 20100 Turku, puh. (02) 250 3221, 0400 749 786, sähköposti: tesale@utu.fi

Sihteeri/sekreterare

*Rasmus Mäki, Slottsgatan 9-11 D 80, 20100 Åbo, tel. (02) 250 4448, 0400 254 025, sähköposti: rmaki@abo.fi

Rahastonhoitaja/kassör

*Arto Kalliola, Kangaskuja 3, 20660 Littoinen, puh. (02) 246 2738 (koti), (02) 020 544 131 (työ), 040 591 5558, sähköposti: arto.kalliola@tamrock.fi

Jäsenet/styrelse medlemmar

*Hannu Huhtinen, Rehtorinpellonkatu 4-6 C 508, 20500 Turku, puh. 040 541 4406, (02) 333 5917 (työ), sähköposti: hanhuhti@utu.fi

*Panu Kunttu, Rauhankatu 13 A 12, 20100 Turku, puh. (02) 230 4424, 0400 010 885

*Rami Lindroos, Itäinen Pitkäkatu 37 B 58, 20700 Turku, puh. (02) 233 4281, 040 577 2262

*Mikael Nordström, Lukoilavägen 10 C 23, 20100 Åbo, puh. (02) 253 4227, 040 0445 234, sähköposti: mnordstrom@abo.fi

*William Velmala, YO-kylä 4 C 17, 20540 Turku, puh. 050 590 8777, sähköposti: wvelmala@hotmail.com

JÄSENMAKSUT/MEDLEMSAVGIFTER:

Vuosijäsenmaksu 90mk, liittymisjäsenmaksu (uusilta jäseniltä) 20mk, ainaisjäsenmaksu 1000mk, perhejäsenmaksu 20mk.

Jäsenmaksut tilille Merita Lieto 234118-4535.

Jäsenet saavat lehden ilmaiseksi.

JURMONLINTUASEMA/JURMO FÅGELSTATION:

Asemanhoitaja/stationsföreståndare

*Mikael Nordström (varaukset), ks. yllä

Vara-asemanhoitaja/vice stationsföreståndare

*William Velmala (rengastusasiat), ks. yllä

Lintuasemamaksut (jäseniltä 50mk/vuosi, ei-jäseniltä 80mk/vuosi) tilille Merita Lieto 234118-4535

RAUVOLAN LINTUASEMA/RAUVOLA FÅGELSTATION:

*Esa Lehekoinen, Saukonojantie 10, 20250 TURKU, puh. (02) 254 6732, (02) 333 5772 (työ), 049 863

789, faksi: (02) 333 6550, sähköposti: esalehi@utu.fi

ARKISTOT:

Lintuhavaintoarkisto

*Sampo Kunttu, ks. yllä

Järvilintuarkisto

*Asko Suoranta, Valpuri Innamaankatu 10 A 22, 20610 Turku, puh. (02) 244 6619

Suoarkisto

*Antti Karlin, Suntholmantie 194, 23500 Uusikumpunki, puh. (02) 841 4418

TOIMIKUNNAT/KOMMITTEER:

Aluerariteettikomitea

*Puheenjohtaja Tapio Aalto, Juoksijankatu 8 F 52, 20360 Turku, puh. 049 829 091

*Sihteeri Jyrki Normaja, Vähä Hämeenkatu 5 B 26, 20500 Turku, puh. (02) 251 5902 (koti), (02) 270 2784 (työ), 0400 526 412, sähköposti: jyrki.normaja@cultur.fi

Petolintutoimikunta

*Seppo Pekkala, Vaskitorvenkatu 11 as 3, 20880 Turku, puh. (02) 235 4582

Nuorisosaosto

*Panu Kunttu, ks. yllä

TLY:N WWW-SIVUT:

Sivut ovat osoitteessa: <http://www.org.utu.fi/yhd/birdclub/>

*Ylläpitäjä Hannu Allonen, Kuusikko 20, 21610 Kirjala, puh. (02) 458 8578 (koti), (02) 333 2574 (työ), 040 556 2811, sähköposti: hannu.allonen@leiras.fi

HAVAINTOJEN ILMOITTAMINEN/ÅTERSÄNDNING AV OBSERVATIONER:

*Sampo Kunttu, ks. yllä

tai yhdistyksen postilokeroon, TLY r.y., PL 67, 20101 Turku

HAVAINTOJEN ILMOITUSPÄIVÄMÄÄRÄT:

kevähhavainnot	31.8. mennessä
kesähavainnot	30.10. mennessä
syyshavainnot	31.1. mennessä
talvihavainnot	30.4. mennessä

MUITA TÄRKEITÄ:

*Birdlife Suomi, PL 1285, 00101 Helsinki, puh. (09) 685 4700, fax. (09) 685 4722

*Rengastustoimisto, PL 17, 00014 Helsingin yliopisto, puh. (09) 191 7447, (09) 191 7448, fax. (09) 191 7443, sähköposti elmu_ren@cc.helsinki.fi